

కు సు మా ౦ జ లి

“ప్రేమపూరితహృది ప్రియునితో దాను
 తాదాత్మ్యముండెంద రపియించుచుండ
 ప్రతిరాత్రి నిన్నెడబాసి వియోగ
 జలధిలో ముంచు ప్రచండు డటంచు
 నెఱిగియు లెక్కింప కెప్పుడు నిను ని
 దర్శనభాగ్యమే తరియించు ననుచు
 మోమెల్ల వికసింప మురియుచుండెదవు
 పద్మమా ! నీ దివ్య ప్రణయార్థమెల్ల
 లలితహృదయులకే లభియించునేమొ ? ”

1939 మార్చి
 ఫిబ్రవరి 10

ధర్మశాస్త్రములు — స్త్రీ హక్కులు

హిందూ ధర్మశాస్త్రముల ప్రకారము హిందూస్త్రీలు కొన్నిహక్కులు కొన్నియధికారములు మాత్రము పొందియున్నారు. వారు సంఘమున మెలగవలసిన విధానము పెక్కునియమములపై నాధారపడియున్నది. ఈనియమములు నిబంధనలు కాలముమారినను, సామాజ్యమునందు సంపూర్ణమగు మార్పుగలిగినను, తుదకు స్వార్థపరులై పురుషులు తాము నడచుకొనుటకు హిందూధర్మశాస్త్రములు విధించిన నియమములకు వ్యతిరేకముగ ప్రవర్తించుచు స్త్రీలు మాత్ర మట్లు వర్తింపకూడదనియు పట్టుబట్టునపుడును, నొకేరీతిగా నుండవలయునని యాధర్మశాస్త్రనిర్మాతల యాశయమేమో తెలియదు గాని నేటి సమాజమునందది

కొందరి యభిప్రాయమైయున్నదని చెప్పటకు నిదర్శనము లెన్నియేని కననగుచున్నవి.

చాలమంది తమ విషయములందు ధర్మసూత్రములమాట దడవరు. స్వార్థచింత యెక్కువ; సూతసత్వముపై ప్రియము మిక్కుటము కాని స్త్రీలయెడ మాత్రమిదేమియు నుండరాదు. వారు ధర్మశాస్త్రముల ప్రకార మెపుడును నడచుకొనవలసినదే. తమ నిరంకుశత్వమును చవిజూచుచు నుండవలసినదే. వారటు లంగీకరింపకపోయిరేని, తమ చేతగానిచో చట్టసాహాయమును బొందియైన స్త్రీలను ధర్మశాస్త్రముల ప్రకారము నడచుకొన జేయవలయునని పురుషులు భగీరథ ప్రయత్నములు చేయుచుందురు. హిందూ ధర్మ

శాస్త్రముల నాధారముగా జేసికొని నిర్మింప బడిన చట్టములు మాత్రము స్త్రీల కేవిధమున తోడ్పడగలవు? అందుచేతనే దుర్భరకష్టములకు లోనయ్యు స్త్రీలు కిక్కిరుమనకుండ నూరకుండుట. కాని చట్టములను చక్కగ నవగాహన మొనరించుకొని ధర్మశాస్త్రముల ప్రకారమని జరుగు అన్యాయములను గుర్తించిన న్యాయమూర్తు లోకవిధముగా తోడ్పడగలుగుదురు. దీనికి నిదర్శనముగ నిటీవల న్యాయమూర్తుల దృష్టియందు బడిన భార్యనుభర్తకొట్టు నధికార మున్నదా లేదా మొదలగు కొన్ని కేసులను, చదువరు లిదివఱకు గమనించియుందురు. వీని యందెల్ల న్యాయాధికారులు నిష్పక్షపాత దృష్టితో పురుషుల నిరంకుశత్వమును గర్హించుచు తీర్మానించిరి. ఇపుడు క్రింద వ్రాయబోవు కేసుకూడ నిట్టిదే. పురుషులు తమ ధర్మముల గుర్తింపక స్త్రీలు హిందూ ధర్మశాస్త్రములనే యనుసరింపవలయుననెడి దానియందుగల అన్యాయమును, ఆవిషయములందు చట్టమునకుగల శక్తి హీనతయు, దయాదాక్షిణ్యాది గుణములుగల విశాల హృదయులు న్యాయము నేవిధముగ ప్రసాదింపగలుగునదియు నీ కేసునందు స్పష్టమగుచున్నది.

ఈశ్వరరావు అనంతపురవాసి. అతడు తన ప్రథమభార్యయగు శాంతమ్మ తనతో కూడనుండునటుల చేయు దాంపత్యపాక్కును అమలు జరిపింపవలయుననుచు అనంతపురము జిల్లాముననటుకోర్టులో దావాదెచ్చెను.

అపుడు ప్రతివాదియగు శాంతమ్మ తనచరిత్ర నేవిధముగ కోర్టులో దెలుపుకొనెను. ఆమె ఈశ్వరరావును వివాహమాడి ఏడెనిమిదినం వత్సరము లాతనితో సౌఖ్యముగ కాపురము చేసెను. తరువాత నాతడు వేరొకయువతిని వివాహమాడెను. రెండవభార్యను గూడి యాతడు శాంతమ్మను బాధింపజొచ్చెను. వారుపెట్టు బాధలనన్నియు భరించి యామె రెండుసంవత్సరములకాలము వారివద్దనే యుండెను. కాని 1922 వ సంవత్సరమున వాదియగు ఈశ్వరరావు ఆమెను యిలువెడలగొట్టెను. ఇంతవఱకామె వేరుగనే నివసించుచుండెను. ఇపుడు మనువర్తి యిచ్చుట దప్పిపోవునను యుద్దేశ్యముతో వాది శాంతమ్మను తనయింట నుండవలయునని కోరుచుండెననియు, నామె యాతని కోరిక ననుసరించి యాతనియొద్ద కేసినయెప్పటివలె నిరాదరించి బాధలుపెట్టుననియు, కావున నారీతిపోవుటకు వాది కనుకూలముగ కోర్టువారు తీరుపు గావింపకూడదనియు శాంతమ్మ మనవిచేసెను. కాని కోర్టు వారా విన్నపమును ద్రోసిపుచ్చి వాదికోరిన ప్రకార ము తీరువుల గావించిరి.

శాంతమ్మ గారంతట శాంతింపలేదు. జిల్లాకోర్టునందు అఫీలుగావించెను. అప్పటి జిల్లాజడ్జిగారగు పంచాపకేశయ్యగారు కేసును విచారించి ప్రతివాదియొక్క ఆరోగ్యము పూర్తిగా చెడిపోయినదనియు, వాదియగు ఈశ్వరరావు కామెపై యనురాగ మొతమాత్రమును లేదనియు, ఆమె

వచ్చి తనతో కాపురము చేయవలయుననెడి కోరిక అతనికి నిజముగ లేదనియు, ఆమెకు మనుషునినొసగు బాధ్యతను తప్పించుకొను నుద్దేశముతో మాత్రము తానాదావాతెచ్చి యున్నాడనియు నిర్ణయించెను. కాని అచట హిందూధర్మములు చట్టమున కదురు తగిలి నిలిచెను. అందుచే వారు భార్య అనారోగ్యముచే బాధపడుచున్నంతమాత్రమున భర్త తోనుండ నిరాకరించుటకు కోర్టున కధికారిములేదని అభిప్రాయపడి క్రింది కోర్టు తీర్పునే ఖాయముచేయుచు అఫీలును త్రోసి వేసిరి. హిందూధర్మ సూత్రములపై నాధారపడి ఇట 'కంచెయే చేసుమేసినది.' జడ్జిగారు కొంతదయను జూపుచు తమ తీర్మానములో ప్రతివాది తనభర్తతో వసింపనిచో మనుషుని పొందు హక్కుమాత్రము గోల్పోవునుగాని మరెట్టినష్టమునకు లోనుగాదని తెలిపిరి.

శాంతమ్మ యీతీర్పు నంగీకరింపక హైకోర్టునందు మరల అఫీలు గావించెను. న్యాయమూర్తులగు వడ్డువర్తుగారు అఫీలును విచారించి క్రింద కోర్టు తీర్మానమును రద్దుగావించి యుభయపక్షములను విచారించి యవసరమగుచో మరల నొక తీర్పు వ్రాయవలయునని మరల కేసును క్రింది కోర్టునకు బంపిరి. వారి తీర్మానములో "ఈ కేసుయొక్క పరిస్థితులలో ప్రతివాదిని భర్తవద్దకు పంపుట యామె యారోగ్యమునకు భంగకరము ఔనా కాదా యను విషయమును స్పష్టముగా జడ్జి తెలిపియుండ వలెను. మరియు ప్రతివాది నామె భర్తవద్దకు

పంపినచో నాతనివలన క్రూరచర్యలకుగాని బాధలకుగాని నిరాదరణకుగాని గురిచేయబడెడిదా? అందువలన నామె జీవితమున కెట్టియాటంకములు గలుగును? అను విషయములను జల్లాజడ్జి తనయెదుటనున్న సాక్ష్యముంబట్టి సరియగు నిర్ణయము చేసియుండవలసినది. ఆమె యిట్టి యపాయమునకు గురియగునన్న ననుమానమున్నచో వాది కోరికను నిరాకరింపవగును. అట్టి యనుమానమున కాధారము గన్పింపనిచో వాది కనుకూలముగ నుత్తరువు గావింపవలయును. ఆమెను భర్తవద్దకు పంపినచో నామె యారోగ్యమునకు సౌఖ్యమునకు భంగము గలిగి యామె యకాలమరణమునకు బాల్పడునని కారణములు గన్పించిన హిందూలా ప్రకారము భార్య భర్తయొడ నేవిధముగ ప్రవర్తింపవలసియున్నను కోర్టు వారు మాత్రము భర్త కట్టి దాంపత్యపు హక్కును అమలుజరుపుకొనుటకు ఉత్తరువుల గావింపకూడదు. అట్టి అపాయములు నిజముగలేకున్నను నామె యావిధముగ నారోపణల గావించెనేని భర్త కనుకూలముగ నుత్తరువు గావించుటకు కోర్టు నిరాకరింపజాలదు. ఏలన భర్త ద్వితీయవివాహము గావించుకొన్నను తగిన కారణములున్నగాని భర్తనువదలి వేరుగా నివసింపకుండుట హిందూపత్నియొక్క విద్యుక్త ధర్మము" అని వ్రాసిరి.

వారి యుత్తరువుప్రకారము అనంతపురముజిల్లా సెషన్సుజడ్జియొద్దకు కేసు

విచారణకు వచ్చెను. జడ్జిగారగు రావు సాహేబు సి. సత్యనారాయణ చౌదరిగారు కేసు విచారించిరి. వారి తీర్మానమిది. “ఈ కేసునందు హిందూభార్య తన భర్త మరె యొక స్త్రీనిగాని, స్త్రీలనగాని వివాహ మాడినను అతనితోడనే నివసింపవలయు నని వాదించబడెను. నిజమే. ఏజాతీయం దును భార్య భర్తతో వసిండుట స్వధర్మమే కాని యీదావా భార్యకు వ్యధగలిగింప వలెననెడి యభిప్రాయముతోను దురుద్దేశ ముతోను చేయబడినది. ఈ యిరువదవ శతాబ్దమునకూడ హిందూస్త్రీలను కేవలము పశుసంపదక్రింద పరిగణించుట కొక పరిమితి యుండవలయును. హిందూధర్మ శాస్త్రములపేరట యీకేసునందు పరిస్థితుల ననుసరించి భార్యకు ప్రతికూలముగ భర్తపరము తీర్మానముగావించుట న్యాయ సానాధికారముల దుర్వినియోగ మొనర్చుట యగును. హిందూధర్మశాస్త్రములు స్త్రీలకు పశువులకంటె నెక్కువ ప్రతిపత్తి నొసగుటలేదను వాదనతో నే నంగీకరింపను. హిందూశాస్త్రానుసార మే హిందూసంఘము నందు స్త్రీలు తమ గృహములందు రాణీల వలె సమస్త స్వాతంత్ర్యముల ననుభవించుచుండిరనియు, ఆధునిక నాగరికజాతులందరి వలె హిందూసంఘమునకూడ సమస్త స్వాతంత్ర్యములను అధికారములను సౌఖ్యములు ననుభవించుచున్నారనియు నేను స్వయముగ నెఱుగుదును. ఎంత హిందూ వనితయైనను, ఇతర స్త్రీలవలెనే తనకు కూడ తనభర్త హిందూదాకు తగినరీతి కనీస

సౌకర్యములు, ప్రేమాదరణములు గన్నరుప బడిననే కాని పతితో నివసింపమని నిర్బంధింప ఏలులేదు. ఈ కేసునందు ప్రతివాది వాది కట్టి సౌకర్యములు గలిగించునను నమ్మకము నా కెంతమాత్రములేదు. అంతియగాక ప్రతివాది గృహమునకు వాది వెళ్లుచో పైసౌకర్యములు లేకపోవుటయ గాక విపరీతస్థితికి బాల్పడి, భర్తచే అనాదరణకు, బాధలకు, క్రూరచర్యలకు గురియై సౌఖ్యమును గోల్పోయి, అనారోగ్య మెక్కువై ప్రాణపాయమును బొందునని నా యభిప్రాయము.” కావున వాది దావాను గొట్టివేసి ప్రతివాది శాంతమ్మ కనుకూలముగా నుత్తరువుగావించిరి.

న్యాయమూర్తు లిట్టి యన్యాయముల స్పష్టముగ గుర్తించినపుడు హిందూధర్మ శాస్త్రముల పేరట జరుగు నసంగతము దిలకించినపుడు బాధితులగు వ్యక్తులకు సాయము చేయవలసిన బాధ్యత వహింపక తప్పదు. చట్ట సాయముతో దుర్భర స్థితియందు తమ్ము బంధించి బాధపెట్టుచున్న యీ ధర్మమాత్రముల కొంతపాతకు విడిపించుకొననగును. దానికి న్యాయ మూర్తులే తగురీతి సాయపడగలరు పురుషులు తాముచేయు చేష్టలను ధర్మశాస్త్రముల దృష్టితోజూడక స్త్రీల విషయములందు మాత్ర మట్టి పట్టుదలజూపినపు డంతయు సత్యనారాయణ చౌదరిగారివంటి న్యాయాధిపులు వారికి తోడ్పడక తగినపాతమును గరపుట సమంజసము; శ్రేయోదాయకము.

స్త్రీల్ని అబలలంటారు. స్త్రీలూ ఈ పేరు అంటే అభిమానిస్తున్నట్టు తెట్టుతుంది. ఈశ్వరుడు స్త్రీల్ని అబలలుగా ఉంటానికే పుట్టించాడా? కాదు. కాని లోకులు ఈ భావంతో ఏకీభవిస్తారని హామీ పడటం దుస్సాధ్యం. మనం ఆడపిల్లలకు చిన్నప్పట్నుంచీ స్త్రీలు స్త్రీలే, పురుషులు పురుషులే, స్త్రీలు అస్వతంత్రులు అని భోదిస్తాం. అనాథస్త్రీలు, విధవలు, అతులేని దుఃఖాలకు పాలౌతున్నారు. దీనికి కారణం వాళ్ళకు పతి అంటూ లేకపోవటమే. వీళ్ళు ఎక్కడికన్నా బయటిఊళ్ళకు యాత్రకోసం కాని వెళ్ళవలసివచ్చినా ఒంటరిగాపోగూడదు. వీళ్ళలో ఒక కాపలావాడంటూ ఉండాలి. కర్మంజాలక ఏస్త్రీఅయినా ఒంటరిగా పోతున్నదా, అదుగో అదుపులేనిది అని అంటమే కాకుండా ఇలా ప్రవర్తించడం కొంపకు చేటంటారు. “నస్త్రీ స్వాతంత్ర్య మర్హత” అంటే స్త్రీకి ఒక కాపలావాడు ఉండాలి. ఎందుకంటే అది అబల కాబట్టి. ఈవిధంగా రకరకాల భావాలు మనలో వేరుపాతుకపోయినై.

జంతువులు, పక్షుల్లోకూడా స్త్రీజాతికి జెందిసవి ఉంటై. కాని వీటిని అబలలు అని అనం. అవి స్వాతంత్ర్యానర్హం కూడా కావు. అవే తన పిల్లల్ని పోషించుకుంటై. ఇతర చోట్లకుపోయి ఆహారం తెచ్చుకున్నా

వాటిని అదుపులేనివంటానికి వీలులేదు. ఎంతచెప్పినా స్త్రీకే తనమీద సమ్మకం లేదు. అంటే ఇది స్త్రీదోషం కాదు. ఇది పురుషుడు స్త్రీకి ఇచ్చిన శిక్షాఫలితం. దోషంఅంటే స్త్రీ దీన్ని అంగీకరించటమే? ఈ స్త్రైణశిక్ష మనలో నాటుకుపోయింది. తత్ఫలితంగా ఇవ్వాలే సగముదేశం అజ్ఞానా వస్థకు గురై, నిర్జీవమై, భారరూపంగాఉంది.

బోధకుడు తను బోధించిన బోధనకు గురిఅవటం ప్రకృతి నియమం. అంటే తాను నేర్చిన విద్య తాను అలవరచుకుంటాడు. అందుకనే స్త్రైణశిక్ష వ్యాపకం చేసినవాళ్ళ బుద్ధులు కాలాంతరాన స్త్రైణం అయిపోయినై. ఇదో వింతగాదు. “నస్త్రీ స్వాతంత్ర్య మర్హత” ఇది పండితవాక్యం. కొన్నాళ్ళకి ఈ పండితకోటే స్త్రైణభావానికి గురై మరో స్త్రైణనూత్రం ఉత్పత్తిచేసింది. “అనాశ్రయా సశోభస్తే పండితా, వనితా, లతా.” ఈవ్రాత స్త్రైణశిక్షాఫలితం. తత్ఫలితంగా కష్టపడకుండా కూడుగుడ్డ దొరకాలని అసిస్తున్నాం. ఈనాడు యువకులు “భరణం”కోసం మురుస్తున్నారు. పిల్లలకేకాక పెద్దలకు పతానులంటే భయం. ఉన్నత్తులై చరించే మాపలాలను చూచి మనం తెల్లవాళ్ళ ఫిరంగులను ఆహ్వానిస్తున్నాం. ఇదంతా స్త్రైణశిక్షాఫలం కాదు? ఏదన్నా ఇది గతవిషయం.

గృహలక్ష్మి

ఈనాడు ప్రైణశిక్ష ఒకవిధంగా సశిస్తున్నది. ఈనాడు “భరణం” కాక చెమట ఓడ్చి దొరకినగంటే మృష్టాన్నిమని భావించ మొదలుపెట్టారు. పతానుల్ని, మాపలాల్ని తమ సోదరులని భావిస్తున్నారు. దుండగుల దుండగాన్ని సోదరభావంచే జయించాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు. మన సంస్కృత కావ్యల్లో మేఘాలు గర్జిస్తే స్త్రీలు “త్రాహిమామ్ త్రాహిమామ్” అంటు దాపున ఉన్న యువకుని ఆశ్రయించేవాళ్ళు అన్న మోస్తరు వర్ణనలు ఎన్నో ఉన్నాయి. ఈ ప్రైణభావం కారణాన యువకులు, స్త్రీలు క్రుద్ధులైనప్పుడు వాళ్ళ కోధం ఉపశమించడానికి మేఘం గర్జిస్తే బాగుంటుందనుకునేవాళ్ళు. ఇప్పుడు మన ప్రభుత్వం అశక్తులయిన అసహాయవాదులను లొంగతీయటానికి ఈదేశంలో మాపలా పితూరీవంటి పితూరీలు జరిగితే బాగుంటుందని తలుస్తారు. అంటే వాళ్ళకు ప్రైణశిక్ష అట్టిందన్నమాట. లేకపోతే మాపలా పితూరీలవంటి పితూరీలు రాజ్యరక్షణకు రామబాణాలుగా ఎందుకు భావిస్తారు? మన వాళ్ళు అనేకులు ఈ పితూరీల్నించి విదేశీయులే రక్షిస్తూ ఉండాలని కోరుకోవటం ప్రైణభావం. ప్రైణభావం ఉన్నంతవరకు స్వరాజ్యప్రాప్తి సంకల్పము ప్రైణంగానే ఉంటుంది.

ప్రైణశిక్షకు శ్రమంటే గిట్టదు. ప్రైణ శిక్షణ విపత్తి కావాలని కోరదు. విలాసం ప్రైణశిక్షకు ఆవ్యయం. ఇంతకు చెప్పే

దేమిటంటే ప్రైణశిక్షాప్రచారం ఉన్న న్నాళ్ళు తపస్సు (పరిశ్రమ) యజ్ఞం (త్యాగం) లేకుండా ఉన్నదాంతో సంతోషించే ఉంటం కలుగుతుంది. ఇది ఉన్న న్నాళ్ళు క్షణిక స్వార్థం వ్యాపకంగా ఉంటుంది. పురుషార్థం మటుమాయ మౌతుంది.

ప్రైణ స్వభావం అంటే స్త్రీ స్వభావం కాదు. ఈనాడు మన దేశంలో స్త్రీలు తపం, యజ్ఞం చేస్తున్నారు. నిజానికి పురుషుల్లో ఉన్న సంయమం ఉంటే (నిగ్రహశక్తి ఉంటే) యేనాడో స్వరాజ్యం దక్కేది. స్త్రీస్వభావం తేజమంతగా ఉంటుంది కాని ప్రైణస్వభావం నిస్తేజం.

ప్రైణశిక్షను వీడడం సాధ్యం. కాని ప్రైణశిక్ష కారణాన ప్రాప్తించిన ప్రైణ స్వభావాన్ని వదలడం దుస్సహం. ఈనాడు చదువు పూర్తికావడంతోనే ప్రతివ్యక్తి “కెరియర్” ప్రాప్తించాలని కాంక్షిస్తాడు. కాంక్షించడం తప్పకాదు. కాని అలవర్చుకోటం దుర్లభం. “కెరియర్” పురుషం, ప్రైణం అని రెండువిధాలు. మహాత్మ్య కాంక్ష, ఆర్జించి వెచ్చించే శక్తి, కష్టాల్లో బలిదానమై నిరతిశయానందం పొందే స్వభావం, అమరకీర్తి పొందు కాంక్ష, పురుష “కెరియర్”కు లక్షణాలు. తనువు వీడనీ ఆత్మగౌరవం పోగొట్టుకోకుండడం, దాద్ర్యంపొందనీ గౌరవం కాపాడుకోటం, చెమట ఓడ్చనీ, అన్యాయక్రాంతంగా భుజించ

తెనుగుబిడ్డా లెమ్మ

కుండటం పురుషలక్షణం. ఈనాడు విద్యార్థులు పత్తి ఏకటంకంటే పైపురైటరు, దారంతీయుటంకంటే చీట్లపేక, గుడ్డ నేయటంకంటే వ్యాఖ్యానాలు, చేయటానికి లేదా గుమాస్తా లవటానికి తయారౌతారు. దీని కంతా స్త్రీణిశిక్షే కారణం.

ప్రస్తుతం మన శిక్షలో ఎంతో మార్పు కలగాలి. పరిశ్రమ చేయలేనివాడు శిక్షార్థి కాకూడదు. కూలివాడు కాజాలనివాడు పండితు డవటానికి ప్రయత్నించకూడదు. శిక్షార్థి విద్యార్థనకోసం వెచ్చించవలసింది డబ్బుకాదు శ్రమ. విద్యార్థులు మానవ

సంఘమీద ఆధారపడి డబ్బుతీసుకోవచ్చు కాని తనవని తను చేసుకునే శక్తిగలిగి ఉండాలి. సంఘమీద భారంఉంచటం తప్పకాదు కాని, గురువుభారం వహించటానికి శక్తి కలిగిఉండాలి. మానవులు పొందిన శిక్షనుబట్టి అనేక రుచులు గలిగి ఉండొచ్చు. కాని కష్టంలేని జీవనం గడపాలని అనుకోటం అపాయకరం. ఎందుకంటే ఒడుకుదుడుకు, అపాయం జీవితరహస్యం. విఘ్నాల్ని ఎదుర్కోటమే నిజమైన శౌర్యం, నిజమైన పురుషార్థం.

(అనువాదకథారాలు: దొడూరి కమలాదేవి)

తెనుగుబిడ్డా లెమ్మ

శ్రీమతి జంధ్యాల సుందరీదేవిగారు

తెనుగుబిడ్డా! లెమ్మ తెలివితెచ్చుకొని
తెనుగుబిడ్డా లెమ్మ తెఱపు చూచుకొని
తెనుగుభాషాసేవ తెఱపుయోదించు
పండ్రెండుజిల్లాలు బటగుదేశంబు
తెనుగుదేశముగాదె దెలుసుకొననెంచ
తెనుగుప్రజలకు బ్రతుకు తెఱపు లేదాయె
తెనుగురాష్ట్రమునుండి తఱలుప్రజలెల్ల
రాష్ట్రేతరంబులలోఁ దలదాచుకొనగ
యెన్నోయిక్కట్టలను బొందుచుండిరిగ
దాసానదానులై దిరుగుచుండిరిగ
ఎక్కడికేగినను నొక్కుబొందెదరు

దిక్కుమాలినబ్రతుకు. వెక్కసంబాయె
దక్షిణాఫ్రికాబోవ తఱుమ వత్తురుగ
కనడాకుబోయిన కనరిగొట్టెదరు
మారిషస్ దీవిలో మానంబులేదు
ఆస్ట్రేలియామనకు అవమానమాయె
శస్త్రంబులూబోయె శాస్త్రములుబోయె
కార్యకూరతమచ్చు కై నలేదాయె
కాళిదాసులనెవరు కలనై న దలపరు
షెల్లి షేక్స్పియరుల జపముజేసెదరు
పాగ, అంగరఘాలు బారవై చితిమి
పేటుబూటులజూచి యానందవధుచు

మనమతములమాట మఱచిపోయెదరు
 పరమతములకొఱకు బరిగెత్తుచుండు
 ఎవరియాచారంబు యెవరివేషముల
 యెవరిభాషనువారు యాదరించుటయె
 నఱయగాధర్మంబు నవనిలో కాదె?
 బంగారములుపోయె భాగ్యములుపోయె
 జర్మనీవెంశీతో నిండెదేశంబు
 నాణ్యమైనపట్టు నగవడదు యెచట
 నారథమిటేషనులు నిండెదేశంబు
 దేశీయసరకులకు దీనదశనచ్చె
 విదేశీసరకులకు విభవంబుగలిగె
 తెనుగుదినపత్రికల తెన్ను చూడండి
 తెనుగుదేశమునందు దినపత్రికొకటి
 క్రొత్తపత్రికమాట లెక్కయెదులకు
 ఆదినండియునుండె నాంధ్రపత్రికయె
 పుబ్బలోపుట్టుచును ముఖలోనుమాడు
 తెనుగుపత్రికలనీ తెఱగునఱయండి.
 బంగాళీక్రాఫింగు బంగాళీలాల్పి
 కలకత్తా స్లిప్పర్లు కండ్లగంతలును
 ఈగవాలినపగిది మీసంబుతీరు
 ఫ్రెంచిమీసంబులు సమ్మర్ క్రాపులు

ఫేసుపాడరు క్రిము వేసులెనులును
 యోకుకై సిగరెట్టువీక చేతులను
 మార్బుకోటులుపెద్ద లంగాశరాయిలను
 బూటుషూటులుమరియు బుట్టటోపీల
 వేషమిటులుండగా భాషవినరండి
 నగము యింగ్లీషుగును నగము తెనుగుగును
 పూర్తిగా నెందునూ మాట్లాడలేరు
 తెనుగువిలాసముల్ తెలియదనిదఱచు
 యింగ్లీషులోవ్రాయ నిచ్చగింతురుగ
 తెనుగుదేశమందైన తెనుగులోవ్రాయ
 తెనుగువారలధర్మ మనిదలచరండి.
 వేషభాషలకొఱకు వేడుకులకొఱకు
 బ్యాటరీలకు మంచి బ్రాండ్లకొఱకు
 టూతుపేష్టులకొఱకు జీతంబులగును
 ఆదాయమొకటె వ్యయము రెండగును
 ఆదాయములకంటె వ్యయముమెండైన
 ఆలిబిడ్డలకెల్లు యన్నంబుగలుగు?
 అనుకరించెడుబుద్ధి అలవాటుయయ్యె
 బాగుగాయోచించి బనిచేయవలయు
 ఎఱిగిమెలంగుమ తెనుగు బిడ్డపుడు
 జయము నీకగును నీక్కంటావనిము.

సంయుక్త రాణి లేఖ

పూజ్యపాదుకా జయచంద్రభూషణులకు
భక్తితోఁ బ్రేమపుత్రి సంయుక్తరాణి
యప్పనమునేయుచున్న బాహ్వాంజలి యిది.
జనక !

యీ లేకఁగనుము, మచ్చరమువిడుము.

వయసును, సచ్చరిత్రమును, బాలవమున్ విలసిల్లుతుత్రియా
న్వయమణిఁ, బృథ్వీరాజనృపవర్యుని, మత్కులధర్మమెంచి నా
ప్రియునిగ నిండుకూర్చిని వరించితి, నీవెడలోవవాని న
ప్రియునిగ నిర్ణయించుటయెఱింగియు; ధర్మగుణానురక్తనై.

నీతలఁపు, నీవలుకు, నీ
నేతయుఁ గులధర్మమునకు నేగి; జనక హృ
న్నేతనువీకుట, సాధ్వీ
నీతికి లేతయని తెగువ నెఱపితిఁ జమ్మా!

ఆగ్రహింతువో లేక యనుగ్రహింతు
వో, యైతన మంచిచెరుమ్ము; ప్రేమసుండు
పృథ్వీరాజేంద్రుడే నాకుఁ బృథ్వీయందు
నీ శుభోదంతమున కుబ్బు మీసుదక్కి.

నవలాడెందంబది నవ
నవనీతం; బార్తిఖికణము సోఁకఁగనే
ద్రవమై, ప్రవాహమై, మా
నవచైతన్యమ్ము నెల్లనవయఁగఁజేయున్.

ప్రేమమయసుధామూర్తి సాధ్వీమతల్లి,
కలుషరాహిత్య జీవనోత్కలిక, గరిత,
మానసీమణిగేహ సామ్రాజ్యలక్ష్మి,
తరమెతెలియఁ దన్నహిమ సాధారణులకు?

గృహలక్ష్మి

ఇంతులవృద్ధభీరత గ్రహింపఁగళక్యమె యేరికి? నిజ
స్వాంతము దొల్తనే పురుషచంద్రున కుంకువవెట్టి వారు ప్రే
మింతురువానికై సుఖపమృద్ధియు, జీవన సౌరభము న
ర్పింతురు; తన్నిరోధకులఁ బెంపుగణింపరు స్వాభిమానలై.

విస్మయమయ్యె నీహృదయ విభ్రమణంబుగనంగ; స్వీయధ
ర్మస్మృతిసీకుదప్పిందో? రాజకులాభరణుడవయ్యు, నీ
వస్మదుదంచితాశయ మహా! యరికట్టఁగడంగినాపు; చి
త్తస్మరణీయుఁడొక్కఁడెకదా స్మరుఁ డుత్తమవంశజాతకున్.

చక్కనివాఁడు, పన్ వలచి చయ్యన దన్ వలపించుకొన్నవాఁ
డక్కటికంబువాఁ డతని నెల్లునిగావరియించి తెచ్చి నా
మక్కువఁచీర్చ కీవగిది మానసమందున మచ్చరించి తీ
వక్కట! దతిడివా? జనకు నాకృతిఁదాల్చిన రక్కసుండవే.

జన్మంబో? చవుహామంశమునఁ; బ్రోచ్చండ ప్రతాపప్రభా
వోన్మేషంబో? నిసర్గవర్తనము; హిందూర్వీప్రపూర్ణైకసం
విన్మాన్యోన్నతి? సాటిలేనియది; ప్రథ్వీరాజరాజ్యేంద్రుఁడే
తన్మాత్రుండే? సమస్తమాలిమణిదీప్తప్రదాబుండిలన్.

నీ కుటిలప్రచారమున నేనును నాన్రియుఁడున్ నశించినన్
శోకముజెంద నెవ్వడు; విశుద్ధసతీవతి ధర్మముర్వి సు
శోకముజెందుఁగాక! మముజోడఁడఁబాపకు నీమరంతమున్
జేకొని గ్రంథకారుఁడు రచించునో యేమొ సువర్ణపంక్తులన్.

పృథ్వీరాజమాలి గృహలక్ష్మీనయనముల్
భేదవహ్నిఁ జెమ్మగిల్లెనేనిఁ
గుమలికూలిపోదె కులమెల్ల జయచంద్ర
పట్టనింక నుసురుపెట్టకయ్యు.

గోనల సరిసింగరావుగారు, ఎం.ఏ.వి.యల్.

పుద్యోగం గురించి

'అనసూయ'

(మగని చెవిలో)

కాళ్లపీట! బింటోపిప్పడూ ఉన్నపువడ వచ్చి నట్లుండడం! తిండి వాగుగు పెతుకులైనా నోటికిపోక పోవడం! తిన్నది యిసుకపోవడం! ఇలాగు వావా చికాకుగా ఉన్నదండీ! నాకేదైనా తెసుగుమందు యిప్పిస్తేనేగాని కార్యంఉన్నట్లు కనపడలేదు!

'నీకు మరెవ్వడు మహాప్రశోగ్యంగా ఉండి గువ నువలాడుతూ గున్న పేనుగలాగు తిరిగేవు? శోగంలేని పెళ్ళాం ఎలాఉంటుందో అని కేదవాపు పట్టి పోయింది!'

అయినా వా గురించి మందులకూ మాకులకూ మీరుభిన్న పెడుతూఉన్నసోమ్య ఇంతాఅంతాకాదు!

'అట్లా పీడలుపెళ్లాన్ని చూస్తే ముచ్చటపెస్తుంది! బంతిలాగుంటుంది! శోగమన్నమాటే లేదు!'

మీకు శోగంలేని పెళ్లామూ నాకు జీతంఉన్న మొగుడూదొరికిఉంటే కాగానేఉండును! కాని మన ఉధియులమూ ఇట్టిదానికి నోచుకోలేదు! మీకే యే మునసలుపనో యే మేస్త్రీలుపనో కాకుడమా?

'మునసలుకేమి మూడుకళ్లున్నాయో యేమిటి? నాడికి మాకన్న ఉన్నహాయి యేమిటి? ఏ ఆరుగంటలో నడుము విరిగిపోయేటట్లు కూర్చుని చేయి పీకపోయే టట్లు వ్రాసుకొని చెవులు చిల్లులుపడేటట్లు వింటేనే గాని నాడికి జీతం ముట్టదు! మాస్వేచ్ఛవాడి కెక్కడ వస్తుంది!'

కొను! అంతారవేసిన పట్టాధిపేకపు ఏనుగకి గంతలా నిర్బంతిగా తిరిగేగ్రామనూకరాలకి స్వేచ్ఛ లో లేదాలేదూ? ఉన్నది! ఉంటేమాత్రము దాని

గారవమేమిటి! దీకిగారవమేమిటి? పూటకుళ్లమ్మ పుణ్యమూ పీడదల్ల గారవమూ రెండూ ఒక పుస్తకం లోనే వ్రాయబడిఉన్నాయి.

ముందోబింటోతు, వెనకోబింటోతు, నడుస్తూ ఉంటే, ఏవిచారమూలేకుండా ఏనుగులాగు నడిచి కచేకికెకతాడతను. అరెడుఇంటిదగ్గర బయలుదేరిన దగ్గరమండీ కోర్టలో కలకలమే! మీలో! మీరు బయలుదేరిన దగ్గరమంచి మీకడుపులో గలగలే! పార్టీలు రాలేదనో సాక్షులురాలేదకో వచ్చినసాక్షులు తయారుకాలేదనో, తయారైనసాక్షులు సరిగా చెప్ప రనో, సరిగా చెప్పడానికి వప్పకొన్న సాక్షులను అవతల వాళ్లు దిగలాగేసేరనో, మునసలు ఎవడిమీద పడి ఏకేను పిసికేస్తాడనో, ఇలాగు అనేకరకాలుగా అపరిమితమైన అంకోశవపడుతూ, పార్టీవాడు ఫీజు యివ్వక తిప్పలుపెడుతున్నాడని ఒకమూల చీదర పడుతూ, అనునిత్యమూ గుండె చికుకుచిరుకులాడు చూడే బ్రతుకుమీది, చలికాలంలో పెచ్చరికాఫీ త్రాగలే ఉండేహాయి అతినిది. నడిచేంవిలో నాలిక లాప్పెపోతూ గుడ్లు పేలిపోతూఉంటే చాలీచాలని అమడపుడోను పుచ్చుకున్నహాయి మీది!

మునసలుకు మూడుకళ్లేందును? ఉన్న రెండు కళ్లు చాలవు మీలాంటివాళ్లని మీరిపోవడానికి. అయితే మూడోకన్ను ఉండదనికాదు నేనెనది! అది ఆహాయింటుమెంటు ఆర్దరుకి అంటుకొనే ఉంటుంది. అట్టివారిని యిచ్చకాలాడి పొంగవేసి వానిదయ సంపాదించాలని ఎన్నిరకాలుగా మీవాళ్లు పాటుపడతారో చూడండి! అప్పుడాలు పెట్టించడం

దగ్గరనుండి అగమార్థానందాకా ఆస్తి అనలం దిస్తారు! మునసబుకు వేదాంతం యిట్లుమేలే అనియూ వేదాంతులే! మరి రంపిలో పొయ్యి యిది ఉండదు. ఆరెనికి మరొకటి కావలసి స్త్రీలగ్గరందరూ హరి రామలే! అని తాళపుచిప్పులు వాయించడంకాదు! అతిదు పేకాటఅడిలే అదివరకు ఇన్నీటానువరగని వాడు కూడా మందుగా ఉరుకుతాడు మూడు ముక్కల అటలోకి! అంతయిచ్చకపు బ్రతుకు మీ స్త్రీదగ్గరి. చిడీమీదనుండి మునసబు ఏమిరా అనేవారి నలుగురు బంట్లోను నాలుగుమూలనుండి పరుగెత్తి వస్తూ. వాడి యింటివద్ద చెల్లకొంద రెచ్చాడే వాళ్లు పంచపాళీలో పొంచుండేవాళ్లు, గదిదగ్గర ఒడిఉండే వాళ్లు, ఎందరో ఉంటూఉంటారు మీస్త్రీదరి ఆశి రులు. కాని గోపీకృష్ణున్న కంఠనాయిదైనా మీ మీద హవారేకదా! నదురూలేదురూ లేకుండా మేడతెక్కిపోతారు, మిద్దతెక్కిపోతారు! ఎక్కడుంటే అక్కడే సలహాలు మొదలవతారు! గోపీకొంగున కొంచెమైనా ఉండకపోతుందా అని మీవాళ్ళఆక. అంచేత మీరు పొమ్మనలేదు! మరి ఆరేలేదు ఉండర విల్లిపార్టీఅయి లే ఆత్మాభిమానా చేస్తాడు. అట్లుచేసివా కాణీఫీద యివ్వకపోయినా యింటికివచ్చిన అవుపడ్డ మేడడివెయ్యకపోతుందా అని బుట్టపట్టుకొని పుట్టె డాళతో కండ్లెక్కిపెట్టుకొని కాచిఉంటారు మీ స్త్రీదరు!

నిజంగా మేష్టరంటే మీరు వేళాలోకంచేస్తూ ఉంటారుగాని వాడికిఉన్న ధైర్యసాహసాలు మీ వాళ్ళకి ఉన్నాయా! మన ఆత్మాయినీ ప్యానుచెయ్యక పోలే మీరుకెల్ల చెప్పేరు! స్నేహితులచేత చెప్పించేరు! ఏమైనా ఆపాచ్చేప్పుడు విన్నామా? లక్ష్యపెట్టకుండా రాజాకొడుకునే ఉంచేసేడుట! పనిపోలేపోసి గాని పట్టువదలేడు కాదట! స్వతంత్రమంటే అది. సాహస మంటిఅది. ఘమలకు ఎందుకు గౌరవంవస్తుంది? తలను కొన్నది ధర్మమనితోస్తే ప్రాణంపోయినా పట్టు వదలక పోవడంవల్లనేగదా! అమేష్టరులాంటి ధైర్య

సాహసాలు మీవాళ్ళకినీ? స్త్రీదరు బోర్లుపెసిడంటైలే కంట్రాక్టులన్నీ పట్నాయిళ్ళకి! తన పార్టీతరపున సాక్షిగావచ్చిన మేష్టరు వెలవుదరఖాస్తు పెట్టవలసిన తాళలేదు. ప్రెసిడెంటు గరితుతో ప్రాప్తీసుడేవడం ప్రాచంభిస్తాడు! అంచేత లాపోషికి నాకోకమాట చెప్పండి! ఆకళ్ళ బోడుకమ్మ ప్రెసిడెంటుకు ఏపాటి ధర్మసాహసాలున్నాయి! బోనులను చుట్టూచేరదీసి సభికిర్ని ఆత్మస్తులి పరనిందాకమ్మ త్రావకొని పుంతెడు మండి ఉపకారంచేయగలిగేదా? ఎంతసేతూ దొడ్డ కబుర్లూ నీతివాక్యాలూ తీసిమాటలూ చెప్పినంత మాత్రంచేత పాపం వీడు పనిమోపతారీఅని అమటుంటారా? మా మేనమామకి ఉద్యోగంకోసం వాడి దగ్గరికి తింగేసరికి కాళ్ళరిగిపోయినామట! కబుర్లు తిప్పు కథలేదు. పైకిచెప్పేదివేరు, లోపలచేసేదివేరు ఇల్లులుడి అన్నదానం రావణుడి వేదపాఠంలాగు. వాళ్ళకు అందువల్ల ఎట్టికీర్తివచ్చిందో వీడికి అంతే! కారణం యేమిటి? స్త్రీదరుతో ప్రెసిడెంటు హోదా మిళియింపే! చల్లలో పాలుపోసేసినట్లు పాడై పోతుంది. ఈవృత్తికి అధికారంతోడేలే అంతాకరుకు కరుకు పెనుగూకాదు-పాలూకాదు - విరుగురుగు! మరెవరైనా అయితే ఆయెలకను నాలుగుకోజాలూ వావారకాలవాళ్ళకి వనుష్కారాలుపెట్టి వనుదేవుడే చేసేడు మనశేమిటని గాడిదకాళ్లుఅయినా పట్టుకొని బ్రతిమాలుకొంటూ అరచేతిలో స్వర్ణంయూపిస్తూ నీ తమ్ముడికి సబుజిస్తారుపని చేయిస్తాను. నీకొడుక్కి చొల్తాఫీసరుపని యిప్పిస్తాను. మీరావకు పంచాయితీ ఆఫీసరుపని యిప్పిస్తాను. అని ఏమో గగనకనుమపు ఖరార్లుచేసి ఆకాస్త అవుసరం తీరిపోగానే తలవంక పెట్టి తలుపవతల ఉంచవంటాడు! ఈనిచ్చెనగాళ్లు మననికూడా మేడమీదికి లాట్కుపోతారని ఉత యివ్వడం! నిచ్చెనమీదినుండి మేడెక్కిపోగానే నిచ్చెనలోపాటు ఉతగాళ్ళనుకూడా వాళ్లు రన్నీదం! మీయొరెస్త్రీదరుకి అయిందికదా అలాంటిపరాభవం! కాని మీ స్త్రీదరు ప్రెసిడెంటైలే అలాగు చెయ్యలేదు

కదా! చచ్చిరాక ఒడుగుబతుకే! 'క్షీరాబ్ధి' లంకలో చేసేప్పటికైనా, కొంగరిండికి వత్తనల్ల లేను! అన్నట్లు హోదాతోడు స్వామివాణులందరి! హోదాకు సాయంచేసిన నాయత్తే సాపాటుకూడా సాయంచెయ్యాలి! అంచేత హోదానున్నదక్క యిలాగు వెలుగుతూఉంటే మీలాంటివాళ్ళబతుకు చెప్పేదేమిటి? మువ్వలులతోనూ మేస్తీట్లతోనూ కులతూగుతారా మీరు!

'మేస్తీట్లు మేస్తీట్లతోనైనా కులతూగులేక పోతామా?'

మేస్తీట్లు అయితేనేమి? స్కూలుపైసలుఅయితే నేమి? అసహనాలేని మేస్తీటైలేనేమి? అయినా టబుబన్న అనించి వేస్తాడు! మీవాళ్లు అనునిమిషాలు అయినా అపించగలరా? బన్న వాకిట్లోకివచ్చి నిలబడ్డతరువాత ఆమేస్తీటుగారి అదంగులు తలలు దువ్వడంకోసం పన్నె చెదకడం ప్రారంభిస్తారు! సాని ఫర్మతోనేసరికి మద్దలవాడునీలిగి చచ్చేదన్నట్లు వాళ్ల ముస్తాయిలు పూర్తిఅయ్యేసరికి బన్నవాడికి ప్రాణాలు పోతాయి! ఎన్నిలింకపుమాటలైనా ఇరుగుపొరుగువ మాచ్చన్నవాళ్లతో అంటాడుగాని కాలుకదపలేడు కదా! బన్న వడిపించలేడుకదా ప్రభుబంధపులు తానినీ! మీలో! దేహభాధకు వెళ్లబోతున్నా మానేసేవరుగ త్రికల్ల ఎగతాళింతో బన్నఎక్కవల సింజీగాని గడ్డాంపట్టుకొని కండక్టరుగాడిదగ్గరనుంచీ బ్రతిమాలుకున్నా నిమిషంవేస్తేనా నిలబడతాడా!

మర్రి అలాగని మేస్తీట్లకు మొగమాటంఉందా? ఎప్పుడూ బన్నవాడిమీద ఏకోఒకకేసు! కేసులూ తప్పుకుండాపోమా! దానిదారిదానిది, దీనిదారి దీనిది! తీర్థారికితీర్థమే, ప్రసాదానికిప్రసాదమే! ఏమైనాఅంటే, ఇంకాకొత్తవెయ్యలేదు, పంతోషించు, పో, అంటాడు. అవివాదిసాయం! వాగమయ్యకల్గిందీ, నాకేంసాయంచేస్తావు అంటే, నా కంటినిపుడదకు, నీకంటనేమడదను, అన్నట్లే! మేస్తీట్లను బన్నులలో

తిప్పుకున్నానుని గర్వించడం ఎసుబోతుతో నట్టేట యారినట్లేగదా!

మేస్తీటువాకా ఎందుకు? అనుక్క గుమాస్తాదగ్గర అంత ఒడుగుండుకండి మీకు? మొన్నను వాడడిగితే పార్టీలసామ్యుని నాతోచెప్పినదానిలోనుంచి పాతిక రూపాయలు వాడికిబదులుయిచ్చేసేయగదా? మీమా మా బంధుత్వమా? ఏమిటికాంతం? చట్టలేదుకు రప్పు! ఆవునుగాని వాడికి బాగాదోరుకుతుందా ఏమి టండీ! ఎప్పుడూవాడు ఏకాలానికితగ్గవల్లు ఆకా లంబోరట్టులకొద్దీ కొనిపో సేస్తూఉంటాడు! వాడి పెళ్లొంకట్టుకొనేచీ రెలుమా నే మీ స్తీదర్ల పెళ్లాలు ముఖం ముడుచుకోవాలన్నమాట! ఇకను, వాడి యింటికి యెవల్లుఅయినాపంపిస్తాలో లేక వాడే కొంటాడోగాని ఎప్పుడూ ఏవోఏవన్నులువస్తూనే ఉంటాయి! ఇటువంటిదన్నీ అతిదుర్కొంటే సెలకు ఏమాటయానై ఏరెండువందలలోకాకమానవు! అంత వ్యల్కుతరగాడుగదా ఇవన్నీ యెలాగుచేస్తున్నాడంటే! పైరాబడివల్లనేనా? ఆహా! అమళ్లగుమస్తాపాటి అధికారమా ఆదాయమాఅయినాలేని యీవృత్తి లోనికి ఎందుకు వెంటేనేరండీ? మొదటిలో మీకు యెవడూ యీవృత్తియొక్కలాభివషాలు కివ్వనుఖాలు వీటినిగురించి చెప్పలేదాయేమిటి? చెప్పకేం? చెప్పి ఉంటారు! చెబితే, ఏవోవాళ్లు రోచేసుకుంటూ మనకు లేకుండాచెయ్యడానికి యిలాగుయెత్తు యెత్తు కున్నారని మీరుఆహాపహాపడిఉంటారు! నేనుచెప్పితే స్త్రీబుధులన్నాకు, తోసిపారేసేరు! ఇప్పుడు చెయ్యి కాలివెర్రాతి అనుపట్టుపట్టుకుందీమా నే కార్య మేమిటి? మీరు నిరుడుచెప్పేరుకామా మీన్నేహే రుడు చెమిటిస్తేదరుతో! అయితే విన్నాడాయేమిటి? బోర్డుకట్టేనేడు! సారెప్పట్లనేడు! కాలిహుచ్చు న్నాడు! ఈగలుదొరికిలేకదూ! వళ్లుతన్నుకొని ఉన్న చెట్లకు దళంగాఅల్లిన సారెప్పట్లనుడిపించుకొని అయ్యాగలు ఎలాగువస్తాయి? పెద్దవాళ్లు వీర్విపారేసిన పిప్పిపార్టీలుదొరికితే కార్యమేమిటి? కడుపునిండనా,

కానినందనా? రక్తమాంసాలు చప్పురించి ఎముకలు మాత్రం మిగిల్చి పెద్దవాళ్లుతరిమి తేసిన తీవచ్ఛవం పార్చిన ఎంతమందినిపట్టుకొని పీక్కుతించే పాట్లగు ముంది? ఏయేమగుసంభవలమో తోచాకొడవామని వచ్చేదు! ఇలాగు అస్థిపంజరాలమూతయము అయి పోయింది వాడిఅసీను! ఆరినిరాలడి యీవృత్తి యొక్క ఖర్చువెచ్చాలకూ వేషభాషలకూ ఏమిటాగు తుందండీ-సముద్రుడికి ఉప్పుదగ్గరంలాగు!

కాని, అంతకంతకీ మీస్థిదర్శ మరేదాగా లేరుకు న్నారు! ముప్పయ్యేళ్లవాడిబంతాట! నలభైయేళ్ల వాడికి గొట్టికాయలాట! ఏభైయేళ్లవాడికి దశావ తారి! అరవైయేళ్లవాడికి ఆదవాళ్లకలుర్లు! మీరం దరూ ఇలాగు కాలక్షేపము చేసేస్తున్నారగుదా, ఖర్చువెచ్చాలకి ఎక్కడ కన్నంపెడుతున్నారు? భూములారేవు, పుట్టలారేవు; ఆహారసమృద్ధులు; మరొకవిధమైన ఆస్కారంలేదు; అవ్వతీసినగంధం లాగు ఎక్కడికక్కడే ఖిరిపోతూఉంటే దినచర్య ఎలాగుచేస్తారేమిటి? తాటి చెట్టునీడ తపమాపనికిరాదు, ఒకరికేపనికిరాదు, అన్నట్లు మీస్థిదర్శ ఒకరికొకరు పాఠంలేరుకుండునా సానకాశంలేదుగదా! మరొ పనిచెయ్యడానికి ముడిరిపోయేరు! తారలనాటి ప్రాతకథలోచెప్పిన టంటాలమలాగున్నది మీవాళ్ల న్నితిగరులు! మీకుయిట్టి రాబడివైభవము వెలిగి పోతూవుంటే మీమరదల్లవ్వంకొద్దీ నాలంటిపెళ్లం! ఏదో దుక్కలాంటిపెళ్లంఉండి నికోగంగాఉంటే ఆదో కొంతనెవ్వరికి నిర్వీంకగాఉండేది! కాని దుర్బిక్షంలో అధికమాంసలాగు మీయోగానికితోడు వారోగాలు! పిల్లలారోగాలు! మాజబ్బు ఉపద్రం మీదబుద్ధిద్రవం, రెండుఒక్కలాగేఉన్నాయి!

పోనీ, డాక్టరు సవికేవా చదివేసేరా? ఇంట్లో జబ్బులకేవా కాలేఖర్చు అక్కరలేకుండా మందులు దొరుకుతూఉండుమగదా! ఏమిటండీ! ఈఉరిలో ఇటువంటిడాక్టర్లు లావైపోయినారు? ఏజబ్బువచ్చినా

టైఫోయిడనేఅంటారు! ఒకడికి కళ్లయాపులేదు, రెండోవాడికి నోటమాటలేదు, మూడోవాడికిబొక్కి పులిలాగుఆళ! మరొకడి మొగం ఎప్పుడూ ఎవళ్లతో వెక్కిరిస్తున్నట్లేఉంటుంది! అగ్ధానికి మీస్థిదర్శప్రాణా నికి యీ డాక్టర్లు మాబాగాజరిపెద్దారు! ఎంతచచ్చుకే నైవాపజేస్తారు మీస్థిదర్శ! క్రిందపడ్డా మీదనున్న వాడినేఅని ప్రగల్భాలుపలుకుతూఉంటారు! ఒరు గులుకాచేస్తామని జోవులుతిశ్చేస్తామని పొంగవేస్తూ డబ్బులాగుతూఉంటారు మీస్థిదర్శ! అధశ్శయనమై పోతూవున్న ఇంకా మోవువున్నదంటూ మందులు పోసేస్తూఉంటారు డాక్టర్లు! కాని ఆమందులన్ని గురికిచారెడుమారమీ ఆర్యులమెట్లలాగు! అయితే మీమీద అపీలుఉన్నాది! వాళ్లమీదయముడి కోర్క లోజేగాని యీలోగా అపీలులేదు! బ్రతికిలే భార్య మంగళసూత్రమహిమగాని నాదెబ్బలేగలదం నీయబ్బు బ్రతికడం అన్నరంగంలోనివార్లు యీవూరుడాక్టర్లు!

పోనీ! ధర్మానుప్రతికి పోదాం, ఏ నీళ్లయితే మేమి, అని అక్కడికివెళితే, అమాదు మొగండాక్టరు వేరుమాత్రమేఅడిగి చీటిరానిపారేస్తాడు! జబ్బు గురించి ఆదగడంలేదు, పోల్చడంలేదు! ఇంకా కొంచెం గొప్పవాళ్లలాగు కనిపిస్తే 'నాలికసాను' అనిమాత్రం ఎదో పెద్ద తనిఖీచేసేవాడిలాగు అడుగుతాడు! అంతే! తోగానికి మందుకూ సంబంధమేలేదు! సంబంధమంతా చీటికి మందుకూమాత్రం ఉంటేఉండవచ్చును, కంపవుండదు ఆవేళకి కైపెక్కి ఉండకపోతే! ఇంకాసంబంధంఉంటే ఆడాక్టరుకి అతిపక్షిణావీమాత్రం ఉంటుంది! నెలాలిడివచ్చే సరికి పుట్టమీదపెట్టినట్లు కొత్తకోట్లదొంతి ఏమాదు నాలుగువందలూ ముట్టిపోతూఉంటాయి! తోచా వచ్చేసోగులు ఎలాపోతే వాడికేంకావాలి! తోగి పోతే తోగమంటుందాఅన్నరకం వాడిది!

దొమగాని ఆడాక్టరు మీమ్మేట్టు ఎందుకండీ ఆలాజబ్బుగా తిరుగుతారు?

‘వాడిపట్టికెట్లు వాడిదగ్గర పని చెయ్యాలి, వాడికి కొన్ని నుండులు వాడిదగ్గర కావాలి’

దుముకులాంచిన పని దుంపలాగు మొగం ఏమూరీడికి వెళ్లి కేసులున్నాయి? గుర్రం గుడ్డిదైతే రాజాకు లాటులేదన్నమాట! ఏమైతే నేమిటి ఎన్ని దురుజాలుంటే నేమిటి? మేస్త్రీలు మేస్త్రీలే. వాడింటికి అలాగు కోడా పోలీసువాళ్లు దొంగలను తీసుకొనివస్తున్నాడంటారు? సలాములు పెడుతున్నాడంటారు. ఇంటి దగ్గర కేసులు విచారణ చేసి చేస్తూ ఉంటాడు మీలాటి వాళ్లు అందరూ అక్కడ కూడా అణగారినా ఉంటారు! వాయిదాల కోసం బ్రతిమాలుతున్నా ఉంటారు! కాలి నడకను వెళ్లి వా మేస్త్రీలే; కారు మీద వెళ్లి వా మేస్త్రీలే; బంగాళాలో కూర్చున్నా మేస్త్రీలే; పంచపాళీలో కూర్చున్నా మేస్త్రీలే. బదిలీ అయిపోతే వాడికి టిప్పాట్టిలిస్తారు. డిన్నరు పార్టీలిస్తారు. వాడి పెళ్లాన్ని పిల్లల్ని కూడా పిలిచి విందులా గోవిందులా చేస్తారు.

మీకో బదిలీ అనిగా టిప్పాట్టి అనిగాని డిన్నరు పార్టీ అనిగాని మీ ప్రిదక్ష గురించి ఎప్పుడైనా ఉంటుంది. ఏకంగా లోకం నుంచి లోకానికేగాని పోయిపోండి పోయిపో బదిలీలు లేవురా! ఎప్పుడూ యాయాదిన ముఖాలే మాయమంటూ చెప్పినవెళ్లకే చెప్పినవంటూ అడినవిక్కలే అడుగుంటూ కొట్టినదచ్చాలే కొట్టుకుంటూ ‘ఇదే ప్రకారం’గా మౌనమంటూ కాలలాగు చూస్తే చర్యలువు కాలక్షేపం చేయడమేగాని చక్కగా మనోహారీ బదిలీలు అచ్చట కొత్తయిళ్లు మామ కోవడమూ, కొత్తకాపురాలు పెట్టడమూ, కొత్త ముఖాలు చూడడమూ, కొత్తవికేసులు జరగడమూ, నిర్ణయం బంట్లోతులు ఉండడమూ-వీటికి నోరుకోలేదుగదా!

అందుచేతనే కాబోయి ‘ఉద్యోగం పురుషలక్షణం’ అని పెద్దలన్నారు!

‘మాది మాత్రం ఉద్యోగం కాదనుకున్నావా?’

కావేమి? కాఫీహోటేలు అయ్యారు ఉద్యోగమే, మీద ఉద్యోగమే! అయితే అయ్యారు మాత్రం వేల కొద్దినంపాదిస్తాడు! మీరు పాటుకాకాలతోనే తరీ రాలుచాలిస్తారు! ఎందరుమేస్త్రీలు అక్రయించేది, ఎందరు ముచ్చటలు ఇచ్చకాలాడేది, మీరారే మీరా లేకదా! “కమలాపమనికెంత కరుణగావడిచిన కలహం సలకు తూడుకాదనెను!” ఉద్యోగమంటే మీరా ఉద్యోగం! రాజాగారి పెళ్లాం మేడక్కిలే కుమ్మరాడి పెళ్లాం గుడి పెక్కిందట! అలాగే ఉన్నది మీ ఉద్యోగం! ఏకవర్షం మెంటువాకో ఏమహారాజు అంగారో దళసరి ముద్ర కాగితం మీద సర్కారు వాయిచ్చి ఉద్యోగం యేర్పాటు చేసి ఆ ఉద్యోగానికి తగిన తరం హోదా లిఖ్యబంట్లోతులు అమ్మిననుకూరిస్తే అది ఉద్యోగంగాని, స్టిడరీటోర్డర్ టైన్ ప్రతివాడిది ఉద్యోగమేనా? ‘క్రాపులుక తిరించబడును’ ‘మెరుగులు కేయబడును’ అని బోర్డులుకట్టినవాడికి ఏపాటి ఉద్యోగలక్ష్యములున్నాయో మీరీ అట్టివే! పోనీ యిందే! ఒక్కమామ మీరైలు ప్రయాణాలనంటి తలచుకొండి! టిక్కెట్టు కొనడానికైనా ఎవడూ ఉండడంగాదా! టిక్కెట్టుకి టిక్కెట్టగరకు వెళ్లి చదులు కంపు వాయుక్ల మధ్యనువలగిపోతూ టిక్కెట్టు స్వయంగా కొనుక్కొనవలసినదేగాని పార్టీ వాడైనా ఆవేశపు అడ్డుగాడుగదా! వెయిటింగు రూములు దవాల బంట్లోతులన్న వాళ్లకేగాని మీలాంటి వాళ్లకు అర్హత లేదు! కాళ్లకిరక్తాలు దిగేటట్లు రైలు వచ్చేదాకా పనారీ చేయవలసినదేగాని వెయిటింగు రూములొనికి వెళ్లడానికి అధికారం లేదుగదా! క్రింద కూర్చోడానికి వామోషికా!

చూడండి! అల్లాకోవాన మువసలు రైలుకు వచ్చేడు! అప్పుడా బంట్లోతుల మాదానిది చూచితిగాలి! అతడు దిగేకారు వద్ద యిటొకడు అటొకడు! కారులోనుంచి ఒకడు, రైలు స్టేషను గేటు దగ్గర ఒకడు; టిక్కెట్టు కొనుట ఒకడు, సామానులు తూపించడానికి దరు;

గొడుగుపట్టుకొని ఎండలేగలకుండాబడకు; మనసలు
రైలుఎక్కినతర్వాత ఆ రైలుపువ్వుదగ్గరకమ్మని వీళ్ళంద
రున్నా! వాళ్ళమధ్యనుండి గుమాస్తాలు బేటామీనలు,
గారికి చేలవంగినట్లు వంగినంగిదండాలు పెట్టిపెలపు
పుచ్చుకుంటూఉండగా, మనసలు గారెక్కినబండిలో
కుదుర్చుంటే వీళ్ళందరికీ మనమీద గురిగాఉంటుందని
మీపెరిమొగం ప్రిదరొకడు బాల్లోకి ఎక్కిదుగదూ!
ఆతర్వాత ప్రేమప్రేమనుకీ బంట్లోకుపెట్టి చూస్తూఉండ
డం, కావలసినవి తెస్తూఉండడం, ఇలాంటిప్రయాణం
మీ మనసలురి! మీకో! మంచిసీళ్లు కావాలంటే
మరిచెంబుపట్టుకొని ప్రేమనుకోళాయితోవడమో, లేక
పోలే రైలునీళ్లవాడివి యిచ్చకాలాడి యెంగిలిగళా
నులోనుండి పోయించుకోవడమో, అంతేగాని యితర
దిక్కులేదుగదా! అంతలోఉంది మోహోదా, మీ
ఉద్యోగమున్నా! నేనుచెప్పినమాటనినండి! ఏదో
కొంచెమో గొప్పో చెన్నపట్నంలో మేరపెట్టి ఏదో
మోస్తరుది ఉద్యోగంపొందండి! నాకు ఉన్న
బంగారం తృణమో కణమో మీకుయిచ్చేస్తాను!
మీరుచేస్తూఉన్న యీఉద్యోగానికి నాకు ఈసరు
కులుమాదా ఎందుకు! మీరు ప్రతున్నంచేసినతర్వాత,
అయిందా అయ్యలగాడిపెళ్లి, లేకపోలే గులాబువాడి

పెళ్లి! చెంన్నమ ఎవడో అక్కడిపెద్దవాళ్లను ఎరిగిన
వాడు ఈపూనుకోమిదితీసికేర్లి ఉద్యోగంయిప్పించే
దట! అలాంటివాడిని ఎవడినోపట్టుకొని పాటు
పడండి! దొరికిందా, కోటలోపాగావేసినన్నమాటే!
కాకపోయినదా, మీఉద్యోగంమీకు ఉండనేఉంది!
ఇది ఎక్కడికీపొకపోదు, ఎవరూతప్పించరు, ఎవడూ
మిమ్మలిని తీసేరేదు! ఈరామివాయిళ్లు ఈపట్నా
యిళ్లు ఎక్కడికీ ఏవ్వమెవరూ! 'వాళ్లమెడకీ మీ
పాదాలీలంకే' అని వాళ్లంటూఉంటారుగదూ ఫీజా
ఎగవేసేటప్పుడు! ఆలంకే ఎప్పుడూఉండేదే ఎటో
ఒకవైపు! దానినిగురించి ఏమిభయములేదు!

ఈవృత్తిమానేసి మరోఉద్యోగం అయితే
చూడండి! నాకు ఏమందూ మామ అక్కలేకుండా
గోగం దావంతట అదేనుదిరిపోతుంది! అప్పుడు నాకు
మందులకోసం మీరు గవ్వఅయినా ఖర్చుపెట్టినక్కర
లేదు! మనిషీకీఉన్నదిపుష్టి, పశువుకీఉన్నదిపుష్టి!
అన్నట్లు ఆ రేనివి లోనేఉంటుంది ఆరోగ్యమంతా!
నేడికీవెయ్యిలోగాలు అంటారుగాని యీఅంతోభవకు
అరపైచేలలోగాలుపుడతాయి! అంతోభవలేని ఈ
రైలువ్రతుకు మనకు ఎప్పుటికైనా ఈజన్మలో రాని
ఉందో లేదో?

వృత్తి లేక ఉద్యోగం అనగా ఒక కార్యం. అది మంచిదైన సదుద్యోగం అనిన్నీ చెడ్డదైన దురుద్యోగం అని పిలువబడుతుంది. యీ మంచిచెడ్డ ఉద్యోగాల్లో ఏదోవకటి ప్రతివారికి స్త్రీలకుగాని పురుషులకుగాని యుండితీరుతుంది. ఎందుచేతనంటే మనస్సు బుద్ధి యింద్రియాలు బాగ్రదావస్థలో క్షణంసేపుకూడా ఊరికేవుండవు. ఏదో ఒకపని చేస్తూనేయుండాల్సి. ప్రతి వ్యక్తిలోయుండే చైతన్యంలేక శక్తి ఏదో రూపంగా కార్యంగా పరిణమిస్తూనేయుంటుంది. వేదాంతంలోకూడా యీ చైతన్య శక్తి భగవత్స్వరూపమని, అంశ అని చెప్పుతూ యీ భగవదంశ ప్రకృతి సమ్యేశ నమైన శరీరంలోచేరి సదా సృష్టికార్యం జరుపుతూయుంటుందని చెప్పుతారు. సృష్టి అంటే పిల్లలను కనడమే కాదు. నూతనత్వం కలిగించే ప్రతికార్యం సృష్టి. కొత్త పుట్టుక. ఇదివరకు మొద్దురూపంగాఉన్న ఒక వస్తు వికాసంకలుగజేసే నూతనపరిణామం. గనిలో మట్టితోకలసియుండే బంగారు అద్భుతమైన ఆభరణాలుగా తయారు కావడం. మొద్దుగాయుండే తేకుచెట్లన్నీ కుప్పీలుగా బల్లలుగా తయారుకావడం.

చైతన్యశక్తిచేత ప్రకృతిలో యీ పరిణామం లేక మార్పు ప్రతిక్షణం జరుగుతూనేయుంది. దీనికి స్త్రీపురుష స్వరూపంలోయుండే యిరువురి తోడ్పాటుయుంది.

కాని యింతవరకు తమ శరీరంలోనుండి రక్తమాంసాలు పంచిపెట్టి నూతన శిశువులను ప్రపంచంలోకి తీసుకురావడం, వాళ్లను పెంచి పెద్దజేయడం, సంరక్షణకార్యాలే స్త్రీలకు ముఖ్యవృత్తిగా కనిపిస్తాయి. ప్రతి కార్యంవల్ల ఒక ఆనందమున్నట్టే యిందులోను చాలా ఆనందముంది. కాని నలుగురు పిల్లలను కనేటప్పటికి ఎక్కువ చక్కెర తింటే వెగటు పుట్టినట్లు వెగటు కలుగుతుంది. కాబట్టి దీన్ని సడలించి నూతనవికాసం కలుగడానికి ఏదో ఆనందం కలుగజేసే తీరికైన పనిఅంటూ ఒకటి ఉండాలి.

జీవితానికిగాను జరిగే పోరాటంలో చాలాభాగం పురుషులచేత జరుగుతుంది. అనగా యేమిటి? శరీరధారణారము చైతన్యం శరీరంలో యుండడానికి యింజనాకు బొగ్గులాగే ఆహారం అవసరం. ఈ ఆహార సంపాదనం అంతా పురుషులవల్లే జరుగుతుంది. సృష్టి మొదట్లోకూడా పురుషుడే వెళ్లి వేటాడి ఆహారం తీసుకునివస్తే ఆస్త్రీ యిల్లు పిల్లలను కనిపెట్టుకొనియుండేది. యీవిధంగా Division of labour (క్రమ భాగించుకోవడం) జరుగుతూండేది. ఈ నాడుకూడా అట్లాగే జరుగుతుంది. పురుషుడే ఆహారం సంపాదించే ద్రవ్యాన్ని సేకరించడానికి అగచాట్లుపడుతూన్నాడు. స్త్రీ మునపటిలాగే యిల్లు పిల్లలు కనిపెట్టుకుని

యుంటాయుంది. పిల్లలను కనడమే ముఖ్య కార్యం కాదు. ఆహారార్జనంలోకూడా కష్టపడాలి. ఒకరిమీద ఒకరు ఆధారపడి యుండకూడదా, ఎవరంతట వారు స్వేచ్ఛగా జీవించకలిగియుండి అనందాని కోసరం వరస్పర స్నేహంగా యుండవచ్చును అన్న భావాలు యిప్పుడు ముఖ్యంగా పాశ్చాత్యులుండాల్లో వ్యాపిస్తాయన్నాయి. అమెరికా ఇంగ్లండు, ఫ్రాన్సు, రష్యా దేశాల్లో యిది యెక్కువగాయుంది. అమెరికాలో పోస్టాఫీసు మొదలగు ఆఫీసుల్లో చాలావరకు ఆడవాళ్లే. రష్యాలో ఆడ వాళ్లు తీరా యుద్ధంకూడా చేయడానికి సిపాయీలుగా తయారవుతూన్నారు. స్త్రీ ధైర్యం చాలనివ్యక్తి అని భీరువు అని పురుషులు తెచ్చిపెట్టిన అపోహమే కాని నాస్తవంలో వాళ్లకే సామానం, శౌర్యం, సూక్ష్మం యెక్కువ.

కాని యింతకాలం యీశక్తి ఏలా ఉపయోగపడుతోంది. బిడ్డలు కనడం పెంచడం యిల్లు చక్కపెట్టుకోవడం వంటిచేయడంతో సరిపోతుంది. కొంతకాలం క్రిందటనే వినోదార్థం కుట్టుపని చెయ్యడం గ్రంథాలు చదువుకోవడం సంగీతం మొదలగు పనులు జరుగుతూ వస్తాయన్నాయి. అనందం సమకూర్చడానికి యివన్నీ చాలా మంచివే. కాని యెవరికిని? వెనక బాగా

ఆధారం ఉన్నవాళ్లకు. బాగా అస్తులుండి సంపాదించిపెట్టే భర్తలున్నవాళ్లకు. కాని నిరాధారంగా యుండేవాళ్లకు పురుషుల్లాగే స్వతంత్రంగా సంపాదించి జీవించలేలంచు కొన్నవాళ్లకు యివి ఉపకరించవు. సామాన్యం కూలిజనంలో చూస్తూన్నాం పురుషుడితో సమానంగా స్త్రీకూడా పైరునాటడం, కోయడం, కూలిచేయడం, శరీర శ్రమపడి పురుషుడితో సమానంగా కుటుంబ పోషణం చేస్తుంది. కాని మధ్యరకపు సంసారులును, సంపన్న గృహిణులు పిల్లలను కని పురుషుడిమీద ఆధారపడియుండడమే తప్ప స్వతంత్రంగా జీవించడంలేదు. సంపన్న గృహిణులకు పుష్కలంగా డబ్బు ఉంటుంది కాబట్టి వాళ్లు ఖులాసాపనులు చేసుకోవచ్చు. కాని మధ్యరకపుస్త్రీలు యీ ఖులాసాల్లో దిగితే వీటికగు అపారమగు ఖర్చుకుగాను వాళ్ల భర్తలను పీడించినవారవుతారు కాని ఉపయోగపడేవారు కారు. కాబట్టి ముఖ్యంగా యింటిపద్దేయుండి లాభదాయకంగాయుండే పనులు: సేర్పకోవలసిన ఆవశ్యకం యెంతైనాఉంది. తక్కువ తరగతి స్త్రీలలాగా వీళ్లు ఆరుబయట శ్రమించలేరు. వీరి మనస్సు ఆ కఠినమైన పనులకు ఒప్పుకోదు. వీరు పెంపబడిన వాలావరణం వేరు. కాబట్టి చాలాభాగం మానసికంగా కృషి చేసే పనులుగాయుండాలి. అవి చాలా ఉన్నాయి.

వి ధి

ఉ॥ చేతువు నన్ని కార్యముల జేయనియట్లు మెలంగు దెప్పుచున్
భూరిలమం దొకిరియునుబొందవు నిగద మహాబలాధ్యులన్
భూతియుతున్ సదావిభవభూషితకీర్తులనై న భిక్షులన్
గా తగజేతువీపు నినుగాంచగ నెంతటికక్తివోగదా.

క॥ హరిహరులంతటియా సుర
వరులైనను నిన్ను దాటి వ ర్తింపరు గా
కరయగ నెంతటివారలు
సరులన నెటు నిన్నుగడచి వటియింతురిలన్.

ఉ॥ శూరులు పాండుపుత్రులట శూలినిగల్గిన జోదుఘలునుం
దారిపు భీముభీముడును సత్ప్రవిశారదులైన యాకవల్
వారిజనేత్రుడున్ బియమువాయక బ్రోచుచునుండనక్కటా
భూరమణుండు ధర్మజుడబోవడె కానకు నీకులోగుచున్.

క॥ ఏరికినియ్యది ప్రియమో
వారికి సద్దానియందె వాంఛలనిడుచున్
వారిదెన నింద మోపుచు
నేరనియటులుండు వీపు నెఱజాణపుగా.

సీ॥ పాండవుల్ విరటుని వంచనుండెడినాడు నినుదూఱిరే యందు ననిరిగాని
శ్రీరాముఁ డడవికి నీతతోవెడలంగ నినునాడిరే కైక ననిరిగాని
సహజుండు సర్వమైనవసిన యానాడు ఆడిరే వినుముని ననిరిగాని
కాంతతో జంభారిగానల జరియింప ననిరె ని న్నసురుల ననిరిగాని

గీ॥ నీడు కృతమంచు నెఱుగక నిఖిలజగము
వెట్టుచుండును నొరులపై వట్టినింద
నిన్నెఱింగినవారినే నిరుపమాన
శాస్త్రవేత్తలటంచును జాటనగును.

గృహ ల క్షి

సీ॥ మొగలసత్సమాజ్యమునువీడి 'హుమయూను' వట్టియెడారులబట్టునాడు
రాణావతావుండు రాణివాసముతోడ నడవుల నడుమలబడిననాడు
అళియరామారాయుఁ డసమానశూరుండు వగతురచే ననిబడిననాడు
అబినీనియాధ్యక్షు సవనీతలంబెల్ల బహుభీషణ శతేఘ్నిబడిననాడు.

గీ॥ అరులశపియించి తురకలనాడిసోసి
నారు జనములు; నిరు సనినారె యెప్పుడు
యేమిశక్తియొ నీయది యెరుగరాదు
తప్పనొనరించి నిందమాత్రంబు బడవు.

గీ॥ భాను డస్తమింపనియట్టి బహువిశాల
రాష్ట్రమును బాలసముసేయు రాజరాజు
అబలకొక్కెత్తెత్తె రాజ్యమంతవిడిచె
నందురేగాని; విధిబలంబనిరె జనులు.

గీ॥ హరిహరులకైన గెలువంగ నలవిగాని
విధిబలంబని బలుకరేవెట్టిజనులు
అబల నొకప్రేమమూర్తియూ నాడుదాని
బలమటంచును బలుకుట పాడియానె.

గంటి కృష్ణవేణయ్య.

K.R.&Co.

ఇటీవల బొంబాయినగరమున జరిగిన చిన్నోదయోధారణమందు
పాల్గొన్న బాలబాలికలు.

శ్రీమతి పంచాంగము తిప్పిమ్మగారు.
పెనుగొండ బాలికాపాఠశాలయందు 25 సం. విద్య
చేసి ఉపాధ్యాయవృత్తి నతి నిష్ఠానుగ నెరవేర్చి
యిపు డుపకారవేతనము పొందుచున్నారు.

22-4-37 లేదని కూర్మగోదావరిజిల్లా కలెక్టరుగారి సమీపణి శ్రీమతి రాజవిధాయిగారి
అధ్యక్షతన జరిగిన శ్రీ కాకినాడ విద్యార్థిసేవమాజి వార్షికోత్సవసమయమున
తీయబడిన ఫాయోటము. ఇందు అధ్యక్షురాలు (మధ్యను) సభ్యురాలు, బాలికలు ముగలరు.

నారీమణులు : గ్రంథాలయములు

దు. కృష్ణయ్య గారు

మహిళాభ్యుదయమునకు విద్యావ్యాప్తియే ముఖ్యమైనదిగాన ప్రత్యేక విద్యాభివృద్ధికై యశేఖరశేఖర ప్రయత్నములొనర్చి దేశకళ్యాణమునకై పాటుపడుచున్నారు. వారు ధన్యకీర్తులు. వారికి ధన్యవాదములు. ప్రభుత్వమువారి సహాయము పట్టుదలతో పనిచేసియు మనదేశమున విద్యాగంధముకలచారిలో పురుషులయందు 100కి 7.6 అనియు స్త్రీలలో 100కి 1.8 అనియు ప్రపంచములో ఉన్న విద్యాక్షామ్యులలో మూడవవంతు మనదేశమున యున్నారనియు లెక్కలు చెలుపుచున్నవి.

విద్యావ్యాప్తికి మార్గములు 1. పాఠశాలలు. 2. గ్రంథాలయములు. విద్యాప్రపంచములో స్త్రీలకై ప్రత్యేకింపబడిన పాఠశాలలు, సర్వకళాశాలలు చాల తక్కువయని యెల్లరకును నిశ్చయము. విద్యభ్యుత్సాహి యనదగు ప్రాథమిక పాఠశాలలను జూచినచో బాలికలకు పట్టణములయందు ప్రత్యేకముగ పాఠశాల లక్కడక్కడ సేర్పాటు గావించబడియున్నవిగాని గ్రామ జీవితముపై వాధారపడి పల్లెలల్లి దిల్లిగ నల్లుకొనియుండు మనదేశములో నారీమణుల విద్యావ్యాప్తికి మార్గములు నేటికిని తృప్తికరముగ లేననియే తిప్పవలసియున్నది. సంయుక్తవిద్య (Co-education) వలనసైన బాలికలయందు విద్యావ్యాప్తికలుగ గలదేమోయని నిట్టి పద్ధతి యాచరణకు దేబడుచున్నది. మనదేశమున పీఠిబడులయందీ పద్ధతియే మొట్టమొదటనుండి యున్నదనుట సర్వజనవిదితము. గ్రామములు నిదర్శనము లొసగుచున్నవి. కాని సంబంధమువలనన ఆదుదానికీ చదువలయను వెజ్జివేదాంతము మనవారిని ఆశ్రయించియున్నందుననే మహిళాభ్యుదయమున కంతరాయము లనేకములు కనబడు

చున్నవి. బాల్యవివాహములు—ఇంటిపనులు—తల్లిదండ్రుల బీదరకము—అజ్ఞానము—నిర్లక్ష్యము మున్నగునవి నారీమణుల దుస్థితికి కారణములు. ఎంతకాలము మననారీమణుల జ్ఞానాంధకారమున నుండులో ఎంతకాలము మనము మార్గపద్ధతులతో మన స్త్రీలను బానిసలవలెజూచి వారి విద్యాభివృద్ధికి తోడ్పడమో అంతవఱకు మనదేశమునకు ముక్తి కలలోనివార్త.

నిరక్షరత్వ నిర్మూలనమునకును అక్షరాభివృద్ధికిని గ్రంథాలయములే ముఖ్యసాధకములుగాన నేడు గ్రంథాలయోద్యయము కాళోపకాళులుగ నెదుగుచున్నది. మహిళాభ్యుదయమునకీ యుద్యయ మెంతేని సహాయపడగలదను నమ్మిక గ్రంథాలయశాస్త్రము నిదర్శనము లొసగుచున్నది. ఆచరణయనపని. ఈ యుద్యయ తత్వమున శ్రీశ్రీ బికోదామహారాజుగారు శారదాదేవికి నిరంతర కామక లభించుచు మణిప్రాయలై యున్నారు, వారు పోషించుచుండు ఒక్కొక్క గ్రంథాలయమందును స్త్రీకాళి—ఈ కుకాళి యని సేర్పాటు గావించబడి యుమితోత్సాహముతో పని జరుగుచున్నది. ఉద్యమాభిమానుల నేతలు శ్రీవారి యుదారాశయములను ఆదర్శముగ గ్రహించున్నారు. తల్లి విద్యావతియైనయెడల చురతి విద్యాగంధమును మలభిముగ గ్రహించుననుట యనుభవనిధ్యము. దేశకళ్యాణము స్త్రీలవిధానము—ఈపులవిధానము ఆధారపడియున్నదిగాన వారి విద్యావ్యాప్తికై ప్రత్యేక అవకాశములు గల్గించుట మనకర్తవ్యము. ఒక్కొక్క గ్రంథాలయమందును స్త్రీలచే నడుపబడుకాళి యుండుట అవశ్యకము. గ్రంథాలయ ప్రియులైన నారీమణుల సహాయమున నెంతేని పనిజేయవచ్చును. విలుకలిగినప్పుడే రెండు

పంతులై నను చదువుకొనుదని స్వచ్ఛందవేదకల్పందము శ్రీల కనువగు గ్రంథములను వారియిండ్లకే గొంపోయి యొసగుట ప్రథమపద్ధతి. లైబ్రరీ సౌకర్యమును శ్రీల చేత నెట్టి మత్ప్రచారము గావించుచున్నారో ఆ పద్ధతినే మనవారీమణుల విద్యావ్యాప్తికై పని ప్రారంభించుట కనీసపద్ధత్యము. గ్రంథాలయములలో వారీమణులను భారాళముగ సభ్యులుగ కేర్చుకొనవలయును. ఎట్టియద్దంతులునుండరాదు. వారికి కారవోద్యోగములు కూడ మనఃపూర్వకముగ యొసగవలెను. గ్రంథాలయములను మహిళాసమాజములుగను యువవ్యాసశాలలుగను కేయుటయు వారిని తగు ప్రోత్సాహముతో గ్రంథాలయములకు రావించి విద్యాగంధ మర్పించి వివిధరాష్ట్ర, దేశ, వారీమణులెట్లు విజ్ఞానవ్యాప్తి నొందుచున్నారో జాప్తుటయు మనకర్తవ్యమే. జ్ఞాన దానమునకంటె ఈవిధకలా ? మన మిత్ర ద్రవ్యమును మణిచితిమా సంపారకకటమునకు గట్టబడిన ఆత్మద్రవ్యములలో నొకటికుంటుపడిన ప్రయాణ మెట్లు దుస్సాధ్యమా అట్లే దేశభ్యుదయమునకుకూడ మార్గము మృగ్యము.

వసంతముకు నూచకముగ కోయిలలు కుహుకుహూ ధ్వను లొనర్చునట్లు దేశకల్యాణ దీక్షాపరులు వారీమణులని తగు వసతు లేర్పాటుకేయుచుండుట మోదావహము. గ్రంథాలయములను శ్రీలెట్లుపయోగ పఱచుకొనుచున్నారను ప్రశ్న జవించుచున్నది. మహిళాభ్యుదయమును దేశము ఆరుగతలో నిరీక్షించుచున్నది. వారికిగాను కొన్నికొన్ని గ్రంథాలయములలో ప్రత్యేకకాళి లేర్పఱుపబడుచున్నది. వారీమణుల విజ్ఞానాభివృద్ధికై 'వివేకవతి' 'గృహలక్ష్మి' 'భారతి' వంటి పత్రికారాజములు కంకణములు గట్టుకొనినవి. ఈ పత్రికారాజముల వ్యాప్తివలన అజ్ఞానావృతమైన

మహిళామండలము దివ్యదీప్తుల నీమచున్నది. కొన్ని పత్రికలు మహిళాభ్యుదయమును శీర్షికక్రింద వారీమణులవ్యాసములను విరళింపుచు వారీమణుల పౌభాగ్యమునకై పాటుపడుచున్నవి. అంగ్లమున వదులు పత్రికలలో గూడ శ్రీకాళి శీర్షిక లుదయించినవి. గ్రంథాలయోద్యమములో పత్రికలు మీగడ తజకలవంటివి. వానినే వ ఆమూల్యము. 'గృహలక్ష్మిని' యింటింటికిగొంపోయి విరామముగనున్న గృహలక్ష్మిలకు గ్రంథభాగమును బదిలి వినిపించి శ్రుతపాండిత్యము (readership) నభివృద్ధి చేయుచుండు వారీమణినిజాచి సంతసించి యట్టి విజ్ఞానమునకు హేతుభూతమైన 'గృహలక్ష్మికి' మన మన ధన్యవాదము లర్పించి ప్రచారవాహుళ్యమునకై వాగ్దేవికి కుసుమముల నర్పించితిని. వివిధదేశముల లోని వారీమణులు జాప్తుచుండు పట్టుదలలో మన వారిప్రయత్నము లాల్యదశయించే యున్నదనియు శౌస్తవమునుబోందుటకు ఆవకాశము లమితముగ యొసంగుట మన విద్యుత్తద్ధర్మమని మనవి. భారతా పాఠశాలలు విరివిగా స్థాపింపబడవలయును, భారతను వారీమణులు నిజమాస్త్రములతో పూజించి దేశభ్యుదయమునకు దోడ్పడవలయును. భారతాకమిజాకటాక్షమునకు ప్రసన్నులు గావలయును. 'విద్యయేవిశ్వము మునకు వెలుగను' దివ్యమాత్రమును మనవారీమణులు మలువరాదు. మనము వారికావెలుంగు నొసంగవలయును. జ్ఞానతోత్థితిని వారికందించి వారొనర్చు నీరాజనములతో వాగ్దేవియొక్క దివ్యకళేవలజాచి దేశమానందింపవలయును. భారతాపూజకు వారీమణుల యుక్తతను ప్రభోదముగావించ సమయమేలెంచినది. ఆంధ్రసోదరసోదరీమణులీ యువకాశమును గ్రహించి దేశకల్యాణ దీక్షాకర్షణలై మెలంగదరుగాతి!

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

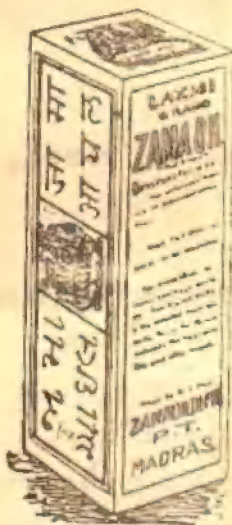
అన్ని నొప్పలకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం లిమిటెడ్

బొంబాయి - మదరాసు - కలకత్తా

జామా తైలము

ఏజంట్లు కావలెను

తలనొప్పి, యిక్ష్మయంబా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట పంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక శ్మణములో పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామా తైలము” నకు సమమగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా పత్రములనుపొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూడుడు

అమర్ చెందు, శోభా చెందు,

ఇంగ్లీషుమందులు, పలుపరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, సైట్రిక్ మొదటికే అసిడ్ల వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నైసర్వనాయని వీధి, మద్రాసు

మూడు నక్షత్రాలు

పిసపాల వేంకటేశ్వరరావుగారు

(స్వర్ణయుగ పరివత్)

ఆ మూపురూ మూపురు అపూర్వమహిళామణులు. చరిత్రాకాశంలో అనంతంగా ప్రకాశించే మూడు నక్షత్రాలు. మానవ ప్రపంచకానికి త్రొత్త త్రొత్త కాంతులను ప్రసాదించిన మూడుదివ్యజ్యోతులు. శౌర్యాగ్ని బావలను లోకానికి చవిజూపిన మూడు ఘోరాగ్ని పర్వతాలు.

వారు నివసించినది ఒకేదేశంలోకాదు; ఒకేకాలంలోకాదు; ఒకేవర్ణికుల్లోకాదు. వారి దేశకాలపరిస్థితులకు, ఎన్నో అపూర్వతాలూ, ఎన్నో పర్వతాలూ, ఎన్నో మహాసముద్రాలూ అడ్డు. ఒక ఆమె బ్రిటిషు స్త్రీ. నివసించినది బ్రిటిషుదేశ చరిత్రాదిలో; రెండో ఆమె ఫ్రెంచియువతి; జీవించినది ఫ్రాంసుదేశ మాధ్యమికయుగంలో. మూడో ఆమె హిందూ దేశపురాణి. పాలించినది హిందూరాజ్య పతనావస్థలో. కానీ వారు మూపురూ ఒకటే మూపురితత్వలూ ఒకటే .గగనతలాన్ని చుంబించే ఆశయాలలో ఒకటే. రణరంగంలో శత్రువులపై శ్రవణతాండమాడటంలో ఒకటే. దర్శనం కోసం, దేశంకోసం, మానం కోసం ప్రాణాలను 'బలిదాన'మియ్యడంలో ఒకటే.

స్త్రీ లనుపించుకోవగ్గ సిసలైనస్త్రీలు వారు. తరిణిబట్టినజాతి రత్నాలువారు—మూపురూ మూడునక్షత్రాలు.

వారెవరు?...

ఒకటోనక్షత్రం—

దర్బారు నలునైపులూ విశ్వలతఘనీభవించినదా అనిపిస్తూ రోమనునగ్న స్త్రీ ప్రభియలు. అట్లే సభికులూ.

అంతానిశ్శబ్దం

ఇంతలో ఏదో స్త్రీకంఠం. రోమనుదర్బారులో నోరెత్తగల అంతసాహసమూర్తి ఎవరబ్బా!

“ప్రభూ! వందనాలు నాబిడ్డలు దిక్కులేనివత్తులు. వారి రాజ్యభాగాన్ని వారి కిప్పించండి”అంటూ విన్నవించుకొంది ఐసీనియారాణీ—బాడేషియా వినయంగా.

ప్రభువు నేత్రాలు చింతనివ్వులు. మోము కండగడ్డ. చూపులు అతితీక్షణాలు.

“దానిని స్తంభానికి చేతులు విరిచికట్టి ‘చడేల్ చడేల్’న చర్చం. బ్రద్దలయ్యేటట్లు చావమోదండి. బిడ్డలకు మానంభంగం చెయ్యండి”అనే భయంకరకంఠధ్వని ఆవిశాల సాధమంతటా మారుమోగింది.

261

నిప్పులముద్రయిపోయి వెచ్చనిఆవిరులను వెలికిగక్కింది. ఆమె ఉన్నత్తురాలైపోయింది. ఆవేశంతో ఎగిరిచిందులు త్రొక్కింది.

ఎన్నివ్రళయాలను సృష్టించబోతోందో, బక్కగుఱ్ఱంమీద ఉరుకులుపెట్టే ఆగొల్ల భామ !

శత్రువులు ఆమెను “సైతాన్” అన్నారు. ఉక్కు-స్తంభానికి గట్టి, చుట్టూమంటలు పెట్టి కాల్చివేసారు, అవీరయువతి—జోన్ దేవిని.

ఆబాలికను శత్రువులకు అప్పగించిన దేశద్రోహాలు—బర్గండీయుల కనులు తెరచు కొన్నాయి. ఆమె తమ దేశానికిచేసిన ఉపకారానికి, వారు ఆమెకుచేసిన అపకారానికి ఎంతో పశ్చాత్తాపపడ్డారు. వారికనులవెంట రాలే బాష్పకణాలు కాల్యలుగట్టి ‘సీన్’ నదిలో కలసిపోతునే ఉన్నాయి నేటివరకూ !

కానీ, నాటికీ నేటికీ ప్రాంసుదేశచరిత్రలో ఆ మచ్చమచ్చగానే వుంది !

*

*

*

*

మూడోసక్త్రం—

గుఱ్ఱంపరుగులు తీస్తూనేవుంది. ఆమెచేతిలోని కత్తికనులుచెనరేలాగు తిరుగుతూనే వుంది. ఆకత్తి విసురుకు ఎక్కుతుకులు తెగిపోయినవో తెలియదు! ఎన్నిరాడులు వెనుకకు మరలినవో కానరాదు ! ఎన్నిరక్తప్రవాహాలు పారినవో అగోచరం !

అహో! ఎవరికోసం తానుయుద్ధం చేయవలసివచ్చిందో ఆపెంపుడు పిల్లవానిని వీపునకు కట్టుకొని మగవేషంతో రణరంగంలో కురిసిన ఆవీరవనిత ఎవరు ? వైరివీరుల పాలిటి మృత్యుదేవతలూ, శత్రువుల రక్తంతో భూదేవిని అభిషేకంచేసే ఆవీరమార ఎవరు ? రఘునాథునిరాణి—నిస్సహాయ—ఝాన్సీరాణీయా ! ఆశ్చర్యం !!

వీరస్వర్గమునుండి ఊడిపడిన ఏపురాణస్త్రీయో కాదుగదా !

ఆమె విరోధులపాలిటి ‘సైతానా?’ పిశాచమా ? పెనుభూతయా ? బ్రహ్మరాక్షసియా? ఏమో! వారికే అగోచరం !!

ఝాన్సీభాయి ఇప్పుడు ఒంటరికత్తై నిస్సహాయ చుట్టూతండ్రి పరండాలుగా సైన్యం ఒకస్త్రీపై ఎన్నో బాణాలు—ఎన్నోకత్తులు—ఎన్నోతుపాకీ చేయ్లులు—ఎన్నోబాంబులు చివరికొక బాంబుగుండుతో ఈలోకం విడచింది ఆస్వాతంత్ర్యజ్యోతి—ఝాన్సీభాయి

ఝాన్సీభాయివంటి వీరమూతలనుకన్న భరతమూత ధన్యురాలు !

ఇది ఇంకో ప్రపంచములో

చ. రా.

నా కాలోజా మధ్యాహ్నము కడపటిపీగిడు పని లేదు. ఇల్లు కాలేజీకి ఆర మైలు దూరములో నేవుంది. ఆది ఎండకాలము; అందు లో చెన్నపురిలో (యీ వూర్లో hot, hotter seasons రెండేవుంటువి గాంట్రీ) రెండు గంటలకు మరల కాలేజీలో నుండాలి. ఈ లోపలనే యింటికి వెళ్లి ఒక్క కనుకు తీసి ఫలహారమా అదీ చేసి రావచ్చునని యింటికి వెళ్ళాను. మేడపైవగదిలో తిలుపుదగ్గరగా పడకకుప్పీ చేసి పనిచేయకపోయినా అలసటగా వుంటూవుండే వాకేరీరాన్ని అందులో పడవేశాను. ప్రక్కననేవున్న ముందటిరోజు వ్యక్తికు దీసికొని పేజీ లిటుఅటు తిరగవేయడానికి ప్రారంభించాను. అందులో ఒకరోజు 'భగ్నహృదయుల ఆత్మహత్యలు' అని పెద్దక్షరాలతో కనిపించింది. ఏమిటా అని చూచాను. ఎవరో ఒక ఆర్థియ అమ్మాయి ప్రేమించుకొన్నారట. పెళ్లాడే వారేకపోలే ఆత్మహత్య చేసికొన్నారట. ఇది సారాంశం. ఇటువంటి పెన్నో యీపాడు ప్రపంచంలో అంటూ ఆలోచనలో లడిపోయాను. ప్రక్కన నిలబడి ఏదో సణగుతూ వుంది దేవి; నేనదీ వినిపించుకోలేదు. నాచేతిలోని వ్యక్తిక యెప్పుడు క్రిందపడిపోయిందో, నా ఆలోచన లెంతవఱకు పోగి ఆగిపోయాయో ముట్టాడనందుకు కోపముతో మా దేవిగారేమి ప్రతిజ్ఞలచేసి వెళ్ళానో నాకేమీ జ్ఞాపకంలేదు.

ఎంతోమంది ఎన్నో ఘోరమైన నేరాలు చేస్తూవుంటారు. వారివంక చుట్టము తేరిపార చూడలేదు.

ఎందుకు?

సంఘం వారికి శ్రీ రామరక్ష. అందు లోని ఆచారాలు కట్టుబెట్టూ వారికి వజ్రకవచాలు. న్యాయా యుధాల్లో వీనిని చీల్చివేస్తే?

ఎంతమంది నేరస్థులు?

ఎంతమంది హంతకులు?

మోక్షార్థము ప్రధాన న్యాయమూర్తి స్థానంలో కూర్చునివున్నా. నాలాగే స్వదేశికుడును మెళ్ళో తెల్లదేశికులు, పీకదీగింపులు లేకుండా గాలి నిరాహుటంగా వచ్చి పోవడానికి వీలుండే జిబ్బాటూ కోప తులూ ధరించి న్యాయవాదు లంతా క్రిక్కిరిచివున్నారు. ప్రేక్షకుల స్థానంలో స్థల మెంతమాత్రమూ వున్నట్లే లేదు. అప్పుడు నావద్దకు ఆఫీసుకు వచ్చివుండే విచిత్రమైన కేసు ప్రభావమే యిదంతా.

ఆరేసు వివరాలు క్రిందట కోర్టుజడ్జి మెంటు ఆ ముందుకొత్తి ఆదినం తెల్లవారి కోర్టుకు వచ్చేంతవఱకు చదివి ఆలోచిస్తూనేవున్నా. ఆనంతరపురంలో రఘుపతి రావు డిప్టీకలెక్టరు. ఆయనపత్ని జానికమ్మ. వీరి కుమారుడు అనందరావు. అప్పుడు బి.ఎ. తరగతి చదువుతూవుండేవాడు. వారింటిముందే నారాయణ రావు దుర్గాబాయి దంపతులుండేవారు. వారికి కమల ఒకతేనమాత్రే. మెటికులేవకా చదువుతూవుండేది. కమలా అనందరావులు పరస్పరము ప్రేమించుకొన్నారు. వారిద్దరూ ఏవాహమాడడానికేలాటి ఆద్దంతులాలేవు. కాని రఘుపతిరావు నారాయణరావు జానికమ్మ దుర్గాబాయికూడా యీ సంబంధాని కోప్పకోకపోలే ఎన్నోవిధాల కుప్పీచూచి ఉపయోగంలేకపోలే అనందరావు కమల ఆత్మహత్యచేసుకున్నారు. అనంద రావు తాను చనిపోవుటకుముందే తమమ్మరికి తమ తలిదండ్రుల ఆస్థమ్మ తేకారణమని నిరూపిస్తూ పోలీసు

వారికికవుత్తరం వాసివుంచాడు దారిపై పోలీసువారు రఘుపతిరావు జానికమ్మ నారాయణరావు దుర్గాబాయిమ్మ గారలపైనే శేను పెట్టారు. అనంతపురం పెనున్నజిడ్డి యీశేను విచారింది ప్రతి వకరికీ పక్షాత్తి కలిపిత్తు చేశారు. ఇది అన్యాయమని హైకోర్టులో నావద్ద యీశేను అఫీలుకువచ్చింది. ఇది అసలుకథ.

శేను ప్రారంభించడానికి అనుమతయిచ్చాను. క్రిందకోర్టులో శేనుకు సంబంధించిన రికార్డులతో నా బల్లమీద ఒకపైపుగావుంది. నిందితుల బోనులో రఘుపతిరావు జానికమ్మ, నారాయణరావు దుర్గాబాయి నిలుపువున్నారు. కోర్టులో నిశ్చయంగావుంది. ఈ శేనుకు జ్యూరీలను ప్రత్యేకంగా యేర్పరచి పిలిపించాను. వారందరు తలిదండ్రుల వొత్తిడితో పెద్దలభయానితో చిన్నపుడు తమ కంఠమాత్రమాయిస్తుమలేకుండా క్రమించినవారిని విడిచిపెట్టి యితర వాళ్లను పెల్లాడి తీవితమంతా ఆ ఆనందాన్ని అవభ విస్తాన్నవారే.

శేనుకు పునర్విచారణ జేయవలసిన ఆవశ్యకత వా శేమీ కనిపించలేదు. కాని నిందితులు తాము దోషికులని ఒప్పుకుంటారాలేదా అనే విషయము ముందు తేలవలసివుంది. తదుపరి యిటువంటిది చట్టముద్వస్థిలో నేరమేనా అని నిర్ణయింపవలసివుంది. అంచేత మొదటిరాన్ని నిర్ణయించుకోడానికి నిందితులను జూచి 'మీరు ఆనందరావు వ్రాసివుంచిన పోయిన వృత్తరాన్ని యెఱుగుదురుగదా' అన్నాను. ఔనున్నారు. ప్రాసీక్యూటరుతో ఆనందరావు వ్రాసిన ఉత్తరము కంటపటిభాగాన్ని చదువనున్నా. ఆయన ఈలా చదివాడు.

'ఆరాత్రే మానాన్నా మాఅమ్మ రాజమండ్రి సంబంధాన్నిగూర్చి మాటాడుకుంటావున్నారు. ఆ అమ్మాయి యింటరు చదివినదీ, జిల్లాజడ్డికూతురనీ, విద్యకేలుకట్టునునీ, నన్నిక చదివించడానికి సహాయం కలుగుతుందనీ, అంచేత తప్పుకుండా ఈచేషవి తెలపు

లోనే పెల్లిచేయాలనీ, మరుదినిం తెల్లవారి వన్నడిని అందరుఒప్పుకున్నారని వ్రాయవలంతుకున్నానునీ అనుకున్నారు. నాప్రాణాలు పైకెగిరిపోయాయి. అంత త్వరగా పెల్లివిషయం వస్తుందనీ నేననుకునివుండలేదు.

తెల్లవారి భోజనానంతరం మాఅమ్మ నాన్న వన్ను పిలిచారు. సంబంధం సమాచారమంతా జెప్పారు. దాన్ని వేవిధాలగా వల్లించారు. నాకు ప్రాణాల్లో ప్రాణాలులేవు. కుదకు నా అభిప్రాయ మేమిటని అడిగాను.

'పెల్లి కవరమేమి? ఇంకా ఎంతో చదవవలసివుందని మీరేజాన్నారు' అని ఎప్పుటిలాగే తప్పించుకోడానికి చూచాను.

'అందుకే మరి. చదువుకున్నాడా సహాయంచేస్తారని చెప్పలా? సరే. నేనుప్రాశస్తాను వారికి అన్నీ నిర్ణయించుకొమ్మని. ఇటువంటి సంబంధం దొరికిందని సంతోషించు.' అని ఒక ధోరణిలో మాట్లాడారు మానాన్న.

'నాన్నా—' అని వారిపై పుచూచాను.

'ఇంకా ఏమిటి?' అని వినుకు చూపించారు.

'నాకిప్పుడు ఏదసంబంధమా అక్కర్లేదు. ఈ సమాచారం మీలో ఇదివఱకెక్కోమార్లు చెప్పాను.' అని దీనంగా వారిపై పుచూచాను.'

నిందితుల బోనులోనుండి జానికమ్మ యేడ్పు వినిపించింది. పోలీసుజవాను దొరకుండండిఅని గర్జించాడు.

ప్రాసీక్యూటరు తన చదువు పాగించాడు.

'నీఖర్చు ఏంకాలింది? ఇలాంటి దుర్బుద్ధులు పుడుతున్నా యేమిటిరా? ఇకచాలించు. మరీపెనుగా ఒకడేనని పెంచినందులకు బాగా తయారయ్యావు. ఇంత మంచి సంబంధాన్ని వద్దంటావు' అని గర్జించాడు మానాన్న.

'ఎదుటింటికి అంతచదువుగా పోవద్దని నేనెక్కో మార్లు చెప్పానుకూడా. పిడింతకువచ్చాడు' అన్నది మాఅమ్మ.

వేణు గాన లోలుడు

1915-16
The Girls' Athletic Team
The Girls' Athletic Team
The Girls' Athletic Team

‘ఓహో! అదా కథ. ఏమిటిరా! వారాయణరావు గారి ఆహ్వానము పెళ్లాడాలనివుందా?’ అని హాస్యం చేశాడు నాన్న.

‘అది కాదు నాన్నా. ఇప్పుడు—’ ఇంకా? మా ఆమ్మ

‘నీని ఉబలాటంచూస్తే ఆలాగే అనిపిస్తుంది’ అంది.

‘నిజంగా?’ అని ఒక్కసారి తేకాతి మానాన్న.

నాకు సమయము దిక్కింది. తరువాత నేను ఏమి చేసినా ఉపయోగపడదనుకున్నా. నేను ఎంతో కాలముండి కాదుకొనివున్నది తుపాయావికే. నా హృదయంలోని అగ్నిప్రాయాన్ని వారీమందు పెట్టడలంచుకొన్నాను. కొంచు చైతన్యతెచ్చుకుని

‘నిజమేనాన్నా. కనుక అన్నివిధాలా నాకు తగింది. మీరుకూడా ఆవిడలో? మందిరని అంటూవుంటారు. నేమిద్దరూ మూడోకప్పుడుంటే ఒకటికొకటి బాగా యెరుగుదుము. మేము ఒకటికొకరు—’

నేను ముగించకముందే సింహంలాగ గర్జిస్తూ చాలించు! నీ పెద్దవజ్రము. ఇంతవజ్రా, పెద్దవజ్రం బను, ఇంతకట్నము, ఇన్నిలాభవానా, చదువుకు బోలెడంతదబ్బు—ఇన్నిటిలో ఇంతకుంచి సంబంధము ఏదీలేక అప్రతికూలకాళుటకు అందమివలయున్నది ఏదై యాపాపాలు ఉద్యోగస్థుని కూతురినా పెళ్లాడాలని నిశ్చయించేవు—‘అని ఎలకూపునిప్పులాగ పదినియ పాలు స్రవించితియింకా ఏమోమో అన్నాడు. ఆయన ముగించాకేలేలో ‘ఈపెట్టి నీపాలుమానేసి మీనాన్న గారు చెప్పినట్లు వదలుకో.’ అంది తల్లిగారు ఇరై యోళ్లనుండి పెంచిన గారాబాన్నంతా పాపిస్తూ—

‘తరువాత వారాయణరావులో ఆనందరావు సంప్రదించడం చదవండి.’ అన్నా పల్లెట ప్రాచీన్కూటరులో. ఆయన ఇలా చదివాడు.

‘ఇద్దరూవచ్చినట్లు బోనివ్వకుండా ఆటంకపరిస్తే పుట్టించి తరిగివేయమో, పుట్టించి రేపుళ్లకూడా

తక్కువేయకుండాచేసి వయస్సువారి. ఆపాపాల్లకు వారాయణరావుగారింటికి వెళ్ళాను. వారికి దుర్గా బాయికి మాయింటబడిన సమాచారాలు వాడుద్రోశాడు మారేంద్రగారికి వారికి వున్న పేర్లు చూచు అన్నీచెప్పి వారాయణరావుగారి కమలను వాకిచ్చి పెళ్లిచేయమనికోరాను. లేదా లే నేనుస్వాతంత్ర్యంగా జీవించుట కొక పురస్కారం సంపాదించుకోవేదలకు పూరణమిది తరువాతదైవా వచ్చుకంటా వాకేయిచ్చి పెళ్లిచేస్తానని వాస్తావంచేయమని ప్రార్థించాను. కమల తలుపు చాటుకుంటే తొడిమియైనా యేదైనా నిల్చుని వుంది. వారాయణరావు తలవాలనేసారు. దుర్గాబాయి కాలి స్వయాపంచాలింది.

‘మా తమ్ముడికి మొదటిపెళ్ళాం పోయినప్పటి నుండి మాకమలనిచ్చి పెళ్లిచేయాలనివుంది. వానికేంకా యివ్వమివ్వలు. వాళ్లలో ఒంటరిగా బాధపడలేక చచ్చావున్నాడు. అంతే గాకుండా మేనకోం. పుట్టిల్లు సోఖ్యంగావుండేటట్లు చూడాలి. అంతేగాని ఎవరికీ యివ్వకు. మీరెందు కాయాకపడతారోఅని ముఖమిటు త్రిప్పకుంది.

‘నీమాటనివి కమలకు నీకెవ్వడానికి నేను పూను కంటే వాకికొక్కాన్ని మీనాన్నగారు ఉడతకు కుతారు. నేను అన్నకట్టలపాలవుతాను. ఇప్పుటికే కమలకు పదహారేళ్లువచ్చాయి. నిదానిస్తే వుపయోగంలేదు. దుర్గాబాయితమ్మునికోరింస్తే బాగుంటుందని అనుకుంటున్నా. అతనికి మారుమూపాపాలు జీతం—’ వారాయణరావు ముగించకముందే

‘నావిడ్నుచును అంగీకరించి కొంతకాలం ఓటిక పట్టలేమా? మీకేమీ భయమక్కలేదు—’ అంటూ ఏమోమీ ఏర్పివానిలాగ వదలతూ అనేకవిధాల వారాయణరావుకు బ్రతిమాలాను.

వారాయణరావుకు నా దీపస్థిమూరి గుండె నీర యింది. పాపభూతియొకెడుకూ ముట్టాడినా యే నిల్లయానికి రారేకపోయాడు. ‘మాకమలను నీకేపుమా

యివ్వము. ఎందుకు పూరికే యీరాధారాలు. ఇక వెళ్లండి. చాలు నీరవాళ్ల వ్యవహారాలు.' అని దుర్గా బాయి నిరసించడం ప్రారంభించింది.

'మేనమామగారికి నన్ని పే నేనెక్కడో పులేను కంటాను. నాకోద్దు' అంది లోపలనుండి కమల. దుర్గా బాయి ఒక్కగంటు వేసింది. 'నీమంపతెగా! ఇంత దానివైనావటే! నీకు మేనిరకంవద్దు డిప్టి కలెక్టరుగారి అబ్బాయి కావాలా' అని లోపలికి వెళ్లి యేమంతో ఏమోకాని 'అయ్యో నావోయ్, చచ్చాను' అంటూ లోపలనుండి కమల తేక వేసింది. నారాయణరావు గారు లోపలికి పరు వెళ్తారు. 'లెల్లంగొట్టిన గుండ్రాయి లాగ కదల మెదలకుండా ఆలా గేహుర్చున్నా. ఆకా పాళం లేగిపోయింది.

లోపలనుండి నారాయణరావు వచ్చారు. 'ఏమంటారు న్నా. పువయోగంలేదు. మీరు వెళ్లడం మంచిది' అన్నాడు—'

'అంతవఱకు చాలు దాన్ని మద్దాయాలవ చూపించు' అన్నాను ప్రాసీక్యూటరుతో. ఆ వృత్తరం నలుపురు మద్దాయాలు చూచాడు.

అంతనేను మద్దాయాలవైపుకి 'ఈవృత్తరం విన్నారా! ఇంతులోనిసంగతు లెంతవఱకు నిజం!' అని ప్రశ్నించాను. నలుపురు పైన వ్రాయబడిన సంగతులన్నీ నిజమేనని అంగీకరించారు.

'అయితే కమలా ఆనందరావుల మృతికి మీ ప్రవర్తనకు సంబంధమేమైనా వుందని మీరు అంగీకరిస్తారా?' అని నిందితుల మరీ ప్రశ్నించాను.

'సంబంధ మేముంది? నాళ్లకర్మం గాకపోతే?' అన్నాడు రఘుపతిరావు వేదాంతధోరణిలో.

'ఆనందరావే మాకమలకొంపదీకాదు. వానివల్లనే కమల చచ్చిపోయింది' అన్నది పాముపగ చూపిస్తూ దుర్గాబాయి.

'మా స్వార్థపరిత్యక్త ప్రవర్తనే మారాక్షసత్వమే వారిద్దరిమృతికి కారణం. వేరే ఏమీలేదు' అన్నాడు నారాయణరావు పశ్చాత్తాపాన్ని కన్నీట ఆర్చుతూ.

'నిజంగా. ఆదేకారణం' అంది జానకమ్మ అల్లారు ముద్దుగా ఇరివైసంవత్సరములు పెంచి పెద్దచేసిన కుమారుని అవ్యాయంగా బోగొట్టుకొంటినిగా అనే దుఃఖంతో.

నిందితుల న్యాయవాదిలేది ప్రధా! మీ నలుపురిలో ఇద్దరుమాత్రమే చనిపోయినవారి మృతికి కారణము తామేనని ఒప్పుకుంటున్నారు. ఆదికూడా వారికిగలిగిన దుఃఖాతికయముచే వారాలా అంటున్నారుగాని నిజంగాగాదు. కాబట్టి ఆదోక కారణంగా దేవరవారు లెక్కింపకూడదు. అని నానునవి. అని నిందితులు హృదయపూర్వకమీగా అంగీకరించే దోషమును న్యాయదృష్టిలో తుడిచివేయాలని ప్రయత్నించాడు ఆ న్యాయవాది.

'అయితే చేసినతప్పుకు హృదయపూర్వకంగా పశ్చాత్తాపంగరి తమకోషాన్ని ఒప్పుకోవడంగూడా న్యాయము గమనింపకూడదన్నమాట' అన్నా న్యాయవాదితో. అందరు నవ్వాడు.

ప్రాసీక్యూటరుతో 'హెచ్చరింపవలసిన విషయము లేమీ లేవు. మీ మీవాదనల కానివ్యచ్చు' అన్నా.

ప్రాసీక్యూటరు లేచాడు. తలపాగా క్రిందపడిపోకుండేమా లేవ ఆర్యు మెంటునుధ్య అని చక్క ఒత్తుకున్నాడు. జీబ్బా క్రిందకు సరిగా యీడ్చి కూర్చున్నపుడు పడినమదతల సరిచేసుకున్నాడు. జీబులో నుండి చేతిగుడ్డతీసికొని కొవల రెండుచేతులతోనూ పట్టుకొని నడిమిభాగం నాసికరంధ్రాలవద్ద ఆటూ ఇటూ నాలుగుమాల్లతోడ్చి విడిచింది చేతితో పట్టుకున్నాడు వుండగా. గొంతుసవరించుకొన్నాడు. ఈలా ఆరంభించేశాడు.

'న్యాయమూర్తి! జ్యూరీ మహోదయలారా! కేసువివరాలన్నీ మీరంతా చదివేవున్నారు. ఈ మాత్యాపరాధములో చనిపోయిన కమలా ఆనందరావులు తలిదండ్రులు తమపుట్టికాలకు ఆటంకం కలిగించేటంతవఱకు అన్ని విధాలా సంతోషంగా జేచున్నారు. వారికోలాటి సంకటాలూలేవు. ఇది మొదటివిషయము.

రెండవది, కమల ఆనందరావు వారీష్ట్యమువచ్చినట్లు వివాహమాడడానికి ఆటంకంకలిగిస్తే వెనక ఎంతో బాధలతో జీవితాలుగడుపుతానని వారు స్పష్టపరచారు. కమల తాను ఆత్మహత్య చేసుకుంటానని కూడా చెప్పింది.

మూడవది, పిల్లలకు తమవిషయములు అర్థముచేసి కొనుటకు తగినంతజ్ఞానము లేకుంటే తల్లిదండ్రులు వారిని బలవంతపెట్టినా భయములేదు. ఈ కేసులో బాధింపబడినవా రిరువురూ చక్కగచదువుకొని ప్రపంచజ్ఞానమెరిగి తమకష్టపద్ధతులు గుర్తించినవారే.

వార్తలవది, వివాహం వద్దనడానికి కారణం స్వార్థపరత్వముతప్ప వేరేమీమీరలేదు. ఇందు తమఆకాయాలను పరిపూర్తి చేసికొనడానికి ఇతరులను బలియివ్వాలనే నిశ్చయపెట్టాయనం స్పష్టమౌతుంది. ఈవిషయమై ఆనందరావు తనవుత్తరం కడపట ఏమివాకాడో చూడండి. 'వాసాఖ్యం చూస్తూన్నానని మాత్రం చెప్పడం లోకాన్ని మెప్పించడానికి. అది అనర్హం. తనకు గొప్పవారు వియ్యంకులుగావుండాలనీ, కట్నం డబ్బుపెట్టాలిందాలనీ, చదువుచెప్పించడానికి డబ్బు మలభంగారావాలనీ మావాన్నగారి అభిప్రాయం. దానికి నన్ను వాడీవితసాఖ్యాన్ని బలియివ్వడం చూయ. దీనికి మాతల్లితోడయింది. ఇంకెవ్వరేమీగానమ్మ వారంత గానాబడుగాపించింది ఇందుకే అయితే వీరొన్నా రాక్షసులు నయం.

ఇక వానాయకరావు దుర్గాబాయి అంటే, దుర్గాబాయి లేమ్మవి సుఖపెట్టాలనీ, మాకుకిని పుట్టినింట వుంచాలనే చూపిందిగానీ మరేవిషయం గమనించింది గాదు. అలాచేస్తే ప్రాణంవీసికొంటానని మాకుకు చెప్పివారాక్షసిలాగ మీదపడికిందేగానీ కన్నమాకురని కరుణ లేకమైవా చూపిందిగాదు. ఇందులో అన్యాయం కల్లారా చూచినా వారాయకరావుగారు ఆమెకే తోడ్పడ్డారు.

ఇటువంటి స్వార్థపరుల ఆకాయాలను బలై జీవిత కాలమంతా జీవచ్ఛవాలలాగు బ్రదికేదానికింటే మేముచూవడం మెలుగని నిశ్చయించాము. మా చావుకు మీరు నలుపునరెప్పా వేరేమీ కారణంలేదు. పుట్టించినవారికి చంపేహక్కుకూడా వుంది అని సంఘం ఒప్పుకొని దీన్నిసహించి విడిచిపెట్టితేతప్ప కరందరినీశిక్షించి మా అటువంటి నిర్భాగ్య లికమీద నైవా బాగుపడేటట్లు చేయాలననబాధ్యత ప్రభుత్వం మీదవుంది.'

దీన్ని ఎవరూ కాదనలేదు. కాబట్టి ఈనిందికులకు క్రిందికోర్టులో యివ్వబడినశిక్ష ఇక్కడకూడా ఖాయ పరుచాలని వాచనమి.'

నిందితుల వ్యాయవాది లేచాడు. నిందితులవంక చూచి సాగ్రిప్రాయంగా నవ్వాడు. చేతులచాక్కా మడచుకొని చిన్నగాతగ్గాడు. "వాయ్యమాత్రి! జ్యోతీ మహాకయలారా! అసలు వా మొదటి అర్హ్య మెంటు ఏమిటంటే యీశేరము హత్యాశేరము కానే కాదని, దీన్ని మార్కెటనడానికి చట్టమంతా పరిశోధించినా అధారం కనపడడంలేదు. పోనీ నిందితులే అంగీకరిస్తావున్నారే అంటే వారికికలిగిన దుఃఖమువలన వారాలా అంటారేగానీ నిజానికిగాదు. ఇంకే గాకుండా చట్టవృత్తిలో ఇవి నేరాలేగాదు. ఈ చట్ట విరుద్ధమైన నేరాన్నికల్పించి వీరి నీవిధంగా నిర్బంధించి నందులకు ప్రభుత్వమువా లేమిచెప్పుదురో చూడవలసివుంది. వీరిని తక్షణం విడిచిపెట్టాలి.

తరువాత, తల్లిదండ్రులకు తమపిల్లల వివాహాది విషయాల్లోనిర్వాహికారాలువున్నవీ. వారివి యిష్టము వచ్చినట్లు వినియోగించుకోవచ్చు. ఈ సాంఘిక మాస్కోతో చట్టము శోక్యము కలిగించుకోగూడదు. పిల్లలు తమయిష్టప్రకారము వివాహముజరగలేదని ఆత్మహత్యగామించుకొని తల్లిదండ్రులు గోమలంటే అంతకంటే వింతపెమితుందను. అలాఅయితే ఆత్మహత్యలు చేసుకునే వాళ్లంతా ఏవిధానభావంతోనో

ఎవరో కారణమంటూ ప్రానివుంచిపోతే వారంతా శిక్షింపబడవలసివచ్చింది. వీరు నిష్కామములు, ఏమాత్యంతము లేదు. చనిపోయివచ్చారు స్వహస్తాల్లా ప్రాణాలుతీసుకొన్నారు. వీరినివెంటనే విడిపించడానికి వుత్తరువు దయచేయాలి. జ్యోతిషశాస్త్రములకంతా ఈవుత్తరువు ఎంత సమంజసంగా వుంటుందో తెలిసేవుంది." అని జయించిన వాడుమల్లె వికసించిన ముఖంతో తూర్పువైపు.

జ్యోతిష ఆధిపత్యం తెలుసుకోడానికి కొంతసేపు పట్టింది. వారు తుదకు ఇచ్చిన ఆధిపత్యం ఇది. "నిందితులే దోషులనుట స్పష్టము. కాని చట్టము దృష్టిలో ఇదిశేరము కాదు."

అంతా వాతీర్యానానికి చెవులు నిక్కించి చూస్తున్నారు. వాతీర్యావమిది. నిందితులునేయగా మాత్య చేయకపోయినా ఇంకొకరైనా వారి మృతికి కారణమయ్యారు. ఆసంగతివారే అంగీకరిస్తువుంటే కాదనడం సరికాదు. కాని వారు చనిపోతారనే సందేహం నిందితులకు లేకనే ఆల్పవర్తించారు. అది తమపిల్లల కంకమాత్రమూ యిష్టంలేదని యిష్టంలేని బలవంతప్రాప్త్యాజ్ఞాధారాలవలన కలిగే కష్టనష్టాలచే ప్రపంచమంతా బాధపడుతుందని వారికి బాగా తెలుసు. అదిగానుండా ఉన్నత విద్యాధికులైన రఘుపతిరావు నారాయణరావు అన్నీ తెలిసి ఆలోచిస్తుండే సేరము తప్పక జేతుంది. ఇప్పుటి న్యాయచట్టములో ఇట్టి నేరాలకు శిక్ష ఎక్కడావిధింపబడలేదని విడిపించేటందుకు వీలేదు. చట్టము కలగజేసికొనడమి సాధ్యము

తన యిచ్చినప్పటికీ ప్రవర్తిస్తూ ఘోరహింసలకు ఆత్మహత్యలకు నిలయమై పోతువుంటే చట్టమే తప్పక సాబంధం కలుగజేసికోవాలి. నేనీ నేరాన్ని 302 వ సెక్షన్ క్రింద ఒక సబ్ సెక్షన్ గా ఎంచుకున్నా.

నిందితులలో రఘుపతిరావు దుర్గాబాయి వీరిద్దరు చాలాప్రచం గా వర్తించారు కాబట్టి వీరికి క్రిందికోర్టు శిక్షనే భయపరుస్తున్నారు. నారాయణరావు బానికమ్మ ప్రైవేట్ గా ప్రక్కతాళాలువేశారు. కాని యిప్పుడు తమతప్పకు పశ్చాత్తాప పడుతున్నారు. కాబట్టి వీరిశిక్షను చెవిమడుగుసంవత్సరాలు రెగిస్తున్నా. ఈశిక్షలు ఇరరావారికి మాంద్యరూపంగా వుంటవని అనుకొంటాను.

వాతీర్యానం మగించానో లేనో కోర్టులో పెద్ద గోల చెలరేగింది. నిందితులు గోధవధ్యను లండులా గలసి చెవులు చిల్లులుపడ్డాయి.

* * *

మాదేవిగారు ప్రక్కననిలబడి 'ఏమిటి మధ్యాహ్నం ఈ మంభకన్యల నిద్ర. చెండుగంటలొకూరి ఇంకాలేవరే? కాలేజీపోయా?' అంటూ చెవిదగ్గర అరుస్తూవుంది ఫలహారమంతా బిల్లిమీదపెట్టి.

కళ్లు నలుపుకొంటూ 'ఒకరో ఇదంతా స్వప్న లోకంలోనా?' అన్న ఆశ్చర్యం ప్రకటిస్తూ.

'మీ రీలోకంలో ఎప్పుడూ వుండరుగా మరి' అని అంటించింది దేవి.

వారణాసి - దక్షిణ కాశి

సత్యవోలు శ్రీరామమూర్తిగారు

భారతదేశమునగల పుణ్యక్షేత్రముల భాగములందు వరుణ, అసి అనునదులు కల్గి నాయకమణియై వెలయు కాశీక్షేత్ర ప్రవహించుటచే నారెండు నదులకుమధ్య ముత్తర హిందూస్థానమున గంగాతీరమున నున్న యీపట్టణమునకు వారణాసియనుపేరు గలదు. ఈనగరము రోమునగరమునకంటెను గలిగిన దని పురాణప్రసిద్ధమైయున్నది. పురాతనమైనది. వేద వ్యాసుడు రచించిన మహామృదీయులకు మక్కానగరమెట్టిదో

కాశిలో గంగాతీరమున వాక ఘట్టము.

స్కాందపురాణములో గాశీభండమును హిందువులకు కాశికానగర మట్టిపుణ్య గూర్చి వర్ణింపబడియున్నది. అట్టి మహా క్షేత్రము. "It is the Oxford and Mecca of Hinduism." పురాణాంతర్గతమైన వర్ణనమునకు నిలయుమైన కాశికా నగరమునకు వారణాసియనగూడ కాశీపట్టణము గంగోత్తరభాగమున బడి బేరుగలదు. ఈనగరమునకు దక్షిణోత్తర మైళ్ళపొడవున గంగసంతియున్నది. గంగా

తీరమున నలుబదియేడు ఘట్టములున్నవి. ప్రతి ఘట్టమునకు శిలాసోపానములు గంగ లోనికి బోవుటకు గలవు. ఈ ఘట్టముల నంటి సాధరాజము లనేకములు గలవు. యాత్రార్థమే తెంచిన వారనేకు లీ సాధము లలో వసియించుచుందురు. కాశీపట్టణమున పదునైదువందల యాలయములు గలవు. ఇచట ముఖ్యమగు దేవళమున స్వయంభు వగు విశ్వనాథలింగముగలదు. ఈ విశ్వ నాథు నాశ్రయించి తొల్లి హరిశ్చంద్రుడు, గౌతమబుద్ధుడు, శంకరాచార్యుడు, తులసీ దాసు, రామదాసుమున్నగు మహాత్ము లనే కులు, మునులు, మహాపండితులు దమశిష్య గణములతో గాశీపురమున వేదశాస్త్రము లను, భక్తివైరాగ్యాది యాత్మవిద్యలను, కావ్యాలంకారాది సాహిత్యవిద్యలను నభి వృద్ధిచేయుచు వసియించిరి. ఈపట్టణపు జన సంఖ్య రెండులక్షల యిరువదివేలు. అందు బ్రాహ్మణుల సంఖ్య యిరువదివేలు. వేల కొలది జను లీపట్టణము ననుదినము జేరినను సకలజనులకు నన్నమిడు సత్రములనేకములు గలవు. అందు ముఖ్యముగ నన్నపూర్ణ సత్రమున భుజించినవారికి ముక్తిగలుగునని నమ్మి యాత్రార్థమీపురముజేరిన మహా రాజులు, జమిందారులు, వారు వీరననేల సకలజనులు నొక్కపూటయైనను భుజింపక మానరు.

ఔరంగజేబు చక్రవర్తి తన పరిపాలనా సమయమున హిందూమతమును ద్వేషించి కాశికా విశ్వేశ్వరాలయము బగులగొట్టించి దానిప్రక్కనే యాదేవాలయ పరికరము

లతో పెద్దమసీదు గట్టించెను. కాశీనగర మున మహమ్మదీయుల జనసంఖ్య యేబది వేలు. అచట సుమారు నాలుగువందల మసీదులు గలవు. వాటిలో హిందూదేవాలయముల బగులగొట్టించి ఔరంగజేబు కట్టించిన రెండుమసీదులు ముఖ్యమైనవి.

విశ్వనాథ దేవాలయము మిక్కిలి యున్నతమైనది గాకపోయినను బంగారు రేకులతో సమర్పబడి మిక్కిలి సుందరముగా నుండెడిదని చరిత్రకారులు చాటుచున్నారు. అట్లుశిథిలమైన విశ్వేశ్వరాలయమును మరల రాణిభవానీదేవియు, అహల్యాబాయియు గట్టించి లక్షరూప్యములు కర్చుపరచి సత్ర మునుగూడకట్టించిరి. నూతనముగ కట్టబడిన దేవాలయమునే నేడు మనము గాంచుచు న్నాము. భవానీదేవి కాశికాపురమున వేద పాఠశాలలు సంస్కృతపాఠశాలలు నెలకొల్పి వానిపోషణకు, విద్యార్థుల పోషణకు లక్షలకొలది ధనము విరాళముగ నొసంగెను. మఱియు విద్యార్థులు నివసించుట కీమె గంగా తీరమున భవనములనేకములు కట్టించెను. ఆభవనములు, పాఠశాలలు నేటికిని వృద్ధి గాంచుచున్నవి.

గంగానదిమీద పెద్దవంతెన గలదు. గంగలో ననుదినము వేసవేలు జనులెడ తెఱచిలేకుండ నుదయాస్తమానములు స్నానముచేయుచుందురు. గంగలో నెల్లపు డును నీటియేగులు మునుగుచు తేలుచు వినోదముగ నుండుచు. యాత్రార్థమువచ్చు వారు మొత్తముమీద దినమునకు నరువదివేల

వరకు నుందురని రైల్వేయధికారు లంచనా వేసిరి. ఏ పట్టణమునకైన వృద్ధక్షయము లున్నవిగాని యీ పట్టణమునకు వృద్ధియేగాని క్షయ మెన్నటికిని గలుగదని చెప్పవచ్చును. గంగాతీరమున నీ పట్టణము మిక్కిలి యలంకారమై యుగాంతమువరకు నిట్లునకలవిద్యల తోడను నకల మతములతోడను రాజిల్లుచు నకలజనులకు గన్నులపండువు నేయుచుండును. కాశీక్షేత్రమున పవిత్రమైన యానిర్మల గంగా వారిపూరముల జలకమాడ సంకల్పింపని నాస్తికుడుగూడ లోకమున నుండడు. అట్టిమహామహిమనుచాటు కాశీఖండమును శ్రీనాథమహాశివి తెలిగించి తనకవితాకన్య నలంకరించినాడు.

దక్షిణకాశీ

బొంబాయినుండి బెంగుళూరునకు రైలు మీదపోవు ప్రతిప్రయాణీకునకును బెంగుళూరున కిరువది మైళ్లదూరమున కుడిభాగమున నొకపెద్ద పర్వతము కానబడును. ఈ పర్వతమునకే శివగంగయనిపేరు. ఈకొండ నుమారు 5000 అడుగులయెత్తు గలిగి చాల విస్తీర్ణమువరకు వ్యాపించి రైలులోబోవు ప్రయాణీకులకు కన్నులపండువుగానుండును. ఈకొండ తూర్పుభాగమున ఎద్దు ఆకారముగను, పడమట విఘ్నేశ్వరాకారముగను, ఉత్తరమున సర్పాకారముగను, దక్షిణమున లింగాకారముగను గానబడును. మైసూరు రాజ్యమున శివభక్తులు పెక్కుమంది దీనినే దక్షిణకాశీ యని యాత్మార్థముబోయి, యందుగల దేవాలయములను దర్శించుచుందురు.

శివగంగకు దగ్గరనున్న రైల్వేస్టేషను నిడవండ. శివగంగకుపోవు యాత్రికుడు నిడవండస్టేషనులో దిగవలెను. అచటనుండి 5 మైళ్లు నేరుగా బాటనుబోయిన కొండప్రక్కనేయున్న గ్రామముచేరును. ఈ గ్రామమునకు బయట పెద్ద సింహద్వారమును, దానిపైన నొకగాలిగోపురమును గలదు. మెట్లద్వారాకొండ నెక్కు యాత్రికు లీ సింహద్వారముగుండా పోవలెను. పెక్కు దేవాలయము లీ గ్రామముననే గలవు.

శివగంగ కుత్తరభాగమున ప్రధానమగు దేవళములు గలవు. వాటిలో ముఖ్యమగు గంగాధరేశ్వరాలయము, హూన్నాదేవమ్మ గుడి కెంపేగొడయనునాయకునిచే కట్టబడిన పనిచెప్పదురు. ఇచటనున్న దేవళములన్నియు కొండదొలిచి కట్టబడినవి. అందువలననే యొక్కొక దేవాలయ మొక్కొకకొండ గుహవలె నుండును. ఈ దృశ్యము చాల నద్భుతముగా నుండుటయేగాక యచటకు పోయిన యాత్రికులలో ప్రాచీన శిల్పకళానైపుణ్యమును కొనియాడనివారుండరు. కొండపై భాగమునకు పోవుటకు పొడవునను మెట్లవలె రాళ్లపై చెక్కబడినవి.

అచటి దేవస్థానముల మహాంతి గ్రామమునకు కొంతదూరమున నొక బంగాళాలో నుండును. ఈ కొండమీద నెనిమిది నీటి బుగ్గలుగలవు. వీటికే తీర్థములందురు. వాటిలో నొకదానికి పాతాళగంగయని పేరుగలదు. ఇదెంతలోతునుండి వచ్చునది తెలిసికొనుటకు సాధ్యముగాకపోయెనట. ఈ

శివగంగ (దక్షిణకాళి)

By Courtesy of "The Hindu."

తీరములు చాల మహత్తరమైన వందురు. శీలకాలమునకంటె వేసవికాలముననే ఈ బుగ్గలనుండి గంగ విశేషముగ పొరలి వచ్చును. అచట ముఖ్యమగు రెండు రాతి స్తంభములుగలవు. మకరసంక్రాంతిదినమున మాత్రమే యీ స్తంభముల అడుగునుండి బిందెడుతీరము పైకివచ్చునట. ఈతీరము చాలపవిత్రమైనదనినొక దానిలోపట్టి సగము మైసూరు మహారాజుగారికిని తక్కినసగము దేవస్థానమునకును నువయోగించెదరు.

కొండ తూర్పుభాగమునకుబోవు బాట సరిగాలేనందున యాత్రీకు లెవరునుబోరు. మిగిలిన భాగములందు ఐర్వతమంతయు గుహలతోను వన్యవృక్షములతోను నిండి భయంకరముగా నుండును.

కొండపై కెక్కుట సులభముకాదు. మధ్యమధ్య కొంత ప్రదేశమున మెట్లు లేక యేటవాలుగా నుండుటచే నట్టిచోట్ల యెక్కుటకన్న దిగుటకష్టము. త్రోవబొడవు

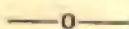
నను పెద్దనంది విగ్రహములు గలవు. ఈ విగ్రహములు చాల అందముగానుండును. కొండపైకి మూడువందలకుగులు పోయి క్రిందికి చూచినయెడల క్రిందనున్న గ్రామమున కుడిభాగముననున్న చెఱువు, గోపురములు చాల మనోహరముగా కనబడును. ఈ భాగమునుండి పైకిపోవుటకు సులువుగా యిరువకట్టడము గలదు. పూర్వము మైసూరుమహారాజుగారి కొండను దర్శించునపు డీకట్టడము నేర్పాటు చేయబడెను. కొండ పైభాగమునుండి చూచినచో చుట్టును కొన్నిమెల్ల దూరమునరకును ప్రకృతి సౌందర్యము గానబడును.

శివగంగనుండి కాళి నెన్ని యోజనములదూరమునగలదో కొండ క్రిందిభాగము నుండి పైకిపోవుటకన్ని మెట్లు గలవందురు. వేలకొలది యాత్రీకులీక్షేత్రమును ఉత్తర కాళీతో సమానముగభావించి దర్శించుచుందురు.

ఒకడు:—ఎవరికి ఇంతపెద్దఉత్తరము వ్రాస్తున్నావు?

ఇంకొకడు:—చూ పామ్మకు చెబుడు. అందుచేత ఇంతపెద్దఉత్తరము వ్రాయవలసివచ్చింది.

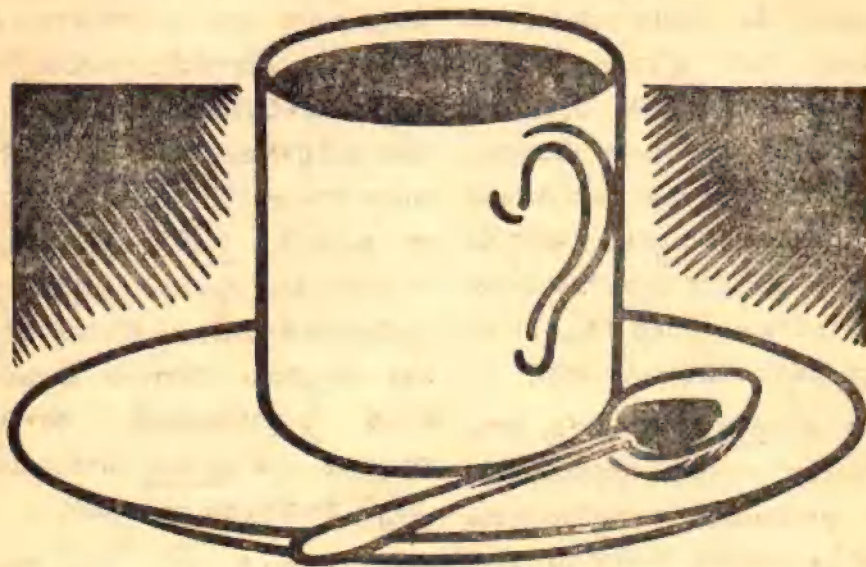

మితంగులలో మాట్లాడటము అలవాటులేని ఒకడు కంగారుపడి తర్వాత ఏమిచెప్పాలో తెలియక ప్రక్కనున్నవానితో “త్యేగగా! తర్వాత మాట అందియ్యి! ఊ!”

ప్రక్కనున్నవాడు:—ఏమాట అందివ్వమ? ఫలానామాట అని చెప్ప!

ఉపన్యాసకుడు:—తెలిపేవుంటే నివ్వడగడమెందుకూ?

అ దే ర్మొ క క లా!

ఒక సౌందర్యమైన చిత్రప్రతిమను జూచిన, రసికుల కెంత మానసోల్లాసము గల్గుచున్నది. సంగీత కావ్యా లంకారాదులన్నియు నీలాగే. అయినను వీటిలో కొండటికే సాహ సము. సామాన్యవిషయములందున్న యిటువంటి చాతుర్యములు గలవని యెప్పుడైన దలచియుందురా? ఒక కవ్ “టీ” జేయుటయుయే యొక విద్య. ఇండియా “టీ” ఆయురారోగ్యానందంబుల గల్గజేయునది.

“టీ” జేయు క్రమము

శుద్ధమైన వేడినీరు, కొంచెము వేడిచేసిన శుద్ధపాత్ర. ఒక స్పూన్ “టీ” యొక్కొక్కరికిన్ని, మొత్తముగా నొక స్పూన్ యధికముగాను పాత్రములో వేసి, బాగుగా మరుగుచున్న నీటిని పోయవలెను. 5 నిమిషములు తాళి. కప్పులలో పోసి, పాలు చక్కెర చేర్చవలెను.

ఆ రోగ్య పానము — ఇండియా “టీ”

౧

జలిమకావాలాభాగ్ నకు బంగారుగుడి ఎంతో మారమునలేదు. భాగ్ నుండి గుడికివైపునకుపోవు సందు కలదు. సందు నన్నవైవది. అయినానేమి? దానికియ ప్రక్కల వక్రము విస్తారముగా జరుగుచున్నది. అంగడిపైఅంగడికలదు. బండ్లగడ్డికూడ అధికమే! పథికులసంఖ్య ఆసామాన్యమైనది. కావునవందు చుల కనగ నడచుట సాధ్యముకాదు. ఈస్థితిపథమందలి విపత్రితేటి ఎంతపరిశుద్ధముగానుండునో అందుండు వారి వాలకములెల్లందునో పాతకులే యూహించు కొనగలరు.

బంగారుగుడి సీతలలో రెండుపర్యాయములు చూచియుంటిని * మరల విలోకించి, అవదంపవలె నను ముక్కుచ మిక్కిలి యెక్కువయై లాహోరుకాం గ్రెన్ ముగిసినంతనే వన్నచటికి తోకొనిపోయెను. వా కూడ పొట్టిపిచిమాత్రమున్నాడు. సాయంసమయము, స్వర్ణమందిరమును చూడవలసిన సమయమియేకదా!

సంతుకానయందు నూలుదీగ్రిల కోణమున నొక బాటకలదు. ఈ తెకవుకూడ జనసంకులమైయున్నది. భాగ్ నుండి గుడికిపోవువారు అచోటున దిగెదరు కనుక టాంగలందు గుంపుగానుండుట తెలుచుగ చూచుచుండును.

ఈ తావునకు దిగవ నొక పెద్దచెరువుకలదు. స్వర్ణ మందిరము దీనినడుమనున్నది. సశోవరముచుట్టు నెత్తెనగోడలుకలవు. వానివెనుకగల ఉన్నతపాద ములు మందిరమునకు కమలపుగించి విశ్వలులై నిలచిన చూపణు లట్లు తోచుచున్నవి. సరమునకు నలుకెట్లు లందు చక్కని మండపములుకలవు.

పథపార్శ్వమందలి మండపమునకు సమీపమున నొక సిక్కుముసలివాడు పద్మావతమువేసికొని కూర్చుండును. దెబ్బచేండ్లు నిండినవాడయ్యెను. ఈత డుత్సాహపూరితుడైయుండును. బలిష్ఠకాయుడు. ఉన్నతమైన ఉష్ణీషమీతని కలపై తనరచుండును. చెంపలనుండి పయనముసాగించి శిరమునుచేరు పెద్ద మీసములతోను, ఒత్తెన పెల్లగడ్డముతోడను, ఈతని వదనను మిగులగంభీరమై మాపట్టును. వీని కశీర ఛాయ చక్కనిది. బాలకునివలె నీరడు ముసిముసి నగవులు నవ్వుచుండును. హాస్యరసమొలుక దటచుగ వెదులైనవారితో ప్రసంగించుట ఈతని యలవాటు. “సింగ్ జీ! సింగ్ జీ!” అని సంతోషముతో ప్రజ లీతని బలుకరింతురు. గుడిలోనికి పోదలచువారు కాలిజోళ్లను ముదుపలి కూర్చున్నచోటున విడిచిపోవు చుండురు. ఈస్థానము మిగుల వికాసమైనది. కొన్ని కొన్ని గజములదూరమున వాలుగుశాఖలున్నవి.

* 1935లో ఏఐఆ భారతపర్యటనము పరిపీనవుడు అమృతేశ్వరమున కొన్నిదినములుంటిని. కావున ప్రస్తుత కథాంశము జరిగినవిదపరగూడ జలిమకావాలా భాగ్ ను, స్వర్ణమందిరమును జూచితిని. భాగ్ తొంటి పొంపును గోల్పోయినది. ఎత్తుపైయుండిన అందలితెరువులు వెలవెల బారెయున్నవి. వాటి పచ్చనిమొక్కలు చేదు కృకించిపోయినవి. “జననీ జన్మభూమిశ్చ స్వర్గాదపి గరియసి” అనుశ్లోకము భాగ్ కోణమందలి మాలిగోడపై వెలయుచున్నది. ఈమూలినిగంటించిన ఉదంతమును చుట్టుప్రక్కలనున్న గోడలమీది రంధ్రము లనుగుఱించిన వృత్తాంతమును చదువరుల కీవఱలో తెలిపియుంటిని.

గృహ లక్ష్మి

ఒక గడ్డపై సింగ్ జీ ఆసీనుడై, ఉన్నతమైన బొజ్జపై చేతులు నిలుపుకొనియుండును. ఆత్మదత్తుడు మీసము దువ్వుకొనుటకును, పొంద్రమైన గడ్డమును సవరించు కొనుటకును, అందలి మృగములను వెలుపలికిద్రొట్టుటకును, తీవ్రగ పాగాను నిలుపుటకును చేతులెత్తి వెంటనే బొజ్జపై శీర్షిచేయును. గంటలకొలది కూర్చున్నను, పద్మాసనము వాతకు విడనీయదు. సింగుదృష్టి పోవు వంతెనునకు ఆవికాలాంగామున నెక్కికోళ్లు వరుస వరుసలుగ నమర్చబడియుండును. యాత్రీకుడు కనుల బడగనే వృద్ధుడు “నమస్తే బాబుసాహ్! ఆయియే! అలా ఫోడ దీజియే! కలకా పాన్ హాత్ పాఫో కరే, మందిరమే జాయియే!” (“అయ్యా! నమ స్కారము దయచేయండి. తోడువదలండి. కలకాయి కడ కాలేకులు కడుగుకొని ఆలయగులాని కడుగుడు”) అని సాదరముగ స్మితముఖుడై పలుకుచుండును. వచ్చినపు డాతని ముఖమున పండువెన్నెల కాయుచుండెనని తోచును.

కడుపులో కల సరుకెట్టితో, మనుషులనున్న భావ రాజిఎట్టితో ఎటుగవలెననిన, ఏమరియున్నపు డొకని నవ్వునుచూచవలెను. విడుపునవ్వు, వెట్టివ్వు, వట్టి నవ్వు, నాటకపునవ్వు, బూటకపునవ్వు, అవసరమైన నవ్వు, అక్కరకుమాలినవ్వు, అలోచనగలనవ్వు, అసలు సంకల్పనదంచి ప్రసంగమును దాటించునవ్వు, ఏడువలె లొకకనుకానినకై విన్నదినవ్వు, ఎదుటివానిని చుల కనజేయునవ్వు, గడుమునవ్వు, స్వగతమునలుపునవ్వు, వెక్కిరించునవ్వు, ఏద్రులేక నవ్వునవ్వు - రకరకముల నవ్వులుకలవు. ఇవి నీక్కుంపుప్రకృతిని వ్యక్తీకరించు నవికావు. మెదడు పనిచేయునపుడు, ఆదమజిచి యున్నపుడు వచ్చినవచ్చే విక్కుంపువర్తనమును, అంత రంగమందలి సత్యసీతిని ప్రకాశముగావించును.

సింగుహృదయము కుభ్రమైనదని - ఆత డమాయి కుదని వానివచ్చే చెప్పుక చెప్పవచ్చుది. ముఖమును విక్షించినంతనే ఆతడు మండితాత యనుభావము

మనసున నుదయించును. కావున పోయి, వానితో కొంతవేపు ప్రసంగించవలెనను మక్కువ నిక్కముగ కలుగును.

తోళ్లనందువడచి, మందిరమునకరిగి, మగిడిన యవంతరము యాత్రీకులు తమకు తోచినవైకమును సింగున కిచ్చురు. అజాకుతస్కృతగ నెవ్వనియ్యరు. తాతకు దినమునకు పదిరూకలమొత్తమునకు తక్కువగిట్టుదు.

సింగు విడియెచోటనుండి దిగువకు మెల్లున్నది. కాసారమునకు నలువలంతులందు నలరారు చుండు రాతిగట్టులతేరు సోపానములు మండపములదాపున దృష్టోచరమగును. పడమరనుండి యుద్ధముగ మందిరము దిక్కుగపోవు నున్నత పథముకలదు. ఇదియు బాలరాళ్లతో విర్మింపబడినదే! వీరి కిరుపార్వ్యములందు చిన్ని చిన్ని స్తంభములుకలవు. నగిషీల బంగాలులేకు వీని చుట్టు దగ్గతగ మొలయుచుండును.

సింగు వాని పూర్వపరిచితుడే! కొంతదూరమందుండగనే నవ్వాత దాననాటుపట్టి, బొజ్జకొనమండి కరద్యయమునెత్తి మహోల్లాసముతో నవ్వాచోరించినాడు. వృద్ధునిగాంచినంతన వాయానందమునకు మేరలేకపోయెను. వందనమంతుకొని చరచరపోయి వానిపోత గూర్చుంటిని. పొట్టిపీచికి వాతదీనజలా చూచియుండలేదు. “ఈ యాటానురాహులెవ్వరు? కిప్పుడా యేమి?” అని యాతడు ప్రశ్నించివాడు. వృద్ధునిపై కోఅమాపులు నిగిడించుచు నోరువిప్పుక బుడంకాయినాడు గొంతుకలో వికృత స్వరము గావించినాడు. తాతచేసిన పరిహాస మారనియించిండు కనుకను బుట్టించెను. “ఏడు మావాడే! చాల మంచివాడు! భక్తుడు!” అని ప్రత్యుత్తర మొనిగిరిని. తోడనే పొట్టిపీచికి మొగమున ప్రసన్నా లోకము తల్కిత్రెను. ఒక మంచిమాటను వినినంతన దీనిమనసున సంకెసముహ్సంగును. రెండు మధుర వాక్కులు చెవిబడినంతన ఈతడు తన్మయవృత్తము

సలుపును. మరల నొక పుల్లవిలుపుడుముక్కు వివలడి నచో నితడు చట్టువలేచును. విశేషముగ నుడికించిన విలపించును. ఒక్కొక్కపుడు కొట్టవచ్చును. తోచ నపుడు వీని ప్రసన్నప్రచంద ప్రదర్శనములను విలోకించి యానందించుట నాయలవాటు. ఈతనిచేతులందు నా మ్యాజీకేనున్నది. సింగు జబర్దస్తీగా వీని నూడవెఱికినాడు. విప్రుత్రొక్కినకోతివలె లేచి బుడంకాయగాడు ముసలివానిబొజ్జపై బోర్లపడి, తన వాడిపండ్లను ప్రయోగింపదలపడినాడు! “ఛీ! లెమ్మ”ని యఱచితిని. తోడనే లేచి, ఆతడు నా పొంతి గూర్చున్నాడు. “బడావస్తాచైస్తా” అని షకషకనవ్వులుపలికి ‘ఘావ్ షేక్ థర్! ండారహా!’ (“కడుపునిండా తిను. కాంతిల్లుము”) అని, సమీప మందున్న మిఠాయిని సింగు వానిచేతుల బెట్టినాడు. ముసిముసినవ్వులునవ్వులు పొట్టిపీడికి దానిని నిముస ములో మ్రింగినాడు. “నాకేదిరా?” యంటిని. “అవుర్ జీవ్ దాదాతీ!” (“ఇంకాలెమ్మ తాతా!”) అని యాతడు సింగును పీడింపదొడగినాడు.

ఇక వాలస్య మొనరింపక, జోక్లనందువీడి కాలేసుల బ్రక్షాళన మొనరించుకొని, పొట్టిపీడికితో దిగువకు దిగితిని. మ్యాజీకేను వెంటనుండరాదని గ్రహించి దాదాతీకడ బుడంకాయ దాని నుండనిచ్చినాడు. “ఇక వల్లరిచేయకుజూని!” అని వానిని హెచ్చరించి, అల్లవల్లననడచి మందిరసముఖమందలి ప్రస్తర మార్గమునప్రవేశించి నిముసమునిలిచి లెప్పులెత్తితిని. నూలుగజములదూరముననున్న మందిరమునుండివెడలు మధురమంజాల నిస్వసము చెవులబడిన అనిముసమండీ, కోటికోటికర్ములచే కాంతిలుచు, సమృద్ధిమందలి యత్యద్భుతదృశ్యము కన్నులకు మిలుమిట్లుగొలిపెను. మనుష్యకరీరమున కట్లుబడియుండుటనుమఱచి నా యాత్మ కమలకరమునమాచిన కలహంపకరణి, ఇష్ట దేవతమగాంచిన పరమహంసపగిది తన్మయనృత్యము సలిపెను.

నిముసమునకొక యడుగుజేయుచు ముందులకు నడువదొడగితిని. బుడంకాయ వెక్కిరిచున్నాడు. పాపము కిక్కిరుచునలేదు. బంగారు కాంతిపూరము పోయినకొలది యధికమై తరంగాయిత రత్నాకరము వలె నుబుకుచు నన్ను ముంచివేయసాగినది.

అలయద్వారమును సమీపించితిని. ఆహా! అంతయు స్వర్ణమయమే! వెలుపల నేవంకజూచినను బంగారే! లోపల నేమాలజూచినను రంగారు బంగారమే! మయసభనుచేసిన మహాశిల్పియే ఈయాల యమును నిర్మించియుండును! ఇందలికాళము, ఇందలి పొందర్యము, ఇందలి భావగాంభీర్యము, ఇందలి కళా మహత్త్వము అనిర్వచనీయములు. స్వర్ణమందిరవర్ణ నము స్వర్ణాక్షరములండే, క్షరముకాని దివ్యకావ్యా క్షరములండే కావనగును!

అమందిరమునకు నలుకలంకులందు వ పా రా యున్నది. అదియు వపరంజి కాలవాలమైనదే! మిమ్మలీను బంగారుకమ్మలు వపారాకును సరమ్మ నకును నడుచు నొప్పారుచున్నవి. నాలుగు వలకులందలి పార్శ్వసంభములగుండా వడచి ప్రదక్షిణ మొనరింప వచ్చును. ఒకమాటు లోనికొచ్చి ప్రదక్షిణము వారంభించితిని. సశోవరము స్వర్ణసరిల సంభరితమైన ట్లిగపడెను! అనంతకాంతి పూరితప్రాదము దివిమండి అందవలెరించెనని గ్రహించితిని.

ఈ మహాద్భుతదృశ్య మెట్టిదో, అందు నిలుచుటేఱి మనసున నెట్టిభావము బుడయించునో ఎఱుగవలెననిన మానసజేత్రములమెల దానినినిలుపుకొని, మాడ్కుల జలింపనీయక, చిత్తము పర్వితనీయక, ఆత్మవిస్మృతులై చదువరులు దానిచే వేరించుచు తన్మయులై యుండ వలెను.

సంధ్యాసమయముకదా! దివిదోమనారకు నగు మోమునగాంతిలు దివ్యమోహన పొందర్యమూర్తి ప్రభాకరుడు! అవనిపై వరియునవి అవిరళావరంజ

గృహ లక్ష్మి

కిరణవృద్ధి! ఏ దివ్యచిత్రకారుడో వియత్తలమున చిత్రించినట్లయిన సప్తరాగ సందీప్తదృశ్యము బంగారు వెలుగు వానగుండా హేమాలయముపై వింతవంత తక్కుల జల్లుచుండెను. దివ్యచక్రలంకు తానమాడు సువర్ణమందిరము, కవచవనధారిణియైన అచ్చరచాన యోగ్య స్వయంప్రభయై నాకథూమిలోని కొలనున గ్రుంకులిద గమకించునట్లుకపరి తోచెను దీర్ఘవ్రత మాచరించి, వ్రతముపండిన తన నవ్యరేజసునని, కాత్యాయనీ ఘనహృదయమునుండి వడి వడి గ జాల్యారు యాశీస్సులకు నుత్తమాంగమునొడ్డి కుభ సాగరమున మున్నతేయనుంకించు సీమంతిని చూడఁ మణివలె ఇంకొకపు డగోపడెను. దుష్టకష్టములనుండి మనసును తరలించి, భావనాకక్తిచే స్వర్ణసామ్రాజ్యమునొండు సృష్టించుకొని, కళావతియై అనంద హృదయమున మునిగి తేల నూహించు కవయిత్రివలె తేతోకప్పుడు చూపఁబడెను. ఈమె యంతరంగమందలి అనంతభావములు మధురాలాపన మొనరించుచు నూత్తుల వెడలుచుండెనని, గానబంధురమందిర హృదయముపాంత నిలిచినపుడు తలచితిని. జగన్మోహిని ఆంతరిక్షమునుండి యవనివైనవతిరించి నగోవర దర్పణమున నాత్మరూపునువిలోకించి, తన యద్భుత

సౌందర్యమునకెంతో యచ్చెరువొంది పట్టరాని యానందమున రాగాలాపన మొనరించుచుండెనని భావించితిని. ఇహశీవనమును వీక్షించి, “ఇస్సీ!” యనుచారి దురభిప్రాయమును తునియులుచేసి, ఇచ్చా శక్తికతన మానపు నాత్మశీవనమును సౌందర్యసందీప్త మును, గానబంధురమును గావించుకొనగలదని విరూపించుటకై ఏకలోపాసకుడో ఈ యద్భుతదృశ్యమును సృష్టించి నిర్భుతమునుండి చూపఱుల చావభావములను గమయించెనని యోచించితిని. ఏలనో స్వర్ణమందలి కల్యాణవేదిక యమృతేసరమున తటాటునరాలి, తటాకమున తనయచుండెనని తలపోసితిని. ఏ మహాకవి మానసమంగో దివ్యమరీచుల జిమ్ముస్వప్నము, యవ్వల బడి రూపుదాలిని ఆచరింపరన్నున విడిదివేర్పఱచు కొనెనని యూహించితిని. “సృష్టియన నిట్టిది, కళ యన నిట్టిది, సహజసౌందర్య సంగోళిత భావమన నిట్టిది, సద్గుణమన నిట్టిది, భాస్వదాకాయమన నిట్టిది, సాహితీహృదియనిన నిట్టిది, కవి కాంక్షింపవలసిన ఆరణ్యమిట్టిది” అని జిజ్ఞాసువులకు తెలుప నిశ్చయించి నలున ఈదృశ్యము నిండు సృష్టించియుండునని యోచించితిని.

పసిబిడ్డలకు ఫలాహారము

ఎస్. శేషగిరిరావుగారు

“An apple a day.....”
అను ఆంగ్లమాత్రము పెద్దవారలకు పిల్లలకుకూడా.

ఆపిల్లు, పలుపరుసను శుభ్రపరుస్తుంది. పిటితో
భోజనము ముగించుట, పిల్లలకు పిటిని భోజనానంత
రము యిచ్చుట మంచిది.

సంవత్సరము మూడు నెలలయిన చిడ్డనికి దినము
కొంచెముగ ఆపిల్ తినునట్లు ఆభ్యాసముచేసి 18 నెల
లగునప్పటికి దినమునకు ఒకపండ్ల పూర్తిగా యిచ్చుచు
రావలెను.

మంచి పండినపండు చెక్కుతీసి ముక్కలు ముక్క
లుగకోసి పిల్లలకిచ్చి నెమ్మదిగ చక్కగ నమలి తిను

నట్లు చూడవలెను. ఆముక్కలతో పిల్లలను ఒంటరిగ
వదులుట ప్రమాదముకావచ్చు గాన గమనించుట అవ
సరము. నమలక ముక్కలనుమింగిన గొంతు కడ్డము
పడి ప్రాణాపాయము కావచ్చును.

పిల్లలకు ఆహారమిచ్చినతర్వాత కొద్దిగా ఇంపు
ద్రాక్ష, ఖర్జూరము మొదలగు ఎండినఫలముల విచ్చుట
చాలమంచిది.

పై చెప్పినగుణము కమలాల (oranges) కు కూడ
కలదు. ఇవి భోజనమైనపిదప వాడినయెడల పండ్లను
శుభ్రపరుస్తుంది.

టు మ్రి లు

దిడ్డలకు పాలిచ్చి శుభ్రమగునట్లతో పెదవులను
కుదువవలెను. లేకున్న పెదవులు నలుపెక్కును.

కరచిత్తాగిన-చనుపాలు చెదవు.

పలుచని చనుచాలవలన శరీరము లాచెక్కునేగాని
పుష్టి కలుగదు.

శిశువులకు ఉడుపులు అవసరము. లేకున్న శరీ
రముయొక్క మృదుత్వము నెడును. వ్యాధులుకూడ
రాగలవు.

నరముల బలహీనతవలన గోళ్లు కొరుకుటవచ్చును.
ఔషధములనువాడి ఆబలహీనతను పోగొట్టవలెను.
ఒకచేళ గోళ్లుకొరుకుట అలవాటుఅయిన తల్లులుప్రయ
త్నించి యీదురభ్యాసమును మాన్పుట అవసరము.

త్రేళ్లు చీకుటవలన దవడలు వికారమవును.
ముఖము పొండికమారును.

ఎడిగడిపిల్లలకు మెత్తటి పరుపులు కూడదు.

చిక్కుతనమునను, నురల నురలను టీకాలు వేయిం
చుట అజీర్ణమునకు కారణమగునని కొందరి అభి
ప్రాయము.

పెద్దవారి చేతులకాక పిల్లలకు నుంచుకొనకూడదు.
అనువలన పిల్లలను తరచుఎక్కుకొనుట కూడదు. చర్మ
వ్యాధులు మొదలగు అంటుబాధ్యములు కలవారు
అసలు తాకుటయే మానవలెను.

చిక్కిపోవుదిడ్డలకు ఆలివ్ నూనె (olive oil) ను
వయసుమెట్టి 1-2 మ్మాములు లోనికివాడుట,
ఒంటికిత్రాసి మెల్లగా దుద్దుట మంచిది.

దిడ్డలు పుట్టగనే ఏడుస్తారు.
ఆరువారములలో రికరకములగు శబ్దములను
చేస్తారు.

కుటుమకూ నవ్వుతారు 3-4 నెలలో.
4 నెలలయితే ఆ (ah)-గ (ga)-డ (da) అని
అంటారు.

8 నెల లగునప్పటికి అంకతుముందు శేర్చినవే పలు
మారు పలుకుకూ వుంటారు.

10వ నెలలో శేష్లచెప్పిన వస్తువులను చూపగలరు.
సంవత్సరము 6 నెలలు అయినయెడల ఒక్కొక్క
మాట, పైబడిన రెండురెండు మాటలు పలకడానికి
ప్రయత్నిస్తారు.

గృహలక్ష్మి కంఠాభరణము

గృహలక్ష్మియందు ప్రకటింపబడిన మనోహర త్రివర్ణచిత్ర పటములందు 46 పటములను ప్రత్యేకముగ నేర్పరచి యొక్కొక్క చిత్రపునుగూర్చి వివిధవిషయములో వాడుక భాషయందు హృదయరంజకముగ వ్రాయబడినది. ఇందలి రస వంతమగురచన, మనోజ్ఞమగు చిత్రపులు, ఎల్లర నాకర్షించు విషయములు వీనినిగూర్చి యితరులేమందురో గమనింపుడు.

“వివిధవిషయాలకు సంబంధించి వివిధవీతులను బోధించే పెక్కుచిత్రాలను నేకరించి, క్రమం ఏర్పరచి చక్కగా ముద్రించారు. వ్యాఖ్యలుగూడా నాతిప్పరంగా, నాతిలఘువుగా-యథోచితంగా వ్రాశారు. రచనావిధానంలో ఆవలంబించిన పద్ధతిగూడా అష్టాదశరమై-బాలికలకు-సుమారు ఋదులకు-చదవడానికి చవుటూరుతూ ఆకర్షవంతంగా ఉంది. లోకోత్తము, ఉపమానాలు, ఉదాహరణాలు-అన్ని యధాస్థానంలో చక్కగా అమరివున్నవి.

క్రిష్టవానికి ప్రధానంగా నాణగుదళలోనూ కావలసిన ఉపదేశం ఈ గ్రంథంలో వున్నదని చెప్పవచ్చు. ఒక్కొక్కబోమ్మను ఆధారం చేసుకుని వ్యాఖ్యాత బాలికలకు ఎంతో ఉపదేశం-విలువగలవిషయం-బోధించా రనవచ్చు. దేశంలో ప్రస్తుతం క్లిష్టంగావున్న ఎన్నో సమస్యలను కన్న పిల్లలకు సుబోధమయ్యేటట్లు, తేటతెనుగులో అంటిపండ్లాచి చేతిలో పెట్టివెట్టు స్పష్టంగా వివరించారు. విజంగా తెలుగుకన్నెలకు ఈగ్రంథం మిక్కిలి విలువగల నగ.

ప్రతిభ”

మెల రు. 2 0 0

గృహలక్ష్మికార్యాలయము

ఎగ్నూరు

మదరాసు

LODHRA
FOR
LADIES' HEALTH

అన్ని దేశములవారును
పయోగించి శ్లాఘించియున్నారు

కోధ్ర

గర్భశయరోగనివారిణి

ఋతుకూల, పునుచువ్యాధి, వాతోత్పాదము, కడుపుకొప్పి,
అస్థిసావము, గర్భసావము, సోమశోగము, చర్మ
వ్యాధులు మొదలైన సకలరోగముల నివారించును.

అ

య. 3-0-0

క. 1-10-0

కేసరికుటీరము - ఎగ్గురు - మద్రాసు

అన్ని చోట్ల లభించును దొరకును.

అల్లుడ ప్తమ శని

కన్నకొడుకుపోయి విచారముతోనున్న కూతురు నొక్కసారి పుట్టినింటికి పంపుమని తల్లి రెండుసార్లు వెళ్లి అల్లుని బ్రతిమాలి నది. మొదటిసారి సదుత్తరమేలేదు. మానమే. రెట్టించి యడగినచో ఆగ్రహరూపము. ఇది గని కూతురు మంచిమాటలాడి తల్లినిపంపి వేసెను.

కడుపుతీపిచే అభిమానము చంపుకొని పతిలేనినతియొక్క అలుసుతనమునకు విచారించుచు రెండవసారి అల్లుని బ్రతిమాల వెల్లినది. ఈసారి యిప్పట్లో పంపుటకు వీలులేదు. నావంతు ఆస్తివ్రాసియిచ్చి, నీ పెద్దయల్లునికి పెట్టిన ఖర్చులన్ని లెక్కచూచి వెంపిన మీకుమార్తెను పంపెదననెను. మగని కోపముచూచి కూతురు తల్లిని యూరడించి నాకొరకు విచారించవలదు. నేను సౌఖ్యముగా నుండుటే నీకు కావలసినదిగాన ఆయన కాగ్రహమురాకుండ వెడలిపోయిని తల్లిని బ్రతిమాలి పంపివైచెను.

దీనితో తల్లి నిరాశచేసుకొనెను. కాని మనసులో పిల్లకై మధుగుచునేయుండెను. ఇంతలో శ్రావణమాసమువచ్చెను. మంగళవారం నోముకై నా పంపుమని కార్డు వ్రాయించినది తల్లి. అప్తమశనిలో యేశుధ గ్రహమువచ్చెనో కాని సరిగా మంగళవారం నాటికి పంపుచున్నానని జబాబువచ్చెను.

దీనితో తల్లి ఆకాశమంటి సంతసించెను. సోమవారంనాటికి ఇంటికి వెళ్లులు, గడవలకు

శ్రీమతి ఆచంట సత్యవత్సంగారు

వసువు కుంకుమలు, గుమ్మమునకు తోరణము, అన్ని సిద్ధపరచియుంచెను. రాత్రి శేవగలు నానబోసినది. తెల్లవారెను కాల కృత్యములు దీర్చికొని స్నానమాచరించి, పూజాసంబారములు సిద్ధపరచి, నివేదనకై పులగమువండి, చిన్నపిల్లచే పుష్పములు తెప్పించి, కూతురురాకకై నిరీక్షించుచుండెను. పండ్లెండుగంటలుకొట్టెను. జాడ లేదు-ఒంటిగంట-రెండు పడవమీదవచ్చు ననుటచే గోదానరితీరమున వేచియుంటతో, ఆరెల్లి ఆలవికాని శ్రమపడెను.

ఇంతలో ఒకపడవ రేవుచేరెను. అపరాహ్ణముతిరుగుటచే ఆకలితో సకనకలాడు కడుపు బిగబట్టి అలసియున్నముఖముతో పడునెన్నిది వత్సరములయువతి దిగి తల్లి నాలింగనము చేసుకొని సంతసించెను. ఒకబండిచేసి కూతురునింటికి తీసుకొనివచ్చి వేగము తలంటి పూజచేయించెను. పూజాసంతరము పేరంటములై ముత్తెదుపుల పిలిపించెను. వాయనములిప్పించి నోము పూర్తి చేయించెను.

రాత్రి పండ్లెండుగంటలవరకు తల్లి కూతుండ్రు, అక్కచెల్లెండ్రు కష్టగుఱముల చెప్పకొనిరి. తదుపరి మెల్లిగా మరునాడే ప్రయాణమని కూతురు తల్లితో చెప్పెను. విచారావృతమేఘావరణముచే తల్లి మాన సాకాశమందలి సంతోషవీచికలు మాయమై

విచారాంధకారము వ్యాపించెను. శుక్ర వార మొక్కదిన ముండుమనియు, పూజ చేయించి మరునాడు పంపుదునని బ్రతిమా లెను. ఉత్తరము వ్రాయిస్తానను. తెలిపో నులో చెప్పించెననను. దేనికిని మగని భయమో, భక్తియో కాని కూతురొక్కటే పట్టు. వచ్చేదాకా ఉబలాటము వచ్చింది మొదలు వెళ్లేవరకు ఆరాటము. మధ్య తల్లికి నక్కచావు. శ్రమ డబ్బుచేతిలోలేదు. ఎక్కడనోతెచ్చి, ఒకచీర రెండురవితెలు కొని, రోజంతయు శ్రమపడి చలిమిడిచేసి, మరునాడు పడవప్రయాణము ప్రయాణయని రైలుఖర్చులిచ్చి, పెదతండ్రినికూడ యిచ్చి పంపించెను.

కూతురున్న దొక్కరోజు ఆమెకై పడిన

ఈ శ్వర

ప్రభుతోటిదార్జ్వల పరుతాచు పాలిత
వర్గర క్తముగ్రోలి ప్రబలువేళ,
చటుల దారిద్ర్య జంఘానిలార్పటి కర్ష
కాలియుట్టుతలం దేలువేళ,
భారతావనిదాస్య బంధముల్నడలింప
హిందువు ల్లాటి బిగించువేళ,
సామ్రాజ్యదుష్కాంక్ష సమరశతఘ్ని కా
భీకరార్పటి విజృంభించువేళ,
సర్వమారకయంత్రాళి సంచయంబె
ఆధునిక రాజనీతియె యలరువేళ,
మలయవానరత వీచికానగులతోడ
ఈశ్వరా! నీవు సాక్షాత్కరించినావె.

శ్రమ మూడురోజులు. పదిహేనురూపా యలుఖర్చు. అల్లుడేమనునోయని హడలు. కూతురునువిడచుటకు దోఖము. చివరకు నిరాశ, డబ్బుఖర్చు. అదియే అష్టమశని చేయు గ్రహసితి. ఇట్టిసితిని గల్పించు అల్లు డత్తవారి కష్టమశనిగాక శుభగ్రహ మగునా?

అల్లుడనేసరికి వంకతాడి నిదానముగా నిలబడునని ఆర్యవచనము. అల్లుళ్ల అవ గుణములు చెప్పబూనినచో భారతమంత గ్రంథ మవకమానదు. ఒక్కొక్కరీతిగా అత్తవారి కష్టమశనియే అల్లునిరూపమున ప్రాప్తించుచుండును. వెనుకగొయ్యి ముందు నుయ్యివలె యెటూచెప్పజాలక తల్లి, మగని మధ్యపలిగేడి పిల్ల.

శ్రీమతి కొండపల్లి సుభద్రాంబికాకు

అనిశంబురాజులు నగ్నికీలదమ్మ
ప్రభుత దగ్ధమొనర్చి వైతువంచు,
సిగనుండుజాబిల్లిచే నమృతంబు వ
ర్షించి హాళికుల రక్షింతువంచు,
అసమానరక్ష నీ యభయహస్తంబుచే
హిందుజనాళి దీవింతువంచు,
భవ్యమౌ డమరుకార్పటిచే శతఘ్ని కా
ధ్వానముల్మాయింప బూనెదంచు
చల్లనైన భాగీరథీ జలసమ్మద్ధి
యఖిలమారకయంత్రాగ్ని నార్దుదంచు,
పూజ్యపటరాజమూర్తివై బ్రోవుదంచు
ఈశ్వరా నీకు స్వాగతం బిచ్చుచుంటి.

బెంగాలీ మిఠాయి

మోహానభాగ్

(హల్వా)

అన్ని ప్రాంతములవారును హల్వా యని హిందీపదమునే వాడుదురు. దీనినే బెంగాలీ భాషయందు మోహానభాగ్ అని యందురు. దీనిని తయారుచేయు పద్ధతి యన్ని యెడల నొక్కటిగి నేయుండును. దీనికి సర్వసాధారణముగా నుపయోగించునది గోధుమనూక. దీనిని వంగీయులు సుజ్జి యందురు. ఇతర పప్పుదినుసులు, పిండి కొన్ని పండ్లనుగూడ దీని తేయుట కుపయోగింతురు.

సుజ్జి మోహానభాగ్

(గోధుమనూక హల్వా)

గోధుమనూక 1 పౌను

నేయి 4 ,,

పంచదార 4 ,,

సన్నని మంటపై నేతిని గరగించి, గోధుమనూక నందులోవైచి బాగుగా కలియజెట్టుచు కొంచము పసుపువర్ణము వచ్చువఱకు నుండనివ్వవలయును. నేతిలో తడిసి నూక ఒకవిధమగు నువాసన నిచ్చును. దానిలో తరువాత కావలసినంత నీరుబోసి పదినీముషములసేపు ఉడకజెట్ట వలయును. అపు డది మెత్తగనగును. ఉడుకుచున్నపుడే చక్కెరనువేసి కలుపవలెను. తరువాత ఏలకులు ద్రాక్ష వేయ

వలెను. ముద్దగనుండి పెనుముకంటు కొనక వచ్చుచున్న సమయమున దించుకొనవలెను.

కొంతమంది గోధుమనూకను నేతిలో వేయుటకు ముందు ఒకటి రెండు కసింద ఆకులను, సోపును వేసి మరగింతురు.

మంగర్ మోహానభాగ్

(పెసరపప్పు హల్వా)

పెసరపప్పు 2 పౌనులు

నేయి 1 1/2 ,,

పాలు 1 1/2 ,,

కోవా 1/2 ,,

పంచదార 1 1/2 ,,

బాదము, ద్రాక్ష మొదలగునవి కావలసినంత వేసికొనవగును.

పెసరపప్పు 6 మొదలు 8 గంటలు వఱకు నీటిలో నానవేయవలయును. పై పొట్టు పోవువఱకు నీళ్లలో పిసికి కడగవలయును. తరువాత పప్పును రుబ్బి యుంచు కొనవలయును. పై సచెప్పినరీతి క్రాగిన నేతిలో పది పదునైదు నిముషములసేపు ఉడకనివ్వవలయును. పప్పువాసన ఎంత మాత్రము లేకుండునంతవఱకు ఉడికించుట యందు చాల శ్రద్ధజూపవలసియుండును.

ఇప్పుడు పాలువేసి కలియజెట్టి పంచదారను వేయవలెను. ఈమూటిని బాగుగా కలిపి యుడకనివ్వవలెను. పాలునకు బదు

లుగా నీటిని పోయవచ్చును గాని హల్వా నవి పైనవేసి కలియబెట్టక నుంచనగును. అంత మృదువుగా రాదు. పూర్తిగా ఉడక రోజాదశములనుకూడ చేర్చిన రమ్యముగ లేదని సందేహము గలిగినపుడు మాత్రము నుండును. దీనినే హిందీలో దాల్ హల్వా అనుచుదురు.

ఇదివఱకు వ్రాసినరీతి ముందే సిద్ధముచేసి పెసరపప్పుకు బదులుగా సెనగ మొద యుంచుకొనియున్న కోవాను కలుపుకొన లగు రుచికరములగు నితర పప్పుదినుసుల వలయును. ఏలకలు, ద్రాక్ష మొదలగు నీరీతిగనే వేయవచ్చును. పప్పును ఉప నవి యిప్పుడువేసి ముద్దయగుచున్నచో యోగించుటకు ముందు నానవైచి పై దింపుకొనవలయును. బాదము మొదలగు పొట్టు దీయవలెను.

పిల్లలే అనగలిగితే

వీడిముద్దు ముక్కలుగానుగడ్డం ఎన్నాళ్లయిందోగీచుకొని, అన్యాయంగా చెంపలు ఒరుసుకొనిపోయినై. *

ఈ చొక్కానెయ్యడం ఆచొక్కాతీయడం. విసుగూ విరామంలేదూ మీకు? *

ఒకతట్టు ఆక్కర లేదని నోరుమూసుకొంటుంటే బలవంతంగా ఆపాలుపోయడం ఎందుకూ? ఆకలి నాకా వీళ్లకా? *

నన్నుచూసి ఆవెకిలి చేప్తలేమిటి? ఆపిల్లి కూతలెందుకు? మొరగటమెందుకు నన్ను నవ్వించడానికా. నవ్వుతా వీళ్లను చూచి. నవ్వడమోవీడ్వడమో రెండేచేయగలవి. *

కండ్లేవి నాయనా ముక్కేది అని ఇదేది అదేది అని ఒకటే ప్రశ్నలా? నాకు తెలియదా? వీళ్లనా బుద్ధిమంతులు? * ఇష్టముంటే నవ్వటంకాని తెచ్చిపెట్టుకొంటామా. పిన్నిరా- అమ్మమ్మరా-అంటే నవ్వుతానా? *

మొలమీదగుడ్డ కప్పకూడదూ? వీళ్లకేనా సిగ్గగులు నాకు లేవా? ఛీఛీ! వీళ్లనేమనాలో తెలియలేదు. *

కడకు నిద్రపోతుంటేకూడానా అల్లరి. ఆ అమ్మ యీ అమ్మా చూడటానికిరావడం.

యస్. యస్.

స్వస్తిక్ కుంఠల ద్రవ్యములు

క్రమముగా స్వస్తిక్ కుంఠల ద్రవ్యములు బు
యోగించిన మనోహరముగు నిడుకైన పెండు
కల బొందగలవు. అవి భారతదేశమంతయు
ప్రసిద్ధి జేసినవి. వానిలో మట్టితైలములు చేర
లేదని గ్యారంటీనివ్వబడినది.

కుంఠలాభివృద్ధికి

పెంట్లుకలు దిరివిగా పెరుగుటకును, బట్టలేల కావండుటకును,
మందు మొదలగువానిని పోగొట్టి శిరమునకు చల్లదనము గల్గించుటకును
చాల నుపయోగకరము. చక్కని పువ్వులపెంట్లు గలుపబడినది.

ప్రశస్తమైన స్వస్తిక్ పెండుకల తైలము

శ్రేష్ఠమైనపెంకాయ, తిలతైలములచే తయారుచేయబడినది.
హానికరముగు మట్టితైలములిందు చేర్చబడలేదు. రెండువిధములుగా
దొరుకును. (కొలదిగా పెంట్లుచేర్చినది. ఎక్కువగా తేర్చినది.)
స్వస్తిక్ ప్రశస్తతైలము క్రింది ౮ వివిధ సువాసనలతో దొరుకును:—
సోలా, మల్లె, శ్రీగంధము, కస్తూరి, స్వీట్ వీ.

సువాసనగల ఆముదము

పెండుకలకు మిగుల బలవర్ధకము. పెంట్లుకలను చాలకుండ
తెల్లబడకుండచేయును. చర్మమును శుభ్రపరచి చల్లదనముగల్గించును,
మంచిమహాన చేర్చబడినది. ఉత్తమమైనది.

మిక్ కెయ్ సబ్బు

పెంట్లుకల యభివృద్ధికి, శిరస్సానమునకు, మందు పోగొట్టి
మెలుగుగల్గించుటకు పాటిలేనిది. శిరమునకు చల్లదనముగల్గించును.

ది స్వస్తిక్ ఆయిల్ మిక్స్ లిమిటెడ్,

వదాలా

బొంబాయి

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు: ది స్వస్తిక్ ఏజన్సీ, మద్రాసు - బెజవాడ స్టేషన్ ఆందు ఫాన్సీమాట్ల, బెజవాడ
చిత్తూరి రంగయ్య ఆందు కంపెనీ కాళిసాద - గ్రంథిస్వామి ఆందు సబ్బు, విజయనగరం పిటి.

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు ప్రతిజిల్లాయందును గలరు.

మా ఆమ్మ రిడ్డల్లాకల్లా చిన్నప్పుడు నేనే బుద్ధిగా వుండేవాన్ని తొందరగా మాటలాచి ముద్దుగా మాట్లాడేవాన్ని, పెద్దవాళ్లు చెప్పకుంటావుంటే ఇప్పటికీ గర్వపడుతూవుంటాను. మా నాన్న గారి ప్రియమైన వత్సావుండేవారట మాయంటికి. వాళ్లు నన్ను దగ్గరకువీరిది 'టంకుపెట్టి' అని ఆమమ్మ అంటే 'టంకుపెట్ట'నే వాన్నట. ఒకాయనచేరు గోపిశెట్టి రంగయ్య. మాయంటివాళ్లంతా పేరు వదిలేసి 'గోపిశెట్టి'ని పిలిచేవారట, నాకట్లా పిలిచడం సరిగారాక 'గోపిశెట్టి'నే వాన్నట. ఇప్పటికీ మావార్లు వన్నీ చెప్పకొని నవ్వుకుంటారు.

అయినదయేదు రాగానే మా ఆమ్మ మాకు చదువు చెప్పడం ప్రారంభించేది. మూడుక్లాసులువరకూ యింట్లోచెప్పి, నాలుగవక్లాసుకి స్కూలులో చేర్పించేది. మొదట్లోనే స్కూలుకివెళ్లి పే ఆ, ఆ, లు చెప్పకుండానే అలక, అట అని చెప్పడం ప్రారంభిస్తారని మా ఆమ్మ కిప్తములేదు. అ, ఆ, లు దగ్గరనుంచి ఏ, మా, క, క్షవరకూ గలగలా పలకమీద వ్రాశే క్లకలిగాక మొదలెట్టేది గుణితాలు. ఇవన్నీ లాగా వచ్చారే పుస్తకము తెరిపించేది. అట్లా చెప్పబట్టే యింతవరకయినా వచ్చామని మాలో మేమనుకుంటావుంటా మిప్పుడిప్పుడు.

మా ఆమ్మ చదువుచెప్పేటప్పుడు మాత్రము శ్రద్ధగా విన్నవోయినా, దిక్కులుమాచినా, మరచిపోయినా బడితప్పుజచేసి వదిలిపెట్టేది. అందరూ తన్నులు తిన్న వాళ్లనట చదువుకొనేటప్పుడు నేను తప్ప. నాకు

లాగా క్లాపకమున్నంతవరకూ తన్నులు తప్పించుకొనుట నిజమేగాని వొక్కసారిమాత్రము చాలా కోపం తెప్పించా మా ఆమ్మకు. ఆకోపం గొందుకు వచ్చిందీ, యెట్లాతగ్గిందీ, యిదంతా కొంచెము తమాషాగావుండే సమాచారమే. అందువల్ల వ్రాయడానికి తలపెట్టా.

ఆప్పుడు నాకయిదేళ్లు నిండు తూవున్నయి. మామూలుప్రకారము ప్రొద్దున్న తొమ్మిదిగంటలకు పలకాబలపముపుచ్చుకొని హాజరయ్యా వంటిటిదగ్గర వసారాలోకి. మా ఆమ్మ నాకు చదువుచెప్పతూవుంది వొకప్రక్క వంటచేసుకుంటూ. మానాన్నకి నేచదువు కొనేవేళే కాఫీ, ఫుహారము పుచ్చుకొడానికి. మాకంతా పెసరట్లంటే చాలాయిష్టము. అందులో మా పూరి పుల్లయ్యచోనే పెసరట్లు మరీబాగుంటాయి, అజాయిచ్చి రెండు పెసరట్లు తెప్పించుకొనితినడే మానాన్న కాఫీ త్రాగేవారుకాదు. ఆకోజ చాలా బాగున్నాయి పెసరట్లని, అందరికన్నా చిన్నవాన్ని కదూ, అందువల్ల నాకుపెట్టండే తిన బుద్ధివెయ్యలే మానాన్నకి. నన్ను చిన్నముక్క తినిపెళ్లమని పిలిచారు. ఆప్పుడే నేను 'చ' త ప్ప వ్రాసి నాజగు చీవాట్లుతిని మల్లీవ్రాస్తున్నా. ఇంతలోనే మానాన్న పిలుపు, ఒకవైపు తివాలనివుంది, యింకొకవైపు అసలే కోపంగావుండే యిప్పుడువెళ్ళే యేమంటుందోనన్న భయము. ఈ రెండుకారణాలతో గడవిడలాడడం కనిపెట్టారు మానాన్న. 'నేవున్నా గారల్లీ. మీ ఆమ్మ

యేమీ అనదు. రావాయవా తనమని అన్నాడు. ఆ వెంటనే 'వెల్లావంటేమాను యేమి కేస్తానో' అని గిరుక్కునతిరిగి వెల్లిపోయింది మాఅమ్మ వంటింట్లోకి. వీల్లిద్దరూ బాగానేవున్నారు, కాని వాపని 'కుడితల' పడ్డ యెలుకలాగుంది.' 'నేనుండగా మీఅమ్మకి విన్నవ దానికి యెన్నిగుండెలున్నాయి తల్లీ, మీఅమ్మని కొట్టాను రామ్మా'ని బ్రతిమాలి తీసుకువెళ్ళారు. మానాన్నకంత బాగున్న పెసరట్లు వానోటికి విషములా గున్నది యీ భయంచేత. పుక్కిరిదిక్కిరవుకుందని మానాన్న గోరెడ్తూవున్నా విసుకుండా రెండుబుగ్గల్లో కూరుకొని చెయ్యికడుక్కోడానికి దొడ్లోకివెళ్ళా. ఇంతట్లోకే వచ్చేసింది మాఅమ్మ. ముక్కులయ్యేటట్లు అవలక గిరాటేసేసింది ఐదుటికి. అంతటితో పూరు కుండా! డూబా: 'ఈరోజుమొదలుకొని నేను నీకు చదువుచెప్పును, అన్నంపెట్టను. నీరానినది, నాదారి వాదనిగర్చించి వెల్లిపోయింది లోపలికి. వాకొక్కల్లో నీళ్లు తిరిగిపోతున్నాయి. చెంబిక్కడే జారవిడిచేసా. మనిషివా కొయ్యవారిపోయా. ఎందుకుతిన్నావ్ పెసరట్టని నామనస్సులో యెవ్వరో గొణుగుతూన్న ట్టనిపించింది. మానాన్నదసలే జాలినవన్ను. వాస్థితి పరిశించారు. గబగబా లోపలికివెల్లి మాఅమ్మని యేరో అన్నారు. నాకు పర్కా వినిపించలే. 'ప్రవేటుపెట్టి నేచెప్పిస్తాతల్లీ నీకు చదువని అప్పుడు బ్రతిమాలినట్టే బ్రతిమాలి తీసుకొచ్చారు లోపలికి. అమ్మ కనబడి మళ్ళీ యేమంటుందోన్న భయంచేత వీధిరుగుమీదకి చేరుకున్నా. నాకు అన్నం మాఅక్కని పెట్టమని చెప్పేసి మానాన్న అసీమకు వెల్లిపోయారు.

9 గంటలల్లా 11 గంటలయింది. సందడివల్ల మాఅమ్మ వడిస్తూవున్నట్టు గ్రహించా. "అమ్మా! చెల్లెమ్మకో," అంది పాపం మాఅక్క. దానిసంగ తెల్తారంటే తగలనిస్తా ననేటప్పుటికి గడ్ పచ్చి అయి పోయారందరూనూ. ఎండ అరుగెక్కుతూవుంది.

అట్లాగే వొడుక్కొని కూర్చున్నా. ఆకలేస్తుంది. పిలువంటే పోవడానికి గుండెలేదు.

ఇట్లా తూగుతూ తూలుతూవుండగా నే వొంటి గంట కొట్టారు. మానాన్న అసీమకుంది వస్తూనే, నా పీడముఖముచూసి తెలుసుకున్నాకో యేమో 'ఏం తల్లీ అన్నంతినలే,' అనడిగారు. మాఅమ్మని తెలుసు కంటే వచ్చేర్థయించేత నీర్నముచేత మాట్లాడలేక పోయా. నా బాలకముకపెట్టి యింట్లోకి తీసుకు వెళ్ళారు. అన్నం తిన్నదీ లేనదీ మా అక్కనడిగారు. లేదన్నట్టు చేత్తో సంజ్ఞ చేసింది. నోటితోచెప్పిలే విని యేమంటుందోనని తనకి భయమే. నే వద్దంటూన్నా బలవంతంగా తనతోకూడా పెట్టించారన్నం. భోజన మయినవెంటనే మానాన్న అసీమకి వెల్లిపోతారు. నాగుండె జారిపోయింది. అయ్యో యీవొక్కపూట తెలవు పెట్టకూడదా లేకుంటే నమ్మకూడా అసీమకి తీసుకుపోకూడదా, అన్నాలోచనలతో ముగించా తినడం. వీసంగతి పైకిచెప్పలేకుండా నా నోరు నొక్కొనుకోవోయింది. ఇదంతా మానాన్న నేను తెలుసా? మీమూలుప్రకారము భోజనము చెయ్య గానే వెల్లిపోయారు. వచ్చేయేడ్చు ది గమ్రుంగు కుంటూ నొకమూల చాపేసుకొని గోడతోమాట్లాడు కొంటూ విడపోయా.

నాలుగయినట్టుంది. పనిమనిషి యిల్లుపూడుస్తూ నన్ను లేపేసింది. కళ్లు మలుముకుంటూ తిన్నగా వీధి గుమ్మం పుచ్చుకొన్నా. ఇంతట్లోకే స్కూలునుంచి వచ్చారు మా అన్నయ్యలు. వాళ్లహడావిడిలో టీ, ఫలహారము నాకుకూడా దొరికింది.

దీపాలుపెట్టగానే మేమంతా నొకదగ్గరకూర్చుని మాఅమ్మ దేవునిమీద పాటలు చెప్పతూవుంటే పాడే వాడుక. ఆలోచనా చాపేసుకొని మాఅన్నయ్యలు, అక్క కూర్చున్నారు. నేను మాఅక్కపెనక్కల కూర్చున్నా. పాటలుపాడడ మయిపోగానే అంది

గృహ లక్ష్మి

గదా మాఅమ్మ 'ఎవరెవరు వస్తారు నాతో' చెన్న పట్నం?' నేనూ, నేనూ అవి మా యిద్దరన్నయ్యలు అక్క చేతులెత్తారు. నేనా పిటి. మాటపడిపోయి వట్టు కూర్చున్నా. పరే మీమ్మగన్నీ తీసుకువెళ్తా, అంది మీఅమ్మ. 'పాపం చెల్లెమ్మా' అన్నారు మున్న కూమ్మ, 'అ, అదెందుకూ! నామాట వివదుగా: నేనవసగములేదు దానికి, వాళ్ల నాయవతో యిక్కడే వుంటుంది' అనలేటప్పటికి నాకు కుంభముగక కత్తు మని యేడ్చేకా. మాఅక్క కళ్లు తుడుచుకోవడం మొదలెట్టింది మాఅన్నయ్యలు తడి చేసుకున్నాడు కళ్లు. అందరూ చిన్నవాళ్లమే. శ్రుతిమించి రాగాన్ని బద్దట్టు' గొంతుకులు హెచ్చయ్యాయి. ఇల్లు గొల్లు

మంచి ఎంచేతో మాఅమ్మకినూదా దుఖమువచ్చేసింది. గబగబాపచ్చి వన్నెత్తుకొని 'యింకీదవకు, బుద్ధిగా వుంటావుకదూ, క్రద్ధగా చదువుకొని నేచెప్పివట్టు వింటే నిన్నుకూడా తీసుకువెళ్తా పట్నం' అనంటూంటే చెక్కరూ చెక్కరూ 'దింటావమ్మా, దింటావమ్మా' అని లెక్కలేవన్నిమాట్లాడేకా, మళ్లీ మావాన్న వచ్చేటప్పటికి మాఅమ్మ నాకన్నంతిరిపిస్తావుంది. ఆశ్చర్య పోయారు. ఎట్లా సమాధాన పడ్డానోలేటప్పటికి మా అన్నయ్యలున్నారగా, గొల్లుమని చెప్పేకాకు బరిగిం దంతా. మావాన్న నవ్వుకున్నారు. ఇకచూడండి, అప్పు టినుంచి మాఅమ్మంటే చాదర్. చదువు పూర్తయి స్కూలులో ప్రవేశించేదాక వొకచెప్పురింటే పట్టు.

కోయెల

శ్రీమతి గుడిపూడి ఇందురుత్తీదేవిగారు

- గీ॥ బిడ్డలను గంటివేగాని పెంచుటెఱుగ, వోట పలుగాకీపంచల యందునిడిది
తిరుగ మనస్కల్లోప్పనో తెలియరాదు, కోయెలా హాయిమీర చిగుళ్లుమెక్కి.
- గీ॥ సోమంతనంబుచే నీవు ప్రేమవదలి, కన్న బిడ్డలవిడిచితి గాని కలకు
కాకి విడువగలేదాయె గదవె వికమ, పెంచిపెద్దజేసెను తన బిడ్డలటులె.
- గీ॥ నీకు బిడ్డలబెంచెడు నేర్పునీక, కాకియును నీవు బిడ్డల గనెడుకాల
మొక్కటిగజేసి యాడైన మొసగెనీకు, పిల్లలను కాకిగూటిలో పెట్టుతెలివి.
- గీ॥ గుడ్డిదాకాకీ యివి తనబిడ్డలంచు, నొచె వికసంతతియటంచు నెఱుగలేదు
దానికా తెల్వి లేమి యాతించె యొసగె, నీశ్వరుడు వానికి వినోద మిట్టివనులు.
- గీ॥ పెద్దయైనచరించు నీబిడ్డలిపయటంచు, నెప్పుడైన గని గుఱుకించినావె
మించి కడుకూర్చితో బల్కరించినావె, మంచిపాటలువిని సంతసించినావె.
- గీ॥ జంటజంటలుగాజేరి వెంటవెంట, నంటిపండెమునై చి యొండ్లోంటిమీకీ
లీలకుత్తుకబంటిగా లేతచిగురు, మెక్కిపాడెడుపాట లే చక్కిబోయె?
- గీ॥ ఆవనంతునివెంటనే యరిగె నొక్కొ, యింతలో పిల్లలనుగంటి వేముయింక
చాటసాగకపోయెనో వరధృతంబ, నీకు లేదాయెబిడ్డల సాకుచింత
యింక నేయడ్డమున్నదో యెఱుగరాదు.
- గీ॥ పల్లలిత పల్లలిత వృక్షశాఖలందు, పల్లెటూళ్లయందెప్పుడు గన్నడెడనైన
గాని నీపాటవినరాదు గదవె వికమ, పాటవంబొప్ప నొకపాట బాడవేల.
- గీ॥ విన్ను నీతల్లిబెంచెడు నీవు నీదు, బిడ్డలను బెంచలేదు నీబిడ్డలంతే
వంశపారంపరిగిన్ని వచ్చుదుండె, తాతనాటి బోలెయెగదా తరతరాన.

రపీడా యుక్తవయస్సున నున్న నవ
యౌవనవిలాసవతి. ఆమెదేహము కలువను
మించిన కాంతియు గులాబిపూవును బోలిన
నిర్మలమైనదిగాను యొప్పుచుండెను. కెరట
ములబోలిన నొక్కునొక్కులచే విలసిల్లు
యామెకురులు భుజములమీనుండి పిరుదల
నంటుచున్నవి. ముంగురులు కనుబొమల
మీద బడుటచే నూత్నవికాసమును గూర్చు
చున్నవి.

బంగారువన్నెగల్గిన పట్టుచొక్కాయని
ధరించి పలువిధములైన ఫణులతోనిండిన
నల్లనిచీర యగ్రభాగము భుజమునుండి
క్రిందకుబారుచు యామె యనాదరణము
జూపుచున్నది. పచ్చనిపాదములకు యామె
ధరించిన యెర్రనిజోళ్లు ముద్దులగొల్పు
చుండెను.

యంగసౌష్ఠవము గల యొక నిండైన
విగ్రహము యామె యెదుట నిలువబడి
యుండెను. రపీడా ఆతని నేదియో వేడు
కొనుచుండెను. “నా రిహస్యమును నీవెట్లు
గ్రహించగల్గితివి” అని యావ్యక్తి ప్రశ్నిం
చెను.

“గ్రహించుట కష్టసాధ్యమేకాని దైవ
వశమున నాకు దెలియవచ్చినది” అని
రపీడాపల్కెను.

“సరియే నీవు చెప్పబోవునదేమి” యని
పురుషుడు కఠోరముగ పల్కెను.

“తండ్రి నీవివ్వడు నిజముగా చంప
నెంచితివా” అని రపీడా దీనముగ పల్కెను.

“నోరుమూయుము” తండ్రి గద్దించెను.

“అయ్యో తండ్రి! ఆతడు మన ప్రభువు
కాడా?— కరుణార్ద్రహృదయుడే నిష్పక్ష
పాతియే మతోద్ధారకుడే! నిక్కముగా నాకి
వేయిజీవములున్న ప్రతిదానిని యాతనికి
కల్గెడి యే చిన్న యాపదనుండియు రక్షించు
టకే ధారవోయుదును - తండ్రి నీ యుద్దేశ్య
మును మానుము.” రపీడా వేడుకొనెను.

“ఆతని జంపక దప్పదు” పురుషుడు
పల్కెను.

“నీవు నాకుమాత్రమే తండ్రివి కాని
యాతడు లక్షలాదిజీవములకు తండ్రి. ఆతని
ప్రాణము విలువయైనదికాదా?” నిట్టూర్పు
విడచి “తండ్రి! శ్రమింపుము. నీవు నిక్క
ముగా దేవునియడల ద్రోహము దలపెట్టితివి.
దేశమున కరిష్టమును దెచ్చుచున్నావు.”

ఆతనిముఖ మెట్టిబారెను.

“పామ్మావల. జనానా నీ వుండదగినది”
తండ్రి కుపితుడయ్యెను.

రపీడా కను లశ్రుపూరితము లయ్యెను.

“తండ్రి! నాప్రియమైనతండ్రి! నన్ను
కరుణింపుము. రాజభక్తిని దలంపుము.
దైవమును మదిలెంచుము. మాతృభూమిని
కాపాడుము. పాపపుణ్యములు - నీత్యా

వినీత్యములు గ్రహించును. తండ్రి అక్కరును బ్రతుకనిమ్ము” రషీదా తండ్రి కాళ్లంటెను.

“ఫీ! నీచురాలా” అని తన్ని కోపముతో గదివిడిచి ఎచ్చటకోపోయెను. రషీదా హృదయ మాందోళనజెందెను.

జయచిహ్నముగా నిర్మింపబడిన కుతుబ్ మీనార్ ఢిల్లీ కనతిమారముతోనేయుండెను. దానియగ్రము యాకాశము తాకుచున్నదో యనునట్లుండెను. దాని పరిసరప్రాంత మంతయు పెనువృక్షములచే దట్టముగా నిండి యుండెను. యచ్చటచ్చటమాత్రము కను చూపు దూరములో నివాసగృహములు మాత్రముండెను. సాయంసమయమగుటచే జనసంచారము లేక నిర్మానుష్యమైయుండెను. కాని గూళ్లకు జేరుకొనుపక్షుల కిల కిలారావముల ధ్వని మిక్కుటముగాయండెను. సూర్యభగవానుడు పూర్తిగా యస్తమించెను. చంద్రుడు తన కిరణజాలము వ్యాప్తి జేయుచుండెను తారాబృంద మొక్కొక్కటియే బయలుబడుచుండెను.

అత్తరి నొకవ్యక్తి అశ్వారూఢుడయి ఒంటరిగా కుతుబ్ మీనార్ ముఖద్వారమున కేటెంచెను. వ్యక్తిని జూడ మిగుల యుత్తముడుగ దోచుచుండెనుకాని యాతని విగ్రహముమాత్రము మిగుల విస్త్రుతము గొల్పుచుండెను. గుట్టముపైనున్న యాతని తీరును జూడ గుట్టపుస్వారియం దారితేరి నట్లు జెప్పకజెప్పచుండెను. అంతట యా వ్యక్తి కోజుచు మెల్లిగానడచుచున్న యాతని

గుర్రముదిగి మెల్లిగా కుతుబ్ మీనార్ లోనికి బోవుటకై మెల్లక్కుచు ప్రకృతి సౌందర్యము జూచుచుండెను.

యిదియంతయు జాగరూకతతో గ్రహించుచుండిన యొకవ్యక్తి వృక్షముల చాటున నుండి యాతని వెన్నాడుచు కలసికొని తన మొలనున్న బాకునుతీసి “చావుము మహమ్మదీయ విధ్వంసకుడా” అని గద్దించెను.

మెరపుతీగవలె తటాలున నొకవ్యక్తి వెనుకనుండివచ్చి యాతనిచేయి వెనుకకు లాగెను. అంతట ద్రోహి వెనుకకు దిరుగ అక్కర్ ఆతనిచేతనున్న బాకు నూడబెరకి యాతని నిరాయుధునిగా నొనర్చెను.

వెంటనే హయారూఢులయిన మొగల్ యోధులు యచ్చోటి కదలెంచి యా ద్రోహిని ముట్టడించిరి.

“రహీమాన్! ఈహంతకుని చేజిక్కుంచుకొనుటకు మంచిసమయమునకే విచ్చేసితివి. అల్లా నిన్ను రక్షించుగాక” యని దీవించెను. రహీమాన్ గౌరవపూర్వకముగా అక్కరునకు వంగి

“రాజా ద్రోహు! కాకరమైయున్న యిచ్చోటునకు తమ రొంటరిగా వచ్చుట వినియుండి తమ రక్షణార్థమై వచ్చియుండుట మంచిదని తలంచితిని.”

“అనూత్న వ్యక్తిమూలమున బ్రతికితిని. లేకున్న యీవాటికి వధింపబడియుందు” నని అక్కరుపాచుమా యానూత్నవ్యక్తి కొరకై మెల్ల డిగెను. నూత్న వ్యక్తి

మాయమయ్యెను. కలయ వెదకిరికాని కాంచనైరి.

మరునాటి యుదయమున అక్కరు స్వయముగా ద్రోహివిషయమై తీర్పును జెప్పుటకై నిండుకొలువున తన యుత్తమాసనము నధిష్టించెను. పాదుషాప్రియులైన అబుల్ ఫజల్ యొక వైపునను మానసింహు డొక వైపునను రాజదుస్తులలో యుచితాసనముల నాసీనులై యుండిరి. తదితరహిందూ మహమ్మదీయ మహామంత్రులును, పెక్కు యానానో గుర్యోయలును, చూపరులును తమతమ స్థానములందుండిరి. ఇట్టి నిండునభా మధ్యమున అక్కరుముఖమున రాజతీవియు మూర్తీ భవించిన ధర్మమును యావరించియుండెను.

ఆత్మగౌంఠమున కాంతము లోటురాసీయక తానొనర్చిన తప్పిదమునకై తలవంచుకొని ఖడ్గదారులయిన యిరువురుయోధుల మధ్య ద్రోహి నిలువంబడి కొలువంతుల తన వైపునకు ద్రివ్యకొనియుండెను.

అబుల్ ఫజల్ లేచి నేరారోపణపత్రమును జదివి హంతకుని జెప్పకొనదగిన నేదైన యున్న దేమో యడిగెను.

హంతకుడు మాట్లాడలేదు.

“నీయుష్టదైవమును దలంచుకొమ్ము. నీ విప్పడేమి కారణమందెదవు” అని మరలఅబుల్ ఫజల్ ద్రోహి నుద్దేశించిబల్కెను.

ద్రోహి బలుకలేదు.

మరణదండన విధించుశిక్షాపత్రము వ్రాయబడెను. దానిపై వక్కరు సంతకమును జేయగా రాజముద్ర వేయబడెను.

అంతట నొక ద్వారపాలకు డేతెంచి అక్కరునకువంగి

“మహారాజా! యెవ్వరో యొకవ్యక్తి తమ దర్శన మపేక్షించుచున్నాడు.”

“ఎవరాతడు ఏమి కావలయు” ననిఅక్కరు ప్రశ్నించెను.

“అయ్యా ఆవిషయమేమియు నాతో జెప్పకున్నవాడు” అనెను.

అక్కరు ద్రోహిని ప్రక్కనున్న గదిలో జెట్టించి వేదియున్నవ్యక్తిని రానాజ్ఞాపించెను.

వ్యక్తి ఇడలేని యడుగులలో లోనబ్రవేశించుచుండెను.

అక్కరు వెంటనే తన స్థానమునుండిలేచి చేతులుచాచి “మిత్రమారమ్ము నాప్రక్కను గూర్చుండుము” అని వెర్రియానందముతో యాదరించెను.

అవ్యక్తివీరమునకు కొంచెము దూరమున నిలువంబడి ప్రణామము లాచరించి “ఆర్యా! క్షమింపుడు. నాకొకచిన్నవరము

“మిత్రమా! నీకేమి కావలయును. యుద్యోగమా? అధికారమా? ధనమా?” అని యాతురతలో యడిగెను.

“మరేమి? తక్షణమే వేడికొనుము యీ అక్కర్ సంసిద్ధుడైయున్నవాడు”

“తమనోట యొక క్షమార్పణమాటయే” వ్యక్తి బధచే రోజుచుండెను.

అక్కరువ్యక్తిని వెర్రిగా జూచుచు “క్షమార్పణ” అని తెల్లబోయెను.

“అంతయే! తమను వధింపదలచిన యాతని క్షమించుటయే!” వ్యక్తిచెప్పెను. సభయంతయు విస్మయమందెను. అక్కరు ము మాందోళనబెందెను.

“అతడు ద్రోహి. నాప్రాణములు దీయ నెంచెను.”

“తమను నేను రక్షించితిని. యిట్లు పల్కినందులకు క్షమింపుడు. నాకోర్కె మించియున్నది?” —

“అక్కరువలె నీకోర్కె దీర్ఘగలను కాని చక్రవర్తిగా నీయజాలను. నే ద్రోహియైన నన్నైనను శిక్షించుకొనవలసదే” అక్కరు పల్కెను.

“తమను రక్షించుటలోనే గాయములం దితిని దానికి ఫలితముగా నేనిప్పుడు జావ నుంటిని” వ్యక్తిచెప్పెను.

“మిత్రమా! లోకమున గొప్పవైద్యుడు నీకు పరిచర్యలానగలుగు” అక్కర నెను.

“యిక నన్నెవరైన రక్షింపజాలరు. తమకై వీర్యులపలదిన బాకు విషపూరితమైనది. గాయము కొంచెమైనను బాధ భరింపరా నిది.” వ్యక్తి నిశ్చేష్టితుం డగుచుండెను.

“నాకిక కొలది నిముసములుమాత్రమే యున్నవి, రాజా! నాకోర్కె నెరవేర్చుడు నా తండ్రిని బ్రతికింపుడు. అల్లా తమ్ము నెల్లప్పుడు కృపజూచును” అని దీనముగా చేతులు జూపెను. అశ్రువులరాల్చెను. కొలువంతయు కరిగిపోయెను.

విషమంత కంతకు పనిచేయదొడగెను. ముద్దుల మోమున నీలమువ్యాపింపదొడగెను. అక్కరు తన్నుతానే మరచెను. హృదయము కరిగిపోయెను. కనుల సశ్రువులు వ్యాపించెను. తక్షణమే వణకుచున్న హస్తములతో నాజ్ఞా పత్రము చింపివైచెను.

యువకునికాళ్లు తడబడుచుండెను. అక్కరు పీఠమునుండి పర్వతీ నావ్యక్తిని బట్టుకొని అదరెను పెదవులతో “మానసింహ! వైద్యుని పిలుపింపు” మనెను.

మానసింహుడు తక్షణమే వైద్యునికై పర్వతై నెను. వ్యక్తి అక్కరు నాథారముజేసికొని మెల్లగ పాదములపైబడి ముద్దిడుకొని వణకుచు రాజా! నన్నాతని జూడనిమ్ము” అని దీనముగా వేడెను. వెంటనే అక్కరు ద్రోహి నచ్చోటికి దే నాజ్ఞాపించెను.

ద్రోహివచ్చుట తడవుగా అతి ప్రయాస ముతో “తండ్రి” అని యాతనిమీద వ్రాలెను.

“బిడ్డా! రషీదా” యని ద్రోహికంట తడి పెట్టుచు కూతును పొత్తిల్లలో హత్తుకొనెను.

రషీదా తలనున్నచాగా క్రిందబడెను. ముఖమంతకంతకు నీలిమయ్యెను.

“అక్కర్...” అని రషీదాయేమో తెప్ప బోయెను. అక్కరు వినుటకువేచి యుండెను. రషీదాకుమాటలేదు. రషీదా తండ్రిచేతులకు బరువయ్యెను. “రషీదా” యని ద్రోహియొక్క పెట్టున యేడ్చెను. అక్కర్ నిశ్చేష్టుడయ్యెను.

21 2 3

పార్వతీపురము 'శ్రీరామకృష్ణ భక్త సమాజము.'
 ఆధ్యక్షురాలు శ్రీమతి మువ్వ కొట్లకొరమ్మ మధ్యకూర్చున్నారు. మిగిలినవారందరూ
 కార్యవిర్వాహకులును, సభ్యురాలైనారు. వెనుకనున్న బాలిక గీ సమాజమున
 సుచిత విద్య బడయుచున్నారు.

నేటి రాజకీయాలు - స్త్రీలు

శ్రీమతి కొమ్మజ్జూ అచ్చమాంబగారు, ఎల్.ఆర్.సి.పి., ఎన్.ఎల్.ఎస్.

దేశభివృద్ధికి రాజకీయ పరిజ్ఞానము చాలా అవసరం. అధికలకాలంటే దీనినిగురించిన ప్రచారం విరివిగా చేయాలి. వాటిలో రాజకీయసభలు యెంత యెక్కువగా జరిపితే అంతమంచిది. *

మనదేశ స్వాతంత్ర్యమునకై చాలాకాలముంచి పోరాడుచున్న రాజకీయ సంస్థలలో ముఖ్యమైనది కాంగ్రెసు సంస్థ. కాని మహాత్మా గాంధీగారి ఆసహాయోద్యమ ప్రారంభమువరకును “దేశము మనది, రాజ్యము చేతుకోవలసింది మనము, హక్కులు యిచ్చేటందుకు, ఈయకపోవుటకు అధికారము గవర్నమెంటుకేమన్నది?” అనేసంగతి మనకు తెలియలేదు. ఇంకా ప్రార్థనలు, ఎవ్వకో ఇవ్వటం మనం పుచ్చుకోవటం అనే ఆభిప్రాయాలతోనే ఉన్నాం. మొన్న మొన్న 1930వ సంవత్సరంలోగాని “మనకు కావలసివది సంపూర్ణస్వతంత్ర్యము. అదే మన ఆదర్శము. అది తప్ప మనకు కేర ఆదర్శము ఉండకూడదు” అని మనము తెలుసుకోలేక పోయాము.

ఇప్పటికి 50 సంవత్సరముల పై కాలముంచి మనము పోట్లాడి యిప్పుటికి యేమి సంపాదించాము ! గడచిన దశాబ్ద మహాసంగ్రామంలో హిందూదేశము చేసిన భవమమగ్న సహాయానికి సంతోషించి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వమువారు 1919లో మాంటేగ్యుఫెలమ్సుఫర్డ్ రిఫారమ్సు అను రాజకీయసంస్కరణము లాసంగిరి. దానివల్ల ఆ తరువాతమునకంటే వోటర్లసంఖ్య యెక్కువైవది. అముఖ్యమైన కొన్ని చిన్న ప్రభుత్వ శాఖలు ప్రజలచేత యెక్కువగా నిబడిన మౌనులవశము చేయబడినవి. దీనివల్ల మనకు నిజంగా వచ్చినదేమి

లేదు. అయితే 10 యేండ్ల తరువాత మళ్లీ కొన్ని హక్కులిస్తామని ఆశమాత్రం పెట్టారు. కాంగ్రెసు వారు ఈ రాజ్యాంగవిధానాన్ని నిరసించి బహిష్కరము చేసారు. కాని గవర్నమెంటువారు యేమాత్రం చెయ్యలేదు. మన సమక్షతెలుసు కాబట్టి పట్టువదలలేదు. తరువాత పక్షేంద్రకు బ్రిటిష్ గవర్నమెంటువారు మనదేశం అంతావద్దని ఫూడ్స్ ట్రస్టున్నా ప్రైవేటుకమిషను ముదేశానికి సంపటం, హిందూదేశం ఆ కమిషనును బహిష్కరించి నిరాకరించటం మనకు తెలిసినవిషయమే. తరువాత జరిగిన రెండు సత్యాగ్రహములవల్లము మూడు రౌండుటేబిలు కాన్ఫరెన్సులవల్లము మనకిపద్మమలులో యున్న ఇండియన్ కాన్స్ట్యూట్యుషన్ యాక్టు లభించింది. యథాప్రకారానికి మోసంలేకుండా రాజకీయంగాగాని ఆర్థికంగాగాని మనంకట మనం పైకి వచ్చేటందుకు సహాయపడగల్గిన ఒకమాట్లా ఇందులో లేదు. రాజ్యం చేయటానికి ముఖ్యమయినదబ్బు ప్రైవేటు ఈ రెండింటిమీద మన కేంద్రమయిన హక్కు లేదు. ఇంటిఖర్చుకు దబ్బు యివ్వకుండా సంపాదము గడపుటమంటే యెంతసలహా దబ్బు ఖర్చుచేయుటకు స్వతంత్రము లేకుండా రాజ్యభారమువహించి దేశాన్ని పరినిద్రమనటం అంతపోవ్వొస్తువం. కాంగ్రెసుకూడా యీఆర్థ్యము అమలులోపెట్టి పనిచేయడం ఎంతకష్టమో కానవసభలలో ప్రకటించి చూపిద్దామనుకొన్నది ఉత్సాహంతో పనిచేసి కాంగ్రెసు అసంఖ్యాకములగు ఓట్లమెజారిటీతో ప్రతివోటగల్పించి కానవసభలలో ప్రకటించింది. దీన్నిబట్టి దేశంలో కాంగ్రెసుకున్న పలుకుబడి గవర్నమెంటుకు పూర్తిగా అర్థమైంది. ఇక కాంగ్రెసువారు తాము కానవసభలలోనికి ప్రవేశించి

* పామిట్ట తూర్పుకృష్ణాజిల్లా రాజకీయ మహిళాసమావేశాధ్యక్షోపన్యాసమునుండి

గృహలక్ష్మి

రాజ్యధారము వహించుటకు ముందు గవర్నరులను తమ “ఏజెంట్” అధికారమును, ప్రత్యేకరాధ్యతాధికారములను ఉపయోగించుచు వాగ్దత్తముచేయుచు నిలిచిరి. దానికి గవర్నరు మెంటువారు ఒప్పుకొనలేదు. కాబట్టి కాంగ్రెసుసభ్యులు మంత్రివరులను స్వీకరించలేదు. ఇటువంటి సమయమున గవర్నరు మెంటువారు ఇన్స్ట్రుమెంటు ఆఫ్ ఇన్స్ట్రక్షన్సు (Instrument of Instructions) లో ఉన్న ప్రకారము వర్తించక తమ యిష్టప్రకారము తాత్కాలిక మంత్రులను నియమించి నిరంకుశముగా ప్రవర్తించుచున్నారు.

ఈ ఆశ్చర్య యిచ్చేటప్పుడు రాంగుంటేలులు కాన్పులనులలోను, పాగ్లా మెంటులోను గవర్నరు మెంటువారు ప్రజాపరిపాలనమును రాష్ట్రీయ స్వాతంత్ర్యమును మనకు యిచ్చుచున్నామని తెలిపియున్నారు. ఇటీవల ఇండియామంత్రి జెట్లందు ప్రభువు పాగ్లా మెంటులో ఉపన్యాస మిచ్చుచు ఈ ఆశ్చర్యవలన సంపూర్ణరాష్ట్ర స్వాతంత్ర్యం మనకు లభించినదనియు గవర్నర్లు ప్రత్యేకాధికారములు కూడా మంత్రులతో ముందుగా ఆలోచించి సలహాతీసికొని వినియోగింపబడుననియు, రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వాఖిలన్నింటియందును మంత్రులకు సంపూర్ణ రాధ్యతాయుక్తమైన అధికారముకలదనియు చెప్పియున్నారు. ఇది నిజమేమైనచో కాంగ్రెసు వారు కోరిన హామీని యిచ్చుటకు ప్రభుత్వము వారెందుకు వెనుదీయుచున్నారో తెలియదు. ఇటీవల ఆలహాబాదులో జరిగిన కాంగ్రెసువర్కింగు కమిటీ తీర్మానం ప్రకారం మంత్రులకును గవర్నరులకు ఒక విషయమున అభిప్రాయభేదముదయించినచో, గవర్నరు తన ప్రత్యేకాధికారములను ఉపయోగించుటకు పూర్వము మంత్రులను దీనిమీదచేసి వేరొకమంత్రి వర్గము నియమించుటయో, అది సాధ్యము కానిచో కాపనసభలను రద్దుచేసి క్రొత్తయొన్నికలు జరుపుటయో చేయవలెనని కోరియున్నారు. అనగా అట్టి అభిప్రాయ భేదముయొక్క ఉచితజ్ఞతను నిర్ణయింపవలసినవారు

వోటులేకాని గవర్నరుకాదని కాంగ్రెసువారివాదన. ఇది ప్రజాపరిపాలనా మాత్రములకు పునాది అని అందరెరిగినదే. ఇంగ్లండులోను, తదితర పాశ్చాత్య ప్రజాప్రభుత్వ దేశములలోను ఈమాత్రము లయలులో నుండగా మన దేశమునకు మాత్రమిది యేలవర్తింప చేయుటాదనో ఊహింపబాలకున్నాను.

గవర్నరులను కాంగ్రెసువారిడిగిన హామీనిగురించిన వాదోపవాదములలో అసలు మన రాజకీయలక్ష్యము సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమనే పరిమితరహియైనట్లు కనపడుతుంది. వాదవివాదాలను పెంచి యేకోయొక అముఖ్యమయిన విషయముపైన తమ కక్షిపామధ్యములను ధారపోసి వ్యూహచేయుట మన వాయకులకు అలవాటైంది. పదిమాట్లు చెప్పుటవల్ల ప్రాముఖ్యత రాదు. ఎంత ముక్తపరీగా మాట్లాడినను అంత విలువ యుండును. కాంగ్రెసు వాయకులింతటితోవైవా తాత్కాలికమంత్రుల గురించిగాని ఇండియామంత్రిగాని తదితరులుగాని యేదైన సహాయమాచనలను చేతురా అను విషయమును గురించిగాని చర్చలు మానేస్తే బాగుంటుంది. మనము ప్రతినిధులను యెప్పుడున్నాము. వారిని గవర్నరు మెంటువారు కాపన సభాభవనములో సమావేశమగుటకు పిలువలేదు. దీనివల్ల కాపనసభ అంటే గోడలతో చుట్టబడిన భవనము కాదని భగవంతుడు తెల్పుకోరుచున్నట్లున్నది. “ప్రజాప్రతినిధుల వశముకాని ప్రభుత్వమునకు పన్నులివ్వకుడను” అనే మొదలగు గొప్ప ఆదర్శములన్నీ నిర్మలమైన ఆకాశముకింద జరిగిన సభలోనే పుట్టియున్నవి. కాపన సభలకు మనలను పిలువలేదని విచారించినందువల్ల ప్రయోజనములేదు. ఆలాపిల్వినయెడల గవర్నరులు, తాత్కాలిక మంత్రులు సంధిగ్రావస్థలో ఉంటారు. అందువల్ల మనం చెయ్యవలసిన దేమంటే కాపన సభలకు పిలువక పోవుటవల్ల మరింత సంధిగ్రావస్థ యేర్పడుతుందని గవర్నరులకు తెలిసినచున్నట్లు చేయాలి.

మన దేశంలో మన మెటువంటివి అన్నివైపుల
లీడతనము, దుఃఖము, నిరుద్యోగము, నిరాశలే కనపడు
చున్నవి. తననుగాని తనమీద ఆధారపడియుండు
వారినిగాని పోషింపలేని ఇంటియజమానులు కూటికిలేక
మాడుపిల్లలు, జీతముబలైయు లేకుండా జీతగాండ్రవలె
యెల్లప్పుడు పనిచేయుభార్యలు, శక్తిగాని ఇష్టంగాని
లేకపోయివా పిల్లలనుకంటూ విచారముచేతను లేమిడి
చేతను ప్రసంగిచావుచున్న తల్లిలు, పనులుదొరకక
యేమిచేయవలెనో తెలియక నిరుత్సాహమువల్ల ఆధో
పతనమునుచున్న యువకులు వీరే యెచ్చటికి పోయి
నను మనకిగపడుచున్నారు. దీనికి వివిధముగా మహా
రాజాలయొక్కయు, జమీందారులయొక్కయు, ధని
కులయొక్కయు పెరిఖర్చులునా, గవర్నరులు
మొదలగు గొప్పఉద్యోగుల యొక్కయు వైభవము
లును మరియొక ప్రక్కకినిపించుట చూడగా యిట్టి
పరస్పరవిరుద్ధవిషయములు సత్సభిత్వమునకు కళంక
ములు. ఇట్టివాటికి తావిచ్చి పోషించుచున్నంతవరకు
మనకు ఉత్సాహముగాని ఆభివృద్ధిగానిలేవు. దేశ
పరాధీనత తొలగించిదేశ స్వాతంత్ర్యముకొరకు దీక్షగా
యెటువంటిజంతులేక పనిచేయు యువతీయువకులు
మనకు కావలసియున్నారు.

ప్రస్తుతం మనం అధోగతిలోనున్నాము. మనకు
పెండ్లెవ్వరి. పిల్లలమగనుట విధ్యుక్తధర్మము. ఇతరుల
పైన ఆధారపడియుండుట తప్పించుకొనుటకు పీలులేని
విధి. మన జీవితవస్తుపరిమాణముతో మనము పురుషుని
చేతీలిబొమ్మవలె ఉపయోగింపబడుటలో, లేకయెట్టి
ప్రాముఖ్యతలేక పురుషుని భోగ లాలసత్వమును
మాత్రము శృప్తిపరచుట నుపయోగింపబడుటలో
యేర్పరుపబడినట్లు అగపడుచున్నది. ఇందుకు అను
గుణ్యముగా కావించబడిన కాసనములు ఆచారములు
మనలను పుట్టుకనుంచి చావువరకు వెన్నాడి మనజీవిత
పాఠశాలకమును అడుగడుగునకు చీల్చివైచి,పనితనము

నందుగాని పెద్దవారమైన వీడప భార్యలుగా లేక
తల్లిలుగాగాని మనలను పురుషులతోపాటు సమాన
హక్కు బాధ్యతలను అనుభవించుకుండా ఆటంక
పరచుచున్నవి. వివాహవిషయములోనేమి, దత్తత,
వారసత్వము, ఆస్తి సంక్రమణవగైరా హక్కుల
విషయములలో నేమి మనకొంకు విధింపబడి అనుబులో
నున్న కాసనములు మన జీవితములను పంజరములలోని
చిలుకలుగామాట్రిచేసి బంధించివైచుచున్నవి. పురుషుని
యిష్టము వచ్చినంతకాలమువరకు మాత్రము, పురుషుని
యిష్టప్రకారము పరిమితముగా స్వేచ్ఛావాయువును
పీల్చుట కవకాశమిచ్చు పురుషుని భర్తగా గల్గిన
భార్యయే అదృష్టవంతురాలని మనలో చాలామంది
అభిప్రాయము. ఇదియంతయు పురుషుని నిరంకుశ
కాసనములకు తరతరములనుండి అలనాటుపడి
యున్న మనస్సులు కల్పించుకొన్న భ్రమలే
కాని నిజములుకావు. విజయనకు మనముకూడా
పురుషునితోపాటు రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘికాది
అన్నివిషయములలోను సమానముగా హక్కు
బాధ్యతలకల్గి మన వ్యక్తిత్వమును సంపూర్ణముగాను
స్వేచ్ఛగాను పెరుగుటకు అవకాశములు కల్పించుకొన
వలసియున్నది. ఇందుకు మీకు నేను చెప్ప సలహా
ఏమనగా మీరుకూడా రమ్య, ప్రాప్య మొదలగు
యితరదేశపు స్త్రీలవలె మీ మీహక్కు బాధ్యతలను
గుర్తించి స్వాతంత్ర్యతేచ్చనుపొంది మనదేశముయొక్క
రాజకీయార్థిక దాస్యమును తొలగింప సిద్ధముకండు.
అంతవరకు మనకును మనదేశమునకును మోక్షములేదు.
ఇప్పుడమలులోయున్న హిందూదేశ రాజ్యాంగ
చట్టముప్రకారము యిటీవలజరిగిన యెన్నికలలో వీరి
మంది స్త్రీలు గెలుపొంది కాసనసభ్యురాలైదుగా
యున్నారు. వీరందరుకూడా కాంగ్రెసు ఆదర్శమును
లగ్నే తమ దృష్టియందుంచుకొని మాతృదేశ రాజకీ
యార్థిక స్వాతంత్ర్యమునకై తమ యావశ్యకైవి విని
యోగింతురని వమ్ముచున్నారు.

నైదిగర్తన పండిత
డి. గోపాలాచార్యులవారి

జీవామృతము

బలహీనతవలన జనించు రుగ్మతలను అటంకపరచి
దేహమునకు ఆరోగ్యము, రక్తశుద్ధి, నరములకు పటు
త్వము, కండపుష్పిని, మనోబలమును, తేజస్సును, జ్ఞాపక
శక్తి వృద్ధిపరచుటకు ప్రసిద్ధిజెందిన వాణికరసాయనము.
పెద్దబుడ్డి రు. 4-0 చిన్నబుడ్డి 1-12-0

బాలభాస్కర

విడ్డల
లివర్ అండ్ స్పీస్

వ్యాధులు పోగొట్టుటకు, రాకుండచేయుటకు సిజౌడు
ధము. అనేకమంది డాక్టర్లచేతను, ఇతరులచేత వాడబడి
దీనివలననే తెలుసుకొని కొనియాడిరి.

శశి విలాస్

సర్వజ్వరనివారణి

శశివిలాస్ వలన మలేరియాజ్వరము, బల్లలతో కూడిన
జ్వరము, పన్నిపాతజ్వరములు ఆతిక్లిష్టకాలములలో
పోగొట్టును.

వెల 4 బౌన్సులు రు. 1.0.0

2 బౌన్సులు అ. 10 1 బౌన్సు అ. 6

అన్ని చోట్ల దొరుకును.

శేటలాగులతోనువారికి ఉచితము.

ఆయుర్వేదాశ్రమము

(స్థాపితము 1898), మదరాసు

శ్రీమతి కాళ్లకూరి మహాలక్ష్మీసుందరమ్మ బి.ఏ. ఆనర్సు

దుగ్గిరాల సూర్యప్రకాశరావు పంతులుగారు

కాకినాడ వాస్తవ్యులగు శ్రీబాలాంత్రపు సుందరరామయ్య, శేషమ్మగార్ల కేక పుత్రికయు సుగుణవతియునగు శ్రీమతి కాళ్ల కూరి మహాలక్ష్మీ సుందరమ్మగారు బి. ఏ. ఆనర్సు పరీక్షయందు ద్వితీయశ్రేణిలో సుత్తీర్ణత చెందిరనువార్త స్త్రీశ్రోకమునకే కాక యావదాంధ్రులకు నానందకారణము.

ఈమె 10 సంవత్సరముల వగున్న మొదలు 14 సంవత్సరములవరకు శ్రీ కాకినాడ విద్యార్థిని సమాజమువారిచే స్థాపింపబడిన మహిళా విద్యాలయమున సంస్కృతము చదివి సాహిత్యశిరోమణి ఎంబ్రన్ను పరీక్ష పూర్తిచేసినది. అనంతరము బెనారస్ యూనివర్సిటీకి ప్రయివేటుగా స్కూలు ఫైనలుకుకట్టి ప్యాస్ మరీ రెండేండ్లు ప్రయివేటుగా చదివి ఇంటరుకోర్సుకూడ కాశీ యూనివర్సిటీలోనే పూర్తిచేసినది. ఈమె కిచ్చాను 22 సంవత్సరములు.

తండ్రిగారు సంస్కృతాభిమానులగుటచే బాల్యమునుండి సంస్కృతమును కృతసరి చయురాలైనది. సంస్కృత బి. ఏ ఆనర్సు నందు కృతార్థతచెందిన ఆంధ్రరమణీమణి వేరొకరున్నట్లు కానబడదు.

మూడు వత్సరములు గురుకులవాసము నలిపి కష్టములను అనారోగ్యమును లెక్క చేయక పట్టినపట్టువీడక ఈమె యీపట్ట

మును సంపాదించుట ఆంధ్రులకు న్యాయ మగు గర్వకారణము.

మదరాసు ప్రెసిడెన్సీ కాలేజీలో సీమె ఈసీక్షకు చదువుచున్న కాలమున సీమె బుద్ధి వైశిష్ట్యమును, విచక్షణ సమర్థిను గ్రహణశక్తిని మెచ్చుకొనుచు ఈమె తమ కళాశాలకు కీర్తితెచ్చునని లక్షపోయుచుండిన ఉపాధ్యాయుల విశ్వాసమీమె కృతార్థతవలన ధ్రువపడెను.

ఈమె భర్తయు ప్రస్తుతము ఏలూరులో మునిసిపల్ రివిన్యూఆఫీసరునైన శ్రీ కాళ్ల కూరి శేషయ్య బి.ఏ. గారియొక్క మనః పూర్వక ప్రోత్సాహమే ఈమె యిట్టి అత్యున్నత గౌరవమును బడయుటకు గారణ భూతము.

వేషభాషలయందును ఆచారసంపదలయందును సంఘమర్యాదావలంబనమందును పెద్దలయొకల గౌరవము చూపుటయందును గుణవిద్యా సంపర్కముగల ఇతర హైందవ బాలికలవలె నిరసన భావములేక వికృతవేషములులేక పురాతనకాలపు టయిదువర్గాడ వలె సంపరించుచు నర్హజననన్యాసపాత్రురాలయ్యెను.

భగవంతు డీమెకు చిరాయురారోగ్యము లిచ్చి రక్షించుగాక. ఈమె భర్తన నేటి విద్యార్థినుల కాదర్శప్రాయమగుగాక.

స్త్రీలకు విద్యలేనిచో దేశమునకు ముక్తిలేదు*

శ్రీమతి వల్లభ నేని సీతామహాలక్ష్మయ్యగారు

ముఖ్యముగా స్త్రీలకు విద్య ఎంతేని అవసరము. స్త్రీ అజ్ఞానురాలయిన బిడ్డలును అజ్ఞానులగుదురు. దేశమునకు స్వాతంత్ర్యము రావలెనన్న స్త్రీలు, యువకులు యెంతేని అవసరమని మన వాయుకులు గగ్గోలు పెట్టుచున్నారు. కాని స్త్రీలే మూఢులయిన విజ్ఞులెట్లు స్వాతంత్ర్య పోరాటమందు పాల్గొన గలరు? ఇది అసంభవము. కాన ముందుగా స్త్రీలకు విజ్ఞానావకాశమునున్న తమవిజ్ఞులను పీఠులనుగా తయారుచేసుకొందురు. కనుక ముందుగ స్త్రీవిద్యను గూర్చి వాయుకులు, ప్రభుత్వము ప్రయత్నించవలెను. మనకు యూరోపియన్ పత్రికాస్వాతంత్ర్యము, వాక్స్వాతంత్ర్యము మరి యితర ప్రజాస్వామిక హక్కులు లేవు వాటికొరకై తీవ్రమైన ఆందోళన అవసరము.

యింతటితో సంతృప్తిపడక ప్రత్యేకముగా స్త్రీ విద్యాలయము లధికమగుటలు ప్రయత్నించుచు చేయవలెను. స్త్రీలను పనిముట్లవలెను, కుక్కగ్గవలెను, ఆటవస్తువులవలెను ఉపయోగించనియనండునట్లు, తప్పునిసరిగా విద్యనభ్యసించుట కవకాశముకలుగు నట్లు ఒత్తిడిచేయవలెను.

స్వతంత్రసంఘములు స్థాపించవలెను

ఎవరో చదువులుచెప్పించి స్త్రీలను స్వతంత్రులను చేసెదరని అనుకోమటకంటె తమంతతామే సంఘముల నిర్మించుకొని, తమ శక్తివిధాన ఆధారపడినచో ఎంతేని పనిజరుగగలదు. ఇప్పటినుండి ప్రయత్నించి మహిళాసంఘములు స్థాపించి వాటిద్వారా స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము, స్త్రీవిద్య, బాల్యవివాహవిషేధములు,

పునర్వివాహములు మొదలగు సాంఘికసంస్కరణలను ప్రభోధమొనర్చి సంఘములను బలవత్తరపరచి దేశకల్యాణమునకు, స్వాతంత్ర్యముకొరకు పోరాడు తదితరసంఘములకు చేదోడుగానుండి పురుషులతో పాటు స్త్రీలును శక్తికొలది బాతీయసేవయందు నిమగ్నము కావలెను.

స్త్రీస్వాతంత్ర్యనిరోధము

యీవాడు సంఘములలో స్త్రీకి ఎట్టి స్వాతంత్ర్యమునులేదు. వాటకాలు, నీనీమాలు, మొదలగువాటికి వెళ్లుటకు పురుషు లంగీకరింతురు కాని మామూలుగా సభలకు వెళ్లుటకుగాని, మాట్లాడుటకుగాని యీ పాదుసంఘ మంగీకరింపజాలదు. విజ్ఞానార్జనకు యీ సంఘ మంగీకరింపదు. ఇంటియందేయుండి కూపస్థ మందూకమువలె వంట మొదలగు పనులనే చేయుచుండవలె కాని విద్యాలయములకు వెళ్లుటకు న్యేచ్ఛ లేదు. ఏమి యీ అన్యాయము! స్త్రీ వంటిదిగా ఎచ్చటికి ప్రయాణము చేయరాదుకదా! ఆర్థిక స్వాతంత్ర్య మంగీకరణమందేలేదు. ప్రభుత్వ మీ విషయముల కడుశ్రద్ధవహించవలెను. స్త్రీలు ప్రస్తుత సంఘదాస్యమునుండి విముక్తలయినచో కాని దేశమును దాస్యమునుండి విముక్తిచేయజాలరు. ఇతరదేశములందు స్త్రీలు స్వతంత్రులుగానుండబట్టియే ఆయా దేశములు ఉచ్చస్థితియందున్నవి. యుద్ధమునందు స్త్రీలును సైనికుల పురుషులతోపాటు స్వాతంత్ర్యమునకు పోరాడుచున్నారు. ఇందులకు స్పెయిన్ దేశములోని పీరనారీమణులే ప్రత్యక్ష నిదర్శనములు.

* పామర్రు ప్రథమమహిళామహా సభావ్యసాధ్యక్షోపన్యాసునుండి.

స్త్రీలకు విద్య లేనిచో దేశమునకు ముక్తిలేదు

అధికారమునందుండి సంఘమునందున్న లోపములను పరిసరించుచున్నారు. రహస్య మొదలగు దేశములలో పురుషులతోపాటు స్త్రీలూకూడ సామ్యవాద మనుభవించుచున్నారు.

సామ్యవాదము - స్త్రీలు

సామ్యవాదమున స్త్రీలు పురుషులతోపాటు అన్ని విషయములలోను సమానమైన హక్కులు కలిగియుండును. స్త్రీలు విద్యాభ్యాసమునై, ఆరోగ్యముతోరకు యింతగాలివైన స్వేచ్ఛగా ననుభవించక మానవలయును. అత్యున్నత గృహములలోనే పడియుండవలసిన అత్యున్నతము. పురుషులతోపాటు విద్య నభ్యసించవచ్చును. ఉద్యోగములు చేయవచ్చును. వివాహమునందు సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యము గలిగి తన ఇచ్చవచ్చినవరునే స్వీకరించవచ్చును. స్త్రీలకున్న ప్రత్యేక యిబ్బందులలో కొన్ని మనహాయింపులున్నవి. స్త్రీలు గర్భిణీగానున్న పుడునూ, ప్రసవించిన కొన్నిదినముల వరకునూ, పూర్తితీరుమీదనే పెరిపులివ్వబడును. ఇట్టివి స్వాభావికముగ మందపరిచినవే. వారీమణులు కూడ యుద్ధమును పాల్గొనవచ్చును. ఈవిధముగా సంపూర్ణావకాశములు స్త్రీలకుండుటచే, వారియొక్క సామాన్యము, తెలివిలేటలు, చురుకుదనము బాగుగా కనపడుచున్నది కాని యిప్పటికిని విద్రుతుండి మేల్కొనుచున్న యీ లోకాలందున్నా, స్త్రీలను విద్యాభ్యాసముగా కణగ్రోక్క విశ్వప్రయత్నములు చేయుచున్నారు. ఆ ప్రయత్నములు తెలిసికొని మోసపోవలదని సాదరిమణులకు మోచురక చేయుచున్నాను.

స్త్రీలు అబలలనియు, నుకునూరులనియు, బయటపవచ్చుట కనేక అటంకములుండుననియు, కాన గృహముపందేయండి గృహధిపత్యమునే వహించవలయుననెడి ప్రబోధము నానాటికి మోచురకు చున్నది. కవులుకూడ ఈ విషయములలో భ్రమను

పొందుచున్నారు. వారి చిత్రానుసారము నాటకములు, కల్పనాకథలు వ్రాసి ప్రజలను పెదమార్గముల పెట్టుచున్నారు. స్త్రీస్వాతంత్ర్యమునకు తప్పదు అర్థములుతీయుట కడుఅన్యాయము.

అట్లు ప్రపత్తించక, స్త్రీస్వాతంత్ర్యోద్యమమునకూ సహాయము చేయవలసినదిగా కవులనూ, కథకులనూ ప్రార్థించుచుంటిని. “స్త్రీసామ్రాజ్య”మును నాటకముగా ప్రవర్తించినవీరి దౌర్జన్యములు పురుషులుచేసిన చేయుచునుగాక, కాని స్త్రీలుమాత్ర మెన్నటికి చేయజాలరు. స్త్రీలను జాలి, దయ, క్షమ, ఆలోచనాశక్తి మరెవ్వరికీ లేవని మహాత్ముగాంధికారే అప్పుడప్పుడూ వాడుచుచుండిరి. మరియు నానాటకములలో స్త్రీల స్వాతంత్ర్యమునుగూర్చి ప్రకటించినదంతయు కేవలము ఆత్మపరోక్షమైయున్నది. స్త్రీస్వాతంత్ర్య మా కవికి గిట్టనట్లున్నది. స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యమున్న ఇట్లేయనువేషించిని ప్రపంచము ధినుపడి అంతులకు విరుద్ధముగా ప్రపత్తించవలెనని యాయన భ్రమపడుచున్నట్లున్నది. స్త్రీలు పాశ్చాత్యులద్య నభ్యసించిన పాదయుగోద్బవనినియు, గృహ సంబంధమైన విద్యనే నేర్వవలెననియు వ్రాసివాడు. అట్లు తలచుట పొరపాటు. అందరూ పాశ్చాత్య విద్యును, గృహసంబంధమైన విద్యనూకూడా అభ్యసించవచ్చును. మరియు స్త్రీలు వైదికులుగా ఉండుట కన్యలనియు, స్త్రీలు ఉద్యోగములందుండి ప్రసవించుట చేతను గర్భవతులయి యుండుటచేతను, యితర యిబ్బందులచేతనూ ఎప్పుడు చోజున కాజాలకపోవుచుండిరనియు చూపించుట చాల హాస్యాస్పదము. ఇది వారీమణుల ఉద్యోగములు చేయుచున్నచోట్ల వైదికులుగా నున్నచోట్ల అనుభవ విరుద్ధము. యిట్టి కవులయొక్కయు వ్యాసకారులయొక్కయు కల్పజాలి నాటకకు ప్రపంచము మోసపోవలదని మనవి చేయుచున్నాను.

ఇదివరకు తెలియకపోతే -

- ఇప్పుడు తెలుసుకొనండి

నా నాల అంచుల్ని గరుకుగా ఎందుకు చేస్తారు?

పూర్వము నాడొలు ఇప్పుటిమోస్తరుగా కాకుండా మోటగా ఉండేది. ఇప్పుడున్నంత గుండంగానూడా ఉండేది కావు. అందుచేత చాలామంది ఆనాడొలలో చిన్నదిన్న ముక్కలను కత్తిరించుకొనేవారు. ఆ విధంగా ప్రతి నాడొలలోను ముక్కల పోయేసిరికి వాటి విలువ తగ్గిపోయేది. ఈమదిరిగా ఆపహరించడానికి వీలులేకుండా ఇప్పుడు తయారగుతుండే నాడొలను గుండంగా చేసి అంచులు గరుకుగా వుండేటట్లు ఏర్పాటుచేశారు. ఇప్పుడు కాస్త పిసరు కత్తిరించి నా తెలిసిపోతుంది.

మొదట లైటువళాను ఎవరు కట్టారు?

మొట్టమొదట కట్టబడిన లైటువళాను ప్రపంచంలో 'ఏడువింతలు' (Seven wonders) లో ఒకటిగా పరిగణింపబడేది. ఈ లైటువళాను ఫోరాస్ అనే దీవిలో కట్టబడింది. పూర్వం అర్చిబెన్స్ పోస్టాట్టను అనేవాణ్ణి పెండ్లిచేసుకొందామని ఒకకన్య తన తల్లిదండ్రుల సహితంగా గ్రీసుదేశంనుంచి ఈజిప్టుకు నావలో వస్తూవుండగా ఒకరాత్రి చీకట్లో ఫోరాసు దీవి ప్రాంతంలో పెద్దరాతికి తగులుకొని నావ బ్రద్రతైపోయి అంతా చనిపోయారట. అది తెలిసి పోస్టాట్టను చాలా విచారించి తనప్రియురాలి జ్ఞాపకార్థంగా వుండేటట్లున్న ఆప్రాంతాలను ప్రయాణించేసే నావికులకు ఉపయోగంగా వుండాలనిన్నీ పెద్ద లైటువళాను కట్టించాడు. అది నాలుగువందల అడుగుల ఎత్తుకుపైగా ఉండేది. లైటువళాను పైన నిరంతరం పెద్దమంటలు మండుతూ కిటికీలలోనుండి

వచ్చేవెలుగును నావికులకు ఆపాయంలేకుండా సహాయంగాఉండేది. ఈలైటువళాను 1500 సంవత్సరాలు పనిచేసింది. కాని పదునాల్గవ శతాబ్దంలో భూకంపమురావడంచేత అదిగూలిపోయింది. లేకపోలే ఇప్పుటికీ ఉపయోగిస్తూ ఉండేదే.

సాలీడు గూడుకట్టడ మొదలుకు?

సాలీడు ఎప్పుడూ గూడుకట్టుకోవడము కాలక్షేపంకోసం కాదు. అది చాల ఉపయోగమైన పని చేస్తుంది. అంత సన్నగా, మృదువుగా పట్టులాటి దారాలతో గూడుకట్టుకోవడానికి చాలా కారణాలున్నాయి. అది కట్టుకొన్న గూడ్లీ వాటికి ఆహారము సంపాదించిపెడతాయి. ఈగలు దోమలు లాంటి ఇంకా ఇతర చిన్న పురుగులు ఎగురుతుండగా సాలెగూడ్లలో చిక్కుపడ్డామంటే తప్పించుకుని పోలేవు. ఆగూడ్లు అంత చల్లముగా ఉంటాయి. ఈదారాలతోపీ వాటి గ్రుడ్లు దాచుకుంటుండుకు పట్టుపురుగుండే కాయలలాంటి కాయలను అల్లుకుని వాటిలో గ్రుడ్లను పెట్టుకుంటాయి. సాలెపురుగులు గూడ్లను రకరకాల అందమైన పలులులాగ కట్టుకోవడమల్ల అనేకదేఖల్లో లేసులు అల్లేవాళ్లు సాలెగూడ్లను చూసి వాటిపకారము అందముగా అల్లుకుంటారట.

తెలుపు నలుపు మనుష్యులు

దక్షిణ ఆఫ్రికాలో పూయాను నదివద్దన తెలుపు నలుపు మచ్చలుగల మనుష్యులు ఉన్నారు. కొంతమంది లోనులేని మడుగులలో కర్రలతో కట్టబడిన రేఖతూండే ఇళ్లలోను, కొంతమంది ఒడ్డునా నివసిస్తారు. బాక్సిడాను జిల్లాలలోనూడా రంగురంగుల మచ్చలుగల మనుష్యులున్నారు.

నేను మంచి పెళ్ళాన్నేనా?

మీలో ఎవరిమట్టుకు వారీప్రశ్న ఎప్పుడైనా వేసుకొన్నారా? ఏమైనాకానీ ఉత్తమ మైఖేళార్య ఏవిధముగా సంచరించాలో నా అభిప్రాయాలను నేను వ్రాస్తున్నాను. మీరు నాతో ఏకీభవించినా, ఏకీభవించకపోయినా నాఉద్దేశాలను చదివినంతమాత్రాన మీకు ఇబ్బంది ఉండదని నేననుకుంటాను. లోకాన్ని గురించి పురుషుని భావాలు స్త్రీభావాలు నేరుసేరుగా ఉంటాయి.

అందరివలెనే నేనూ పెండ్లిచేసుకున్నాను. ప్రస్తుతం నేను చూస్తూఉండే భార్యలలోవాలనుమాత్రం నేను అనుసరించకుండా ఉండేటందుకున్నా, దాంపత్యము అనుకూలంగా ఉండేటందుకున్నా, ఉత్తమగృహిణి కేయేధర్యాలిండాలో నిరంతరం ఆలోచిస్తూనే ఉండేదాన్ని. నాఉద్దేశాలను ఎంత వరకు నెరవేర్చుకున్నానో నేనిప్పుడెటువంటి భార్యతో ఇది చదివేవార్లకే స్పష్టమవుతుంది.

సర్వసాధారణముగా మనము మంచి యిల్లాలుఅని గృహనిర్వహణం బాగాచేసుకుంటూ, పిల్లలను బాగాపెంచుకుంటూ లోకానుభవముగల ఆమెను అంటూంటాము. కాని దానిలో ఆమె మంచితనమూ, గొప్పతనమూ నాకేరీ కనబడుటలేదు. కారణమేమంటారా ఇల్లు చక్కపెట్టుకొని పిల్లలను బాగాత్రగపెంచుకొనిదీ పెళ్లిచేసుకోనే చేసుకోదు.

పిల్లలను పెంచడానికి బాగాభవంతులు నౌకర్లను నియమించుకుంటారు. ఎంతంత

డబ్బు భర్తచేసి నౌకర్లను నియమించినా తల్లిపెంచినట్లు దాసీలు పెంచుతారా? కన్న తల్లికి ఉండే సహజమైనప్రేమ దాసీలకు ఉంటుందా? తల్లిచేత పెంచబడిన బిడ్డలకు దాసీచేత పెంచబడినబిడ్డలకు తేడాకని పిస్తూనే ఉంటుంది. పోనియండి అసలు విషయంలోకి వద్దాము.

భర్త ఇంటికివచ్చేటప్పటికి చక్కగా కలకలలాడుతూ అతినికావడం పుట్టేటట్లు ఎదురువెడతాను. బయట ఎంత కష్టపడివచ్చినా నన్ను చూసేటప్పటికాయన అవన్ని మరచిపోతారు. కొంతమంది ఈ విధంగా కాకుండా భర్తవచ్చేసరికి ఏదో ఒకమూలఉండి ఆయన ఆనాహాస, విసర్జన లేకుండా దిప్తిపిడతలాగ ఉంటారు. వాళ్లు యింటిపనులు చేయుటకు నియమించిన మిషనులలాగ నాకు కనుపిస్తారు. భర్తకు భార్యయందు స్నేహభావము, నూతన వికాసము కనిపించనిచే ఉత్సాహము నశిస్తుంది.

నాభర్త అలవాట్లనీ, ఉద్దేశాలనీ చక్కగా పరిశీలించి వానికి తగునట్లు నేనుసంచరిస్తాను. ఎప్పుడైనా కోపముతో భర్త నన్నేమైనా అన్నప్పుడు వెంటనే సమాధానము చెప్పక ఆయనకోపము తగ్గినతర్వాత అసంగతి తమాషాగా నవ్వుతూ వ్రస్తాపిస్తాను.

నాభర్తతో నేనెప్పుడూ న్యాయముగా నిష్కపటముగా సంచరించుతూ ఉంటాను. నేనాయినను నమ్ముతాను. అందుచేత ఆయన నన్ను నమ్ముతారు.

ప్రదిదినము నాచర్యలనుబట్టి ప్రవర్తనా బలముగల దానివలె నాభర్తకు కనుపిస్తాను. కాని నాభర్త సడవడినిగూర్చి నేను ప్రశ్నించను. ఆయన సడవడి నామీదనే ఆధారపడునని నాకు తెలుసును. ఎందువలన అంటే నాప్రవర్తన, నేచేయుకృత్యములు, నాభర్తకు తృప్తిగా ఉండినయెడల ఇతరప్రపంచముతో ఆయనకు సంబంధము ఉండదని నేను నమ్ముతాను. నిజంకూడా అంతే.

నాభర్తలో ఏవైనాదోషాలు కనిపించినట్లైతే వాటి నివారణకోసం ఆయన కులాసాగాడన్న సమయాలలో వాటి కష్టసుఖాలు చెప్పి ఒప్పిస్తాను. అంతేగాని మీదితప్పు అని తగవులాడను. అనేకవిషయాల్లో నాకు తోచిన సలహాలకూడ ఇస్తూఉంటాను.

నాభర్త మామూలుజేళ్ళకుమించి ఆలస్యముగావస్తే ఆయనకోసము తల్లడిల్లిపోతాను ఏమి అపాయమువచ్చిందోఅని. రానురాను అంత అనురాగంలోకిదిగింది మాదాంపత్యం. భార్యలు భర్తలకోసం ఆత్మతగా వేచి ఉండటం కొంతమందికి పురుషులకు ఇష్టంఉండదు. అందుచేత నేను ఈ విషయముమాత్రము నాభర్తకు తెలియపరచను. ఆయన వచ్చేవరకు ఏవో నాకు తోచిన సులువైన గృహపరిశ్రమలు అంటే పల్లెపోడి, తలనూనెలు, సబ్బులు మొదలైనవి తయారుచేసుకొని సాధ్యమైనంతవరకు ధనము వృధాగా వ్యయపరచకుండా ఉండే సాధనాలు ఆలోచిస్తూఉంటాను.

నాకు ఎప్పుడూ ఆవి, ఇవి కావాలని

నిర్బంధపెట్టను. మగవాళ్లు ఇటువంటి భార్యలనే కోరతారని నేననుకుంటాను. గట్టిగా పట్టుపట్టితే అవినాకు వస్తాయని తెలిసిఉన్నప్పటికీ ఆవిధంగా నేను చేయను. అట్లాచేస్తే నాకు తృప్తిఉండదు.

విలాసజీవనంఅంటే నాకు మొదటినుంచీ తలనొప్పి. కీల సాందర్యం ఉండాలికాని వేషాలు, అలంకారాలతో సాందర్యం రాదనేవాళ్ళలో నేనొకతెను. నాభర్తకు కూడ అదేయిష్టము. చాలమంది అలంకారాలకోసం భర్తలను వీడించి ఆదాయానికి మించిన వ్యయంచేస్తూ నానాబాధ పడుతూంటారు. వాళ్ళనిచూస్తే నాకు చాల విచారమవుతూఉంటుంది.

సంతోషమైన విషయా లవుతేనేకాని వెనుకటిసంగతులేవియు తలపెట్టను. ముందు విషయాలకే జాగ్రత్తపడుతూఉంటాను.

అతని వెనుకటి చరిత్రనుగూర్చి నేను అనుమానముతో ఉండను. అనేక దోషాలుండవచ్చును. అయినను వాటివల్ల ఆయనకు తిగిన అనుభవము గలిగియుండునని నానమ్మకము. అట్టి అనుభవమే భావిజీవితంలో మిక్కిలి ఉపయోగపడుతుంది.

నాతో ఆకథలు, ఈకథలు, ఇతర సమాచారాలు చెపుతూఉంటే విసుగు ఉన్నట్లు కనిపించకుండా నేను వింటూ ఉంటాను. ఈవిధంగా చెప్పడం నాభర్తకు సరదా. ఆయనఉద్దేశాలకు వ్యతిరేకంఏమీ చెప్పను నేను. అంతాయెందుకు చంద్రమండలంలోకి ఎగరాలనిఉందని నాభర్తఅంటే

గృహలక్ష్మి చిత్రప్రశ్న

అల్లాగే ఎగురుదామంటానేగాని అదేమి విరుద్ధం అని అనను. దానా దీనా ఇప్పుడు మేము ఉభయములము ఒకరినివిడచి ఒకరము ఉండలేము సరిగదా మాకంటే ఎక్కువ సుఖంచేదంపతులు లేరిని మేమనుకుంటాము. ఇదంతా చేస్తూ నేను గృహనిర్వహణలో ఏమీ లోపం తీసుకొనిరాను సుమండీ!

స్త్రీబాతి దేశానికి వెన్నెముకలాంటిదని భావింపబడుతూవుంది. స్త్రీ దేశసాభాగ్యానికెంత ఉపయోగపడుతుందో నేను చెప్పడా

నికి శక్యంకాదు. అట్టివిషయంలో స్త్రీలు తెలివితక్కువ చిక్కులలోపడి మునిగి తేలుతూఉండడం నాకు చాలబాధ గలుగుతూఉంటుంది.

ఇప్పుడునేను మంచిభార్యనేనా?

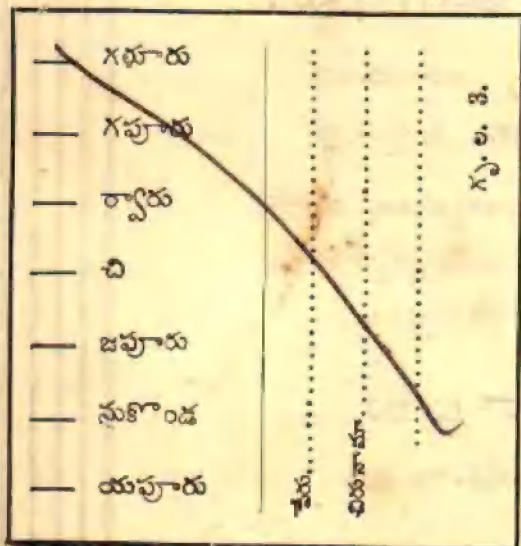
ఇంతకూ చెప్పొచ్చి మాటమిటంటే మీరు కూడా సన్న అనుసరించి అప్పుడు మీ దాంపత్యం ఎట్లాఉంటుందో చూడండి.

(జి. కెట్కిన్)

గృహలక్ష్మి చిత్రప్రశ్న ✓

గత సంచికయందు ప్రకటింపబడిన చిత్రప్రశ్నకు సరియగు సమాధానము రానుండున సాదరీమణులకు మరొక యవకాశ మొసగుచున్నాము.

ఈ కూపనునందు హిందూదేశమున ముఖ్యమైన పట్టణముల మొదటి యక్షరములు విడువబడినవి. వానిని పూర్తిచేసి మా కార్యాలయమునకు జూన్ 15వ తేదిలోపల పంపుకొనవలయును. మావద్ద భద్రపరుపబడియున్న సమాధానముతో సరిపోవుదానిని పంపినవారికి ఒక సంవత్సరము గృహలక్ష్మి సంచిక ఉచితముగా పంపవడును. స్త్రీలుమాత్ర మిందు పాల్గొనవగును.

సమాధానములందు విడువబడిన మొదటి యక్షరముతోచేరి సున్నలుండవచ్చును. ఒకరొక రెన్నైన సమాధానములు పంపుకొనవచ్చును. కాని అవన్నియు గృహలక్ష్మి కూపనులందే యుండవలయును. ప్రవేశింపమేమియులేదు. ఫలితములు జూలై నెల సంచికయందు ప్రకటింపబడును.

గమనింపు : చాలమంది సమాధానములను గృహలక్ష్మి కూపనులందుగాక వేరుగా పంపుచున్నారు. అవి ఎంతమాత్రము అంగీకరింపబడవని మనవి.

శాస్త్రి హోటలు అనగానేమి?

ఆరోగ్యభాగ్యమునిచ్చు ఆహారములకు

అల్పాహారములకు పుట్టినిల్లు.

వీర్యబలమునిచ్చు మధురపదార్థములు, చలిదేశ

మునకు అనుకూలమైన శయ్యాగృహములు,

దంపతులకు తగిన యేర్పాటులు.

శాస్త్రి హోటలు

89 చిక్ పేట - బెంగళూరు సిటీ.

పుష్ప చ య ము

రాజగారి పట్టాభిషేకము

మే 12 వ తేదీన లండనులో జార్జి సార్వభౌముని పట్టాభిషేకము జరిగెను. ఇంగ్లాండు దేశచరిత్రలో లండను నగరముం దంతటి గొప్ప జనసమూహ సమావేశ మెప్పుడును జరిగియుండలేదని తెలియుచున్నది. తాళు దొరికదని ఒకదినముముందుగనే పలు దేశముల నుండి జనులు వచ్చి రాజపూట కిరు ప్రక్కల ముందుగా సానము లేర్పరచుకొని నిద్రాసోకములకు లక్ష్య పెట్టక వేదియుండిరి. బాటలవెంట సదృశముటకు 20 వేల పోలీసులు బానిస తీర్చి నిలువబడిరి. ఆజనసమగ్రములో వరిగి అపాయము సంభవించినవారిని వెంటనే గొనిపోయి చికిత్స చేయుటకు అయ్యులెప్పు నేవాసింపుమువారు ఆచటచట వేదియుండిరి.

ఉదయము 7-15 గంటలకు రాజగారి ప్రయసభయగు సాట్లండు దేశస్థురాలు కాథరినువచ్చి రాజి గారిని నిద్రమేల్కొల్పెను. ఉదయమగుసరికి బయటచేరియున్న జనసమూహములో పురుషులసంఖ్యకన్న స్త్రీల సంఖ్యయే యెక్కువగనఁడెను. ఒక పురుషునకు పదిమంది స్త్రీలవంతునగలరు. వారిదుస్తులన్నియు బ్రిటిషుజాతీయ పతాకవర్ణములతో నుండెను.

వెన్నమినిద్దరు అజేలే పట్టాభిషేక మహోత్సవము జరిగెను. ఆచట నతివైభవముగ పలురంగుల విద్యుద్దీపములు వెలుగుచుండెను. పట్టాభిషేకమహోత్సవమునకై అహ్వనింపబడిన ప్రముఖులందఱును తండ్రి పరండములుగా వచ్చుచుండిరి. ఈ రోగింపు బకింగహాము రాజభవనమువద్ద ప్రారంభమయ్యెను. రాజ దంపతులచట వై నాగదిలో ప్రాతఃకాల భోజనమారగించిరి. రాజబంధువులుగూడ వేర్వేరుగడములలో భోజనము చేసి సిద్ధమైరి. భారతీయయోధులపటాలములు ఇంద్రధనుస్సు రంగులుగల వింతదుస్తులధరించి బాదులుతీర్చి యుండిరి. రాజదంపతుల యూరేగింపు 8 గం. 40 నిమిషములకు ప్రారంభమయ్యెను. ముందు కెనడా దేశపు ఆక్వికడళము వచ్చినిలచెను. పిదప జరిపాగాలుగల భారతీయయోధధళము శూలముల చేపట్టినిలచెను. వారిపనుక దక్షిణాగ్రీకాడటాలము ఆనుపచ్చని యెడుపములతో వచ్చెను. తర్వాత ఆస్ట్రేలియనులు, న్యూజీ లాండుదళములు, రాయలుపోలీసుదళములు నిలువబడెను. అచేత్రయముప్రక్కనున్న వీధులలో పైరు ఇంజను లుంచబడెను. ప్రధానమంత్రి బార్క్లెయ బయలుదేరగానే ప్రజలు హర్షధ్వనులుచేసిరి. రాజ గారి కుమార్తెలగు ఎలిజబెత్తు, మార్గరెటుకోజను రెండు ఆద్వాలబండ్లలో కూర్చుండిరి. పిమ్మట మేరీరాజిగారి బండిగలదు. రాజదంపతులబండి బయలుదేరునప్పుడు పెద్ద విద్యుద్బంట ధ్వనించెను. బ్యాండుమేళము ప్రచోగెను. ప్రజలు జయజయధ్వనులు చేసిరి. రాజగారు ఎర్రని మొఖములు దుస్తులను ధరించిరి. రాజిగాకు టోపీ ధరించలేదు. వెన్నమినిద్దరుభవనము 10-59 గంటలకు తేరిరి. దివ్యమైన దుస్తులుధరించి దివస్వలు రాజదంపతుల ఎడమవైపున నిలువబడిరి.

అంతట రాజగారికి రాజబాంధవములైన ఎర్రని మొఖములు అంగీలనుతోడగిరి, భక్తమును కంగోళమును చేరబట్టిరి. రాజదండమును మరొకచేతబట్టిరి. మొహుడుంగరమును వ్రేలిగట్టిరి. అప్పుటికి మధ్యాహ్నము 12-31 నిమిషములయ్యెను. అందఱును లేచినిలువబడగా ఆర్పిలిమపు ఆఫ్ కాంటరుబరీ కిరీటుమును వైకెత్తి

రాజగారి శిరస్సుపై మెల్లగానుంచెను. హాలంతయు జయజయధ్వనులతో నిండిపోయెను. తెంటుకేమ్మ పార్కునుండియు లండనుపుర గోపురమునుండియు ఫీరంగులు మ్రోగెను. ఆ తేజాలయమున గంటలు మ్రోగెను.

పట్టాభిషేకము ముగియగనే అందరను రాజగారికి జోహారుచేసిరి. అర్చివిషపుగారి యాశీర్వాదనమైన పిమ్మట రాజగారు సింహాసనమధిష్ఠించిరి. అందరికన్న ముందుగ అర్చివిషపుగారు రాజగారిని దర్శించి నమస్కరించి వారిపదములగ్గను ముద్దుపెట్టుకొనిరి. వారితర్వాత రాజగారిపాదదులగు గడ్డను తెంటు ప్రభువులు జోహారుచేసిరి.

అంతట రాజగారుమాడ పూజానివేదికను సమీపించెను. ఆ మెతుగూడ పట్టాభిషేక తంత్రవిధానము జరుపబడెనుగాని రాజగారికిజరిగినంత నామెను జరుగలేదు. ఆమె కిరీటముధరించినపిమ్మట రాకుమార్తెలును ప్రభ్యులును తమ చుట్టుములధరించిరి. పిమ్మట రాజగారు పూజా నేదికనుండి తనసింహాసన మధిష్ఠించుటకై వచ్చునపుడు రాజగారికి తలమోడ్చి సింహాసనమెక్కెను.

అంతటితో పట్టాభిషేకమహోత్సవము సమాప్తయగుచుండెను. భగవత్పూర్ణమగు ముగిసినవెనుక రాజగారు కిరీటధారుడై కరగోళమునుచేతబట్టి రాజదండమునుధరించి కిరీటధారియైన రాజీతో సన్నిహిత్యము కడకు జనిరి. రాజదంపతులాలయము ప్రవేశించునప్పటికంటె వెడలునప్పుడు దృశ్య మతిరమ్యముగా నుండెను.

* * * *

60 ఏండ్లముసలి ఆనుకొనుఅమ్మాయి అయినది

డాక్టరు బెవర్లి గారు వర్ణినియా మెడికల్ మాసపత్రికలో ఇట్లు లెలుపుచున్నారు:—

ఈశ్రీ 17వ మండు నగరినివాసి. ఈమెకు యుక్తవయసున వివాహమయ్యెను. ఈమెకు ముగ్గురుపిల్లలు కలిగినతర్వాత భర్తచనిపోయెను.

ఇంతలో ఆమెయొక దమ్మకమైనమార్పు కనబడెను. ముడుతలుపడినచక్కము ప్రాధికరణమువలె తయారయ్యెను. రానురాను యామెమాటలలోను భోరణిలోను, రుచులలోను ననేకమార్పులు గలుగుచువచ్చెను. పొడుగైనగొనులుమాని మోకాలు దిగిదిగని గొనులకును, యావనశ్రీలుపయోగించు తదితర వేషములకును ప్రాకులాడుచుండెడిది. తల్లిలోని యీవింతమార్పులచే యామెపిల్లలు ఆశ్చర్యపడి వెంటనే డాక్టరు టక్కర్ చికిత్సాలయములో చేర్పించిరి.

హాస్పిటలులో చేరునప్పటికామెకు అరువదియొక్క సంవత్సరముల వయస్సువచ్చెను. ఆప్పటి కామె ఏడిండ్లపిల్ల చేయుచేష్టలుచేయుచు ఉయ్యాలలోఁజొగుచు ఉండెడిది. పుస్తకములు తడుముకొనుచు చదువుచుండెడిది.

తర్వాత కొంతకాలమునకు బాల్యావస్థ ప్రారంభమయ్యెను. మొదట గంటలుకేయుచు పరుగులెత్తెడిది. పిమ్మట మరీచింతగా మారిపోయెను. గంటుకేయుటమాని ప్రాకుట మొదలుపెట్టెను. పుస్తకములోని అక్షరములుగూడ గుర్తించుటలేదు. పసిపిల్లలవలె 'అమ్మా, అమ్మా' అని ఆరచుట ప్రారంభించెను. ఉయ్యాలలోపడుకొని కాళ్లుచేతులు ఆడించుచుండెను. ఆహారముగూడ పసిపిల్లలకెచ్చుఆహారమే త్రాగుచుండెను. ప్రతినెలము జులు గుంపులుగుంపులుగావచ్చి ఈవింతమజాచి పోవుచుండిరి. వైద్యులందరును యీమెలోగల మార్పుల కమితముగ వాశ్చర్యముజొందుచు ఎప్పుడును నచటకేయుండి పరిశోధనచేయుచుండిరి. పిదప నామె

పుష్పచయము

శ్యావకూడ పసిపిల్లలు తీసికొనునట్లుమారి క్షీణింపఁజారంభించెను. ఆసమయమున నామె ప్లేటు హాస్పిటలుకు తీసికొనిపోయెను. ఆరుమాసములచట గడచిపిమ్మట నామె చనిపోయెను.

ఈవింతగొలుపుమాన్యుకను కారణము డాక్టరు టక్కరుగా రిట్టిప్రాయపడుచున్నారు. ఆమెభర్త చనిపోయినపిదప తనపిల్లలను బాగైత గా పెంచుటకును, వారిలో ఆకుకొనుటకు వారి నానందింపజేయుటకును తాను చిన్నదానిగామారుట తక్కువ ఇష్టపడియుండెడిది. ఆమెమనసును దెప్పడును చిన్నదానిగా కావలెనను యభిప్రాయము పెట్టుకొనుటచే నట్లు మారియుండును.

* * * *

నాలుగుసంవత్సరములబాలుడు రామాయణశ్లోకములు జెప్పును

పాగరులో ఝూన్సీనుండివచ్చిన నొక గ్రుడ్డిబాలుడు రామాయణములోని శ్లోకములు గడగడ వప్పు చెప్పుచుండెను. ఆతనివయస్సు నాలుగుసంవత్సరములు. ఈబాలునిచూచుటకై జనులు సుంపులుగావచ్చి అమితాశ్చర్యమును బొందుచుండిరి. ఒకదినమున పోలీసుకమిషనరు, నూపరంబెండెంటు, సివిలుసర్జనువచ్చి ఆబాలునిపరీక్షించి వానిని శ్లోకములు చదువమనిరి. ఏమియు జంకులేకుండ చదివెను.

ఆబాలుడు పసిబిడ్డగా నున్నప్పుడు వానిసోదరుడు వానినితొడపైనుకొని ఎప్పుడును రామాయణ శ్లోకములు చదువుచుండుటచే ఈవిధముగవచ్చెనని యాపిల్లవాని తండ్రి చెప్పెను. ఆబాలుడు గ్రుడ్డివాడగుటచే జ్ఞాపకశక్తి హెచ్చుగానుండును. అందువలన వానికాశ్లోకములు పట్టువడివని డాక్టరు అభిప్రాయపడెను.

* * * *

మీ 50 ఏండ్ల జీవితానికి ఖర్చు ఎంత ఖాతుంది?

కోట్లకొలది ప్రజలు పుట్టుకున్నారు. గిట్టుకున్నారు. కాని తమ జీవితకారంభించుండి జీవితాంతంవరకు తమక్రింద యెంతదబ్బు ఖర్చుఅవుతుంది. యెంతకాలం దేనికొరకు వినియోగపడుతూవుంది? అని తెలుసుకొనే వారు, తెలుసుకోవాలని ఆకురపడేవారుగాని లేరు. అని తెలిపినవారు చాలా కొద్దివుండిమాత్రం వుంటారు. దామాషాను 50 యేండ్లు జీవించేవారి ఖర్చులను వివరాలనుగురించి “హెచ్ చంద్ర నన్నీ” గారు యిలావ్రాశారు.

గర్భం వార్చికవాటినుండి పుట్టేవరకు రు 100లు. చదువుకు రు 1600లు. బాట్లకే క్లింపుకు, డ్యూర కర్మకు 800. స్నానంచేసేందుకు వుపయోగించే నబ్బులకు 225. తలనూనెలు, పొదర్లు 600. గోవతులు 250. కోట్లు 500. చొక్కాలకు బదులుగా వుపయోగించే సెహరాన్స్ కు 250. బనీస్లు తేలుగుడ్డలు వగైరా రు 225లు. చెప్పులు వగైరా 225. చాకలి రు 800లు. దిండి 8000. అద్దె 3600. లైట్లు రు 750లు. ట్రాం. బమ్మ వగైరా రు 6225. చిల్లర రు 300లు. టీ రు 2032-9-0. సిగరెట్లు రు 5750 లు. వీడ్చీలు రు 600లు. తమలపాకు వీడాలు రు 562-8-0. పండ్లు రు. 4000లు.

ఇక మరిమీ తనజీవితకాలంలో ఎన్నిసార్లు ఎంతసేపు త్రాగుతాడు. ఎన్నిసార్లు ఎంతగానీ పిలుస్తాడు. ఎన్నిమెక్కు నడుస్తాడో వివరిస్తాను.

మరిమీ 90,000 పర్యాయములు వీర్లు త్రాగుతాడు. త్రాగిన నీటిబరువు 98,000 పానులు, 72 000 సార్లు తింటాడు. అహారపదార్థాల బరువు 288,000 పానులు. 20,000 వేల సార్లు స్నానంచేస్తాడు. ఆ

గృహలక్ష్మి

నీటిబరువు 180,000 పౌనులు. 36000 మైళ్లు వదుస్తాడు. 1,555,200,000 సార్లు గాలి పీలుస్తాడు. నీర్నివ గాలి బరువు 60,750,000 పౌనులు వుంటుంది. 1,440,000 సార్లు కళ్లు ఆరుస్తాడు. దానికింద 40,000 గంటలకాలం అంటే 16,666 నోల 16 గంటలకాలం వ్యయిస్తువుతుంది. చిన్నతనంలో యెది గేయెదుగుడు పెద్దఅయిన తరువాతగూడవుంటే మనిషి 196 అంగుళాలు అంటే 16½ అడుగులు పొడుగు పెరుగుతాడు. 330 పౌనులు బరువు తూసుతాడు. 120 అంగుళాలు లేక 10 అడుగులపొడవు గోళ్లువుండాలి. కలవెంటు కలు 50 అడుగుల పొడవు పెరగాలి. ఎడం 144 అంగుళాలు లేక 12 అడుగులు పొడవు పెరగాలి. పొడం 29 అంగుళాలు పొడవువుండగా 2½ అడుగులప్రమాణం చెప్పలయులేగాని దానికి ఫరిపోవు.

ఇక మానవుని జీవితకాలంలో ఏపని ఎన్నిగంటలు వ్యయిస్తుకూతుంది? ఆనేవిషయం తెలుసు కోవాలి. ప్లావానికి 6000 గంటలు. ధూరకర్మకు 1200 గంటలు. తినడానికి త్రాగడానికి 10000 గంటలు. నిద్ర 4,53,000 గంటలు. చిల్లకపనులకు 17250 గంటలు. అంటే యేమిటి? దామాషాను 50 సంవత్సరాల ఆయుర్దాయంగల మనిషికిగల 438000 గంటలకాలంలో పైనచెప్పబడిన కార్యాలకుగాను 187450 గంటల కాలం వ్యయమైపోకూతుంది. పోతే ఇక మిగిలింది 250,550 గంటలకాలం మాత్రం. ఈకాలం పృష్టిక్ర, దేశం, మతం, మటుంబం, స్నేహితులు, ఆత్మరక్షణలయెడ ఆశను నిర్వర్తింపవలసిన అవసరకార్యముల నిర్వహణకు ఫరిపోతుందా?

* * * *

“బోబాబు” వృక్షము

అస్ట్రేలియాలో బోబాబు అను నొకజాతివృక్షములు గలవు. వర్షాకాలమున ఆవృక్షముల తొట్టల లోను కొమ్మలపల్లములలోను పడిన నీరు అట్లే కొన్ని నెలలవరకు చెడకుండనుండును. వేసవికాలమున ప్రయాణీకుల కాజలము ఎక్కువ ఉపయోగపడుచున్నది. ఒకచో నీరు ఇంకిపోయినను చెట్టుతెరచుకొని పిండినయెడల కుద్రునుగ లేటనీరు వచ్చును. ఆనీరు ఏమియు వాసనలేక స్వచ్ఛముగనుండి త్రాగుట కుపయోగించును. ఈచెట్టు వేసవిలో అనేక ప్రయాణీకులను రక్షించుచున్నది.

ఈచెట్టులో పల్లముగానుండు ప్రదేశము తెక్కువగలవు. ఒకచెట్టు తొట్టలో నొకసారి 30 మంది వైదీలను కట్టిపడవేసిన. దానినిబట్టి ఎంతంత తొట్టులుండునో యూహింపవగును.

* * * *

దివ్యదృష్టిగల ఎద్దు

బెంగాలీనాథ్ అనువాతనివద్ద నొక ఎద్దుగలదు. అతడు దాని నొకసంతలో కొనెను. ఆయెద్దుకు ‘ఎక్సురే’ పేరతములు గలవందురు. అది కోటుకేబులలోను పెట్టెలలోను ఏవస్తువులున్నను తెలుసుకొన గలదు. ఒకదశమమంది జేబులలో వేర్వేరు వస్తువుల నుంచుకొనియుండగా బెంగాలీనాథు దానిని కాగితము ఎవరిజేబులోనున్నది, రూపాయ తెవరిజేబుననున్నది తెలుపునగా వది ఆయావస్తువులు గలవారిని తానును. వేకదిత్రములుగూడ చేయునట. ఎవరివద్ద ఏకాన్ద ఉన్నది తెలుపును. ఏభాషను మాట్లాడినను గ్రహించుకొనగలదు. అత డాయెద్దును ప్రదర్శించి ధనము గడించుచున్నాడు. ఆయెద్దు పేరు భోలా నాథు. దీని వింతచక్కలకు పరిశోధకు లేమియు చెప్పలేకుండనున్నారు.

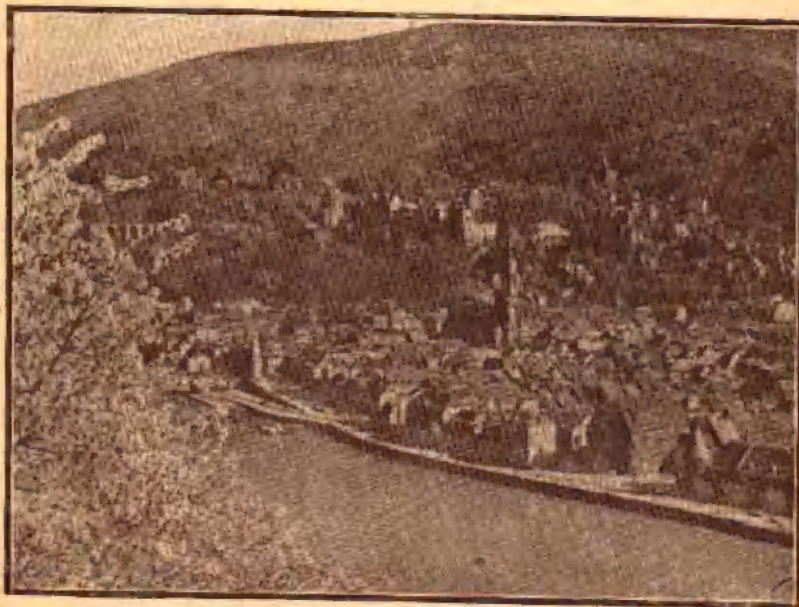

‘రావాక్యము’

జర్మనీయందు 1927 వ సం. తరువారజన్మించిన బాలికలందరు 'బాలికలసంఘ'మందు సభ్యులుగావలయును. చేరుటనముందు వారిని వైద్యపరీక్ష చేయు టిందు గావవలయును.

వసంతకాలమందు హీడల్ బర్గ్ దృశ్యము

గ్రంథపరిచయము

గళ్లవీర

ఇది కథాసంపుటి. ఇందులో 'గళ్లవీర', 'ఆమ్మమ్మ', 'కాఫీ', 'బాల్యస్నేహం', 'అత్తాకోడళ్లు', 'పెళ్లి చెడగొట్టిన అవధాని' అను ఆరుకథలున్నవి.

తెలుగు కుటుంబములలో స్వీపాధారణముగా జరుగుచుండు సంఘటనములను ఆధారముగాజేసికొని యీకథలు వ్రాయబడినవి. దీనివీరికలో తల్లవర్ణనలవారు 'గార్ల స్వల్పజీవితము మనోహరమైనదని చమత్కార పూర్వమైనదని ఈ తనమైనదని యీ కథకునిఅభిప్రాయమని వ్రాశారు. ఇది 'బాల్యస్నేహం' 'అత్తాకోడళ్లు' అను కథలకు వర్తించునటుల గనపడదు. 'పెళ్లి చెడగొట్టిన అవధాని'లో ఇతిరకథలలోని మృదుత్వము, పరితాపములు దూరమైనవి.

మొదటి మూడుకథలు కుటుంబజీవితమందలి మాధుర్యమును ప్రమృతము చేయుచున్నవి. 'బాల్యస్నేహం' 'అత్తాకోడళ్లు' కుటుంబములు నికృష్టభావములచే పడుపాట్లు జూపుచున్నవి.

కథలందరు చదువరిగనవే. రచన సరళమై న్యాయపరీక్ష భావయందు చక్కగా సాగినది. సంభాషణలు రసవంతములై చమత్కారముగ నున్నవి. గ్రంథకర్తగారిగు పురాణం కుమారరాఘవ శాస్త్రిగారిట్టి వింకను వ్రాయుదురుగాక.

ఇది నవ్యసాహిత్యపరిషత్తు, నుంటాయవారిచే ప్రకటింపబడినది. తెల ఆర్థరూపాయి.

* * * *

దయ్యాయిలు

ఇందు దయ్యములనుగూర్చిన పరిచయకథలు గలవు. శ్రీమతి ప్రియాపతి దత్తీయమ్మగారు రచించిరి. సరస్వతీగ్రంథమండలి 2-3-వ అనుబంధమాలికగా ప్రచురింపబడినది.

ఆంధ్రదేశములో అనుభవముగా చెప్పకొనుచున్నకథలనే రచయిత్రిగారు విని యొకచోచేర్చి చదువుట కింపుగానుండునట్లు చక్కని సంభాషణలతోకూడ రచించిరి.

ఈకథలన్నిటియందును సంఘదురాచారములకు బలియైవచ్చాడులే బ్రహ్మరాక్షసులు, కీకాచములు, దయ్యములుగామారి సంఘమున కంటిచేసి యుపకారముజేయునను యర్థము భ్రష్టంచుచున్నది. దయ్యముల మాటలై నమెఱుగునుగాని, అనుభవముగా చెప్పకునే ఈకథలలోకూడ మనవారు సంఘదురాచారముల కూడదని బోధించుట స్పష్టము. తెల 0-12-0.

* * * *

ఆత్మకథ (తోలిపాలు)

కేలూరి కిషరామశాస్త్రిగారు రచించిన మహాత్ముని ఆత్మకథ వచనకావ్యము సాధారణముగాగొని కుమ్మల సీతారామమూర్తిచౌదరిగారు దీనిని పద్యములందు రసవంతముగ రచించిరి. ఈ గ్రంథప్రకృత్యమును

గృహాలక్ష్మి

గూర్చి తెనుగుగుడి తొలితొలువరియగు మాశేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రిగారు తొలిపలుకునందు వివరముగ వ్రాసిరి.

చాదరిగారు 'తిక్కయజ్ఞులు త్రొక్కినత్రోవకు సమృద్ధిపడి తెలుగుకవిత్వమునందు దియ్యదనము సంపాదించి 'సరసులెల్ల మెచ్చ మెఱయుంతు గవిరలో, గమ్మదనము మత్కులమృతవలె' అను ప్రతిసతో దీనిని ప్రారంభించిరి. 'ఎల్లరు గద్యమేచదువ నిచ్చవహింపరు, పద్యమన్న పంథిల్లును బేడ్క పెత్కురకు' అని వచనమందలి ఆత్మకథను గద్యాత్మకముగ వ్రాయ బూనుకొనిరి.

వీరు కైకొన్నది మహాత్మునికథ. దానిప్రాముఖ్యముంగూర్చి వేరుగ వ్రాయ నవసరము. తనచరిత్రయందు సాధారణులు నేర్చుకొనవలసిన విషయములు పెత్కులుగలవనియే మహాత్ముడదానిని బ్రకటింపెను.

తాముపట్టిన ప్రతిప్రకారము చాదరిగారు చవులూరించు పద్యములచే పాత్రమంతయు నింపియున్నారు. విశిరచనయందంతయు తెనుగునడులు సామెతలు నుడికారములెక్కువ. పలుకుపొందిక బాగు. పాత్రమును జూచినవారందరందలి తెనుగుదనము గుర్తింపకపోరు.

గ్రంథకర్తగారు మిగిలినపాళ్లుకుడ నీరిలి వెలువరించి తెనుగుకల్పిని కై నేయుదురుగాక. తొలిపాలు తెల 1 రూపాయి. ప్రతులు వలయువారు ఉభయభాషాప్రవీణ తుమ్మల సీతారామచాదరిగారు, తెలుగు పండితులు, బోధుపైనున్నారు, బాపట్లకు వ్రాయగలరు.

*

*

*

*

టాల్ స్టాయి కథలు

టాల్ స్టాయి ప్రపంచఖ్యాతిగన్న రహస్యకథకుడు; కవి. తాను శ్రీమంతుడయ్యు శ్రీమంతులు మదాం ధనై వీడలను తెట్టుబాధలు వారి దీనిస్థితినిగమనించి తన జీవితమంతయు వారియన్నతికై పాటుబడవలయునని ప్రయత్నించిన మహోన్నతహృదయుడు. తన రచనలచే సంఘమునం దలజడిగలిగించి ధనవంతులు వీడవారను బేధము పరమాత్మునిహృదయమును గుర్రెలుగని వారికిగాని పృష్టికర్తగాదని ప్రపంచమునకు చాటెను. ఈతని రచనలు ప్రపంచమందలి యన్నిభావలలోనికీని పరివర్తన మొనరింపబడి బేధములు రూపుమాపి మావపు లందరిని నానాటికి దగ్గర జేర్చుచున్నవి.

ఈపుస్తకమున 'జీవనమాలకందము', 'జల్లుభక్త', 'దయయే చైవము' అను మూడు టాల్ స్టాయి కథలు గలవు. 'జల్లుభక్త'యందుదప్ప వీనియందు టాల్ స్టాయి ఆశయములు స్పష్టముగ వెల్లడింపబడినవి. ఆనువాదకర్తైన పగోనూరు వంజందరావుగారు మూలకథలయందలి భావము స్పష్టమగురీతి సరళమగుకై లిలో కచించివారు. ఇట్టికథల నింకను నాంధ్రములోనికి దీసికొనిరావలసిన యావశ్యకతకుగుర్తించి గ్రంథకర్తగారా కర్తవ్యమును సెరజేర్చుదుగాక. తెల 0-8-0 ప్రతులు గ్రంథకర్తగారివద్ద 12, ఈస్టుకోడ్లు, బసవనగుడిపోస్టు, తెనుగుగూరునందు దొరుకును.

*

*

*

*

శ్రీ మహర్షి

అంగమునందు ఎం. ఎస్. కామత్ గారు రచించిన పుస్తకము కిది 500. వరసింహారావుగారి యనువాదము. భారతీయుల యాధ్యాత్మికాన్నత్యమునకు విదర్శనమై నేడు ప్రపంచమందంతటను గౌరవింపబడు

చున్న శ్రీరమణమహర్షి తీవ్రమిగ్రంథమున క్లుప్తముగగలదు. వారిచింతనందలి విశేషములన్నియు యాధ్యాత్మికచింతలే యగుటవలన బాల్యకాలమునుండియు వానిశ్రీ ప్రాశస్త్యమివ్వబడినది. శ్రీరమణమహర్షినిగూర్చి యెఱుంగగోరువారికిది యమూల్యగ్రంథము. క్రాసు 1-8 పైజాన దశపది గ్లజాకాగితములపై ముద్రింపబడినది. శ్రీవారి తీవ్రచరిత్ర యందలి వివిధవిషయములకు సంబంధించిన 112 ఛాయాచిత్రములుగూడ పొందుపరుపబడినవి. వెల 0-8-0 ప్రతులు, శ్రీ నిరంజనస్వామి, సర్వాధికారి, శ్రీరమణాశ్రమము, తిరువణ్ణామలలో దొరుకును.

* * * *

‘ఆంధ్రపత్రిక’ ఈశ్వర సంపత్సరాది సంచిక

ఆంధ్రపత్రిక కార్యాలయమునుండి యిరువదిఎనిమిదవ తీగాదిసంచిక సర్వాంగశోభితముగా వెలువడినది. దక్షిణభారతదేశమున వెలువడు పత్రికలందు వార్షికసంచికలం దీటిది మృగ్యము. వ్యయప్రయాసల శోర్చి నిట్టి యనుపమానసంచిక ప్రతిసంవత్సరమును ప్రకటించు శ్రీయుత కాశీనాథ వాగేశ్వరరావుగారు క్లాఫునీయులు.

ముందుసంచికలందువలెనే యిందు పలువురు ప్రముఖుల పద్యగద్యరచనలగలవు. అవి పెక్కువిషయములకు సంబంధించినవై పాఠకుల విజ్ఞానాభివృద్ధికి మార్గదర్శకములై యున్నవి.

✓ ఇందు మల్లంపల్లి సోమశేఖరరావుగారు రచించిన ‘వార్తాపత్రికలు’ పాఠకలోకమునకేగాక పత్రికలకు గూడ పెక్కుడుపయోగకరములగు విషయముల చెలుపుచున్నది.

కొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారి ‘భావము’ గంభీరభావబంధురమై సారస్వతమునకు మణిప్రాయముగనున్నది. గురుసంభీరవిషయములనుగూడ తేటతెల్లముగ చెలుపుచు అనుకరణ, అనుసరణ, అపహరణములే నవినసారస్వతాభివృద్ధికి సాధనములని దలంచుట పొరపాటనుచున్నది.

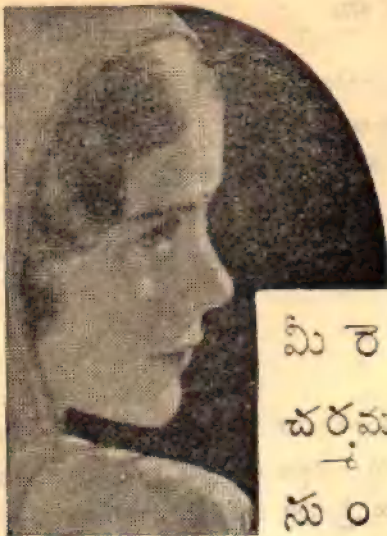
✓ సోమయాజులవారి ‘శ్రీనాథుని జన్మస్థానము’ పరిశోధకులచేతులలో పెన్ని పరివర్తనములుబొంది కొందఱిడుప్రాంతములకు చేరుకున్నదో తెలుపుచున్నది.

వెంపటి నాగభూషణముగారి ‘సేప్టిలేజరు’ పురాణకథలను ఆధునికదృష్టితో చూచుటకు నిదర్శనము కావచ్చునేమో? మలేభావము గనపడదు.

✓ ‘పునశ్చి పునర్వివాహము’ సంఘములోని దురాచారములకు తిరుగుబాటు. ఇంకను నూతనవిషయములచెలుపు చరిత్రాత్మకవ్యాసములు రసవంతమగు పద్యరచనలునునున్నవి. త్రివర్ణ, రేఖా, ఛాయాచిత్రములు మిక్కుటముగ గలవు.

ఈసంచిక ముద్రణావిషయమున నింకను శ్రద్ధజూపియుండినచో గెంతోరమ్యముగ నుండెడిది. ఈలోపము అవివార్యము గాకుండుగాక.

ప్రకటనలు చిత్రపటములు కొన్నిచో వ్యాసములచుధ్య పెక్కువగాకేరి చదువరులకు విడుగు గలిగించు నటులున్నవి. ఈపద్ధతిమారిన బాగుండునేమో!

మీ రెండు
చరములను
—
నుండుర

తమముగా జేసికొనుడు

2000000

మలేరియా మరణములు

ప్రతియేటను మలేరియావల్ల మనదేశములో యిరవై లక్ష మంది మరణిస్తున్నారు. ఆ మరణములు సాధారణమైనవికావు స్వాదాయ పుహారాలనుండి కడల్పివేసే చలి, శరీరాన్ని ప్రేల్పివేసే ఉష్ణము, శరాన్ని పగులగొట్టే తలవొప్పి, కాలుచేతులను మలుకొని తినివేసే నొప్పులు, నీకులు నీటితో యనుయాలనను అనుభవించినమీద వచ్చిన మరణములు. ఇంతటి దారుణమునకు కారణము మలేరియా. మలేరియాను పూర్తిగా మాన్పటము మందు లేదని సిద్ధినన్ముఃము దేశములో వ్యాపించినది. అందుకు గుణమీయలేని యెన్నోమందులే కారణము.

మలేరియాను పూర్తిగా సంహరింపగలకత్తి “అర్కవద్ద” వుంది. “అర్క” ప్రయోగము తిరుగులేని చక్రావర్తిప్రయోగమే. ఎంతటి తీవ్రమైన జ్వరాలనన్నను పారగ్రోలుటలో “అర్క”తో పోల్చదగినది మరియొకటిలేదు.

అర్క

జ్వరములపాలిట చక్రాయుధము

లల్లనిచుక్కలు, గీరలు, ముడుతలు క్రిందిచర్మమున తైలుదీరవపుడే వైచర్మమున గిరకుతనము ప్రారంభించును. త్వరలోనే క్రిందిచర్మమునగల తైలగంధులు నశించును. కావుననే నల్లనిచుచ్చలు పుట్టును. అప్పుడు క్రిందిచర్మము క్రుంకిపోయి ముడుతలు గీరలు ఏర్పడును. పొందవ్యముకొరకై యీరెండుచర్మములను వేరువేరుగా శ్రద్ధవహించుము.

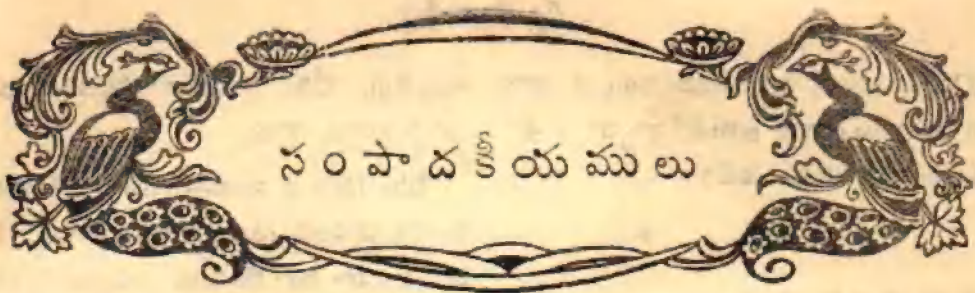
నల్లనిచుచ్చలు గీరలు, ముడుతలు: ప్రతిరాత్రి పొండ్స్ కోల్డుక్రీమ్ పూయుచున్నచో, క్రిందిచర్మపు తైలగంధులను మల ఆశోగ్యవంతి ముగజేసి పొందవ్యము గాపాడును.

గరకు చర్మము కూడ మాయును. ప్రతిరాత్రి పొండ్స్ కోల్డుక్రీమ్ పెంట పొండ్స్ వాయిసిషింగ్ క్రీమ్ ముఖమునకు, మెదకు, చేతులనుపూసిన చురుదినముదయ మైన చర్మము వృద్ధువుగా మతోహరముగానుండును.

ఉచితము : దీనిని నేడే పంపి పొండ్సు రెండు క్రీములట్యూబులను పొండ్సు ఫేసుపొడను మాదిరులను ఉచితముగా బడయుడు. (చెక్ షీడు) నేమరల్...
.....కోల్డ్ క్రీమ్.....బ్రసెట్.....

డాక్టర్ అండ్ సెయ్మర్ లిలు టెడ్,
3, విలెట్ కోడ్డు, బొంబాయి.
పేరు.....
చిరునామా..... No. GL. 15.

సంపాదకయములు

సార్వభౌముల పట్టాభిషేకము

మాసములనుండియు నేర్పాటులగానింప బడినవి; లక్షలకొలది ధనము వెచ్చింప బడినది; ఖండఖండంతరములనుండి రాక పోకలు జరిగినవి; ప్రపంచమందంతయు పత్రికలందు నీవార్తలే మారుమోగినవి; ఇవన్నియు ఆరవజాతి సార్వభౌముల పట్టాభిషేక మహోత్సవమునకే! ఎంతవైభవముగ నెంత యానందదాయకముగ, నెంత వినోదముగ, నెంత విరివిగ నీమహోత్సవము జరుపవలయునని బ్రజలు, ప్రభుత్వముగలసి ప్రయత్నించిరో యంతకంటె యధికముగ నద్వితీయముగనే జరిగినది. ఆరవజాతి సార్వభౌములును ఎలిజబెత్ రాణిగారును సాంప్రదాయానుసారముగ వెస్ట్మినిస్టరులబే అను క్రైస్తవదేవాలయమున, మేనెల 12వ తేది బుధవారము మధ్యాహ్నము 12 గం. 31 నిమిషములకు శాస్త్రోక్తముగ కీర్తిధారణము వహించిరి.

ప్రపంచమంతయు యుద్ధవాతావరణముచే కంపించుచున్నది. ప్రతిదేశము మారణయంత్ర సామగ్రిని సేకరించుటలో నిమగ్నమై యున్నది. ప్రతిమానవ్రుదును భావికాల మెటులుండునో యని కలత నొడుచుచున్నాడు. అటులుండ లండను నగర

మున జరిగిన యీ పట్టాభిషేకమునకు భూగోళమునం దన్ని ప్రదేశములనుండి, యన్నియంతస్థులవారును, వివిధ విజ్ఞాన వియత్తలమునవలయు తారకాగణమును, వేలకొలదిమైళ్లు పయనించి, తమకు గాని తమ దేశమునకుగాని జాతీయతకుగాని సంబంధించి: దిగాదని యెంచక, తమ మధ్య గల భిన్నాభిప్రాయములను, వైషమ్యములను మరుగుపరచి, ఇది సర్వమానవ మహోత్సవమనిదలంచి పాల్గొని యానందించుట ముదావహమే. శాంతిచూపుమేర దూరమునలేని నీదినములలో సర్వజనీనమైన యీ జాతి సార్వభౌముల పట్టాభిషేకము వారి పాలనకాలమున ప్రపంచ శాంతి నెలకొల్పుటకు వారుచేయు ప్రథమ ప్రయత్నమని యూహింతము.

ఇతరదేశీయులతోపాటు భారతీయులు గూడ పట్టాభిషేకమున పాల్గొనిరని చెప్పుటకు వీలులేదు. స్వాతంత్ర్యదీప్తులచే వెలుంగుచున్న విదేశములతోపాటు పారతంత్ర్యముచే ముఖమువాడి సంతోషవిహీనయై, సమానప్రతిపత్తిలేక సౌఖ్యదూరమైయున్న భారతదేశము పారతంత్ర్యమును మాటలేక యుండినచో నిలరులకంటె చిటిఘ సార్వ

భౌముల వట్టాభిషేకమునెడ నెక్కువ గౌరవాదరణములే గాక అమితోత్సాహంతో షములను జూపియుండెడిది.

* * *

బేడకో పావెల్ గారి నింపలు

'స్థాలీపులాక న్యాయము' అన్నము పాత్రవహకేగాని తరువాత వర్తించునటుల గనపట్టదు. అటులయ్యు ప్రసిద్ధపురుషుల మనిషించుకొన్నవారే యీ న్యాయముపై నాధారపడి బోల్తాపడుచుండుట సామాన్యమైనది. ఒక్కవ్యక్తిని ఒక్కవిషయమును పరిశీలించి యాదేశము జాతి యట్టిదేయనువారి తరగతిలోనివారు. ప్రతిదేశమందును జాతీయందును మంచిచెడ్డలుండకమానవు. అట్లు లేకుండుననుకొనుట ప్రకృతిని యవగాహనము చేసికొనకుండుటగును. మంచిచెడ్డలుండకతీరవని గుర్తించిన విశాలహృదయము మందిని గమనించునుకాని రంధ్రాన్వేషణముచేయదు. కొన్ని సంవత్సరముల క్రితము భారతదేశమునందు పర్యటనము గావించి విపరీతపువ్రాతలనువాసిన మేయొకస్యకట్టి విశాలహృదయములేదు. ఆమె వ్రాతలను స్వదేశీయులును విదేశీయులును పూర్తిగా ఖండించి భారతదేశమందలి పవిత్రతను గను భాగ్య మామెకు లేకపోయినదనియు, నందలి చెరుగును గుర్తించు దురదృష్టము మాత్రము పట్టినదనియు నామెను గర్హించిరి. కాని యిట్టి మనస్తత్వముగలవారి కిట్టి పాతము లుపయోగించునటుల

గనపడవు. బేడకోపావెల్ గారిదియంతయు నెరుగనివారు కారు.

ఏను 1908 వ సంవత్సరమున బాలభటు సంఘము స్థాపించి ప్రఖ్యాతిజెందినవారు. వీరిటీవల హిందూదేశమున బర్యటనముగావించివెడలిరి. తనదేశమును చేరిరో లేదో హిందూదేశమునుగూర్చి హిందీ భాషయందు గౌరవమును పదము లేదనియు, హిందూయునకప్రపంచమున శీలము కానరాదనియు వాకొసినట్లు వార్తాపత్రికలు ప్రకటించినవి. దీనిల వారే యనుభవమును బట్టి నుడివిరో తెప్పటకు వీలులేదు. ఇందు సత్యమునకంటె వారి సంకుచితాశయ మెక్కుడుగనున్నదని నిస్సందేహముగ తెప్పవచ్చును. వారు హిందూదేశమున బర్యటనము గావించిన స్వల్పకాలములో బాలభటుల మధ్యనే గడపిరి. ఆ యనుభవము వలననే వారిట్టి నిర్ణయమునకు వచ్చియుండురని యనుకొనుటకు బాలభటులు వారు స్థాపించిన సూత్రములపై వృద్ధిపొందినవారే గదా! అప్పుడు వారి సూత్రములే యిట్టి వనవలయునా? లేక పావెల్ వంటి పాశ్చాత్యుల సంవర్కమే వారి నిట్టిసిరిగి దీసికొని వచ్చినదనవలయునా? లేక పారతంత్ర్యమున బడి మ్రగ్గుచున్న భారతదేశమును అధికారమున్న వారిష్టమువచ్చినటుల అనుట పరిపాటియా?

దివ్యజ్ఞానపరమాభ్యాసములగు అరుండేల్ గారు బేడకోగారిని పై నిందావాక్యములు సత్యములాయని కనుగొంటిమనియు 'భార

తీయులందరు శీలములేనివారని తా సనలే' దని వారు దానికి ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరనియు ప్రకటించియున్నారు. బేడగారి అఘటనా ఘటనచాతురికి మెచ్చుకొనవలసియున్నది. వారిపుడే తమ యభిప్రాయము సత్య దూరమని కొంతపట్టకైన దెలిసికొనినందు లకు సంతసము గలుగుచున్నది.

* * *

ఉదకమండల మహిళాసభ

అఖిలభారతమహిళాసభవారి యాజ మాన్యమున ఉదకమండలములో మేనెల 15వ తేదీ గాల్ సతిగారి యధ్యక్షతక్రింద పైసభజరిగెను. ఈసభనుగూర్చిన వివరము లిదివఱకేపెక్కుమారులు గృహలక్ష్మి ప్రక టించియుండుటచే పాఠకుల కీ సభావృత్తాంతము క్రొత్తదిగాదు. అఖిలభారతదేశమున నీసభకు 187 పెద్దనియోజకవర్గములున్న వని దెలియవచ్చుచున్నది. ఇపు డిట్టి నియో జకవర్గము లింకను యభివృద్ధిచేసి మహిళా సంఘములు స్థాపించుటకై వేతనముపై నొక మహిళామణి సేర్పాటుచేయ నుద్దేశించియున్నామని శ్రీమతి కజిన్నుగారి సభాముఖమున దెలిపియుండిరి. ఇది సంత సింపదగిన విషయము. ఈ మహిళాసభ వారు పెద్దపెద్ద సమస్యాపరిష్కారములకు పాటుబడు చున్నారనుట నిజమేగాని గ్రామములందు స్త్రీలు బాగుపడుట కెక్కువగ ప్రయత్నింపవలసిన యావశ్యత గలదు. ఈ సభాశయములు గ్రామముల మధ్యగూడ వ్యాపించి స్త్రీలంద రర్థము

చేసికొన్నచో, సంవత్సరములనుండి పరిష్కారము గాకయున్న సమస్యలు తీర్మా నమైయుండును.

ఈ సభయందు విదేశీయ సోదరీమణుల సఖ్య నానాటి కెక్కువయగుచుండుట సోదరత్వ మెక్కువై యంతరజాతీయ సఖ్య తకు దారిజూపుచున్నది. భారతీయ స్త్రీల దుస్థితియెఱిగి వారి సభలమూలమున నెంతయో పరిశ్రమజేయుటకు బూనుకొను చుండగా, నీ దేశముననే బుట్టి నిరంతరాను భవముచే స్త్రీల కష్టసుఖముల నెఱిగిన మనము మహిళాభివృద్ధి కైతేని జేయ గలము గదా! విద్యావతులై వారి సోద రుల కష్టముల నెఱిగివారెల్ల ముందంజ నైచి యీని యెందులకు జేయకూడదు?

* * *

క్రొత్తపట్టణము-వేసవిపాఠశాల

ఒంగోలుసమీపమునగల క్రొత్తపట్టణ మున నెలకొల్పుబడిన వేసవి రాజకీయపాఠ శాల యక్రమసమావేశమని ప్రభుత్వము నిషేధపు టుత్తరువును ప్రకటించిరి. ఇరువది నాలుగుగంటలలో నా రాజకీయపాఠశాల మూయవలయుననియు, నందలి విద్యార్థు లెల్ల వెదిలిపోవలెననియు నుత్తరువులు గావించినందున నందలి విద్యార్థులు చాల మంది యిరువదియొకటవ తేదీన ఒంగోలు నకు వెల్లిరి. వారిలో 52మంది విద్యార్థులును 7 గురు విద్యార్థినులును నిషేధపుటుత్తరువు నుల్లంఘించు దలంపుతో నచట సమావేశ

మేరి. అచటికివచ్చిన పోలీసుదళము మేటనే వారిలో ప్రముఖులను లాటీచెబ్బలకు గురిచేసి గ్రుడ్డుచు నీడ్చుచు లాఠీలవద్దకు త్రోముచుండిరి. ఇంతలో జిల్లామేజిస్ట్రేటు అచటకిరాగా దౌర్జన్యము లాగిపోయెను. అపు డ దరిని అరెస్టుగావించిరి. వారిలో వదిలనువురను మాత్రము లాఠీపై ఒంగోలుకు దీసికొనివెల్లిరి. మిగిలిన కిరి మంది విద్యార్థులను వట్టిపాదములతో పైన నీడ లేక పడుకొందుగంటలయెడలో నడిపించుకొనివెల్లిరి. విద్యార్థినులను మధ్యాహ్నము ఒకటిరెండు గంటలమధ్య పైన కప్పలేని లాఠీలో ఒంగోలునకు దీసికొనిపోయిరి. ఆస్త్రిలలో నొకయామె చూలాలు; మరి యొకయామె చంటిబిడ్డతో నుండెను. ఈ స్త్రీలవెంబడి పయనించిన పోలీసుదళము పైన కప్పగల లాఠీలతోనే వచ్చిరి. ఇవి క్రొత్తపట్టణపు వేసవిపాతశాలను గూర్చిన వార్తలు.

ఎట్టి సురుద్దేశమునులేక ప్రశాంతముగ నేటి రాజకీయసమస్యలను ప్రజాసముదాయమునకు దెలుపు దలంపుతో ప్రారంభింపబడిన పాతశాల ప్రభుత్వపుద్వష్టిలో నక్రమ సంస్థ గావచ్చునుగాని శాసనోల్లంఘనము చేయుదలంపుతో ఎందుగుమిగూడిన విద్యార్థులను లాటీచార్జి చేయవలసినంత యావశ్యకత యేమిగలదు? అందు గుమిగూడిన వారల్లరికేసి శాంతికి భంగము గలిగింపలేదు; నూతన రాజ్యాంగ ప్రణాళిక ప్రకార మిట్టిశిక్షలు శాసనోల్లంఘనకు

విధింపబడినవా? అయితే జిల్లామేజిస్ట్రేటు అరుదెంచుటతో నవి యాగిపోనేల? అనగా పోలీసుదళము తాముచేసిన లాటీచార్జి తమయధికారుల దృష్టిచుండే దోషమని గమనించిరా? అరెస్టుగావించిన తరువాత ప్రశాంతముగ నుండువారి నంత నిష్కరుణగ బాధించుటెందులకు? నిష్కరుణ గురియు గుంటూరుమండలమున మంటల చెరగు మధ్యాహ్నకాలమున క్రి దనుపైనను మండిపోవుచుండ మైళ్లకొలదిదూరము నడిపించుటయు, గర్భవతులను చంటిశిశువుల తల్లులతోగూడిన స్త్రీలను పైకప్పలేని లాఠీలందు గొనిపోవుటయు నెంతయు విచారకరముగ నున్నది.

ఈసంఘటన ప్రజలయం దెంతయో సంచలనము గలిగించినదనకతప్పదు. నూతన రాజ్యాంగ సంస్కరణములు మునుపటి కంటె నెక్కువస్వాతంత్ర్యము నొసగుచున్నవని 'సార్వభౌముల ప్రభుత్వము తిన్నగా సాగిపోవుట'కు ప్రయత్నించుచున్నామని మురియుచున్న తాత్కాలిక మంత్రివర్గము పై సంఘటనను స్వాతంత్ర్యసూచకమనియు, ప్రభుత్వము తిన్నగా సాగుటకొక నిదర్శనమనియు నంగీకరించునా? లేక మాకు దీనితో సంబంధములేదని మారుమొగము పెట్టునా?

ప్రభుత్వమువారు మాత్రము క్రొత్తపట్టణమున లాటీచార్జి నిజముకాదనియు, నెవరికి బలమైన గాయములు తగలలేదనియు,

అవసరమైన బలమునే నుపయోగింపబడె
ననియు ప్రకటించుచున్నారు! ఇందలి సత్య
మెవరెఱుగరు?

* * *

శ్రీమతి కాళ్ళకూరి మహాలక్ష్మీ సుందరమ్మ
గారు, బి.ఎ. ఆనర్సు

ఒకరు ఒకానొక గొప్ప తత్వవేత్తను
'అన్నిటికంటెను సులభమైన దెయ్యది?'
అని ప్రశ్నించినట్లు. దాని కారణం 'ఇతరు
లకు సలహానిచ్చుట' యని ప్రత్యుత్తర
మిచ్చెనట. దేశాభివృద్ధికని సంఘాభివృద్ధి
కని నిరంతర ముపన్యాసముల గుక్క-తిర
గక యిచ్చువారే తా మావిధముగ
వర్తింప వెనుదీయుచుందురు. తా మితరు
లకు చెప్పిన రీతిగనే చేయుట మిగుల గొప్ప
తనము. ముప్పది సంవత్సరములకు పైగా
శ్రీల యభివృద్ధికై పాటుపడు బాలాంత్రపు

సుందరరామయ్య, శేషమ్మ దంపతులం
దీ గుణముప్రస్ఫుటము. వారు శ్రీల కందరకు
విద్య అత్యవసరమని చాటుటయేగాక
తమ యేకపుత్రికయగు మహాలక్ష్మీసుంద
రమ్మగారిని బి.ఎ. ఆనర్సువఱకు చదివిం
చిరి. మహాలక్ష్మీసుందరమ్మగారి భర్తయు
వారితో సీవిషయమున నేకీభవించి తమ
పత్ని విద్యావిషయమున దోడ్పడిరి. విద్య
అత్యవసరమని అంద రంగీకరించి దాని
నేర్పింప పట్టుబట్టుచో తప్పక కొనసాగగల
దనియు, గృహస్థాశ్రమముననుండియు విద్యా
విధానము నిరంతరాయముగ కొనసాగింప
వచ్చుననియు కాళ్ళకూరి మహాలక్ష్మీసుంద
రమ్మగారు నిరూపించిరి. వీరెల్లపుడు పరమా
త్ముని సహాయముతో తమ సోదరీమణుల
యభివృద్ధికి తలిదండ్రులవలె పాటుబడుచు
నాదర్శప్రాయులై యుందురుగాక.

మి వెంట్రుకలను కాపాడుటకు

అమ్మ హేరాయిల్

(ఆమలక తైలము)

శ్రేష్టమైన హేరాయనూనె, వనమాలికలతో తయారుచేయబడినది. ఇందు చుట్టితైలము యేమాత్రమునులేదు.

శిరస్సువందలి పుష్పమునుపోగొట్టి కండ్లకు నుంచి చలవనిచ్చును. తలవెండ్రుకలను విరివిగాపెంచి, బట్టతల నుండు మొదలగువాటిని పోగొట్టును. నిద్రలేమి, పున్నాదము, తలనొప్పి, పోటు మొదలగు వ్యాధులను నిర్మూలముజేయును.

ధర ½ పా. రూ. 0-14-0. ¼ పా. రూ. 0-8-0.

ప్రతిచోటను బండువారి ఏజెంట్లవద్ద దొరుకును.

లేనియెడల క్రింది విలాసమునకు వ్రాయుడు.

Sole Distributors :

DAMODAR & Co.,

78, CHINA BAZAAR ROAD, G. T. MADRAS.

బర్మా చందాదారులకు గమనిక

1937 వ సం. ఏప్రిల్ నెల మొదలు తేదీనుండి పోస్టల్ రేట్లు ఎక్కువ చేయబడినవి గాన బర్మా చందాదారులకు 'గృహలక్ష్మి' సంవత్సరము చందా 4-8-0, విడిప్రతి 0-6-0 అనియు మనవి చేయుచున్నాము.

మేనేజరు, గృహలక్ష్మి.

ప్రసవకాలమును దెలుపు పటిక.

సాధారణముగ స్త్రీలు గర్భము ధరించిన 280 దినములకు ప్రసవించెదరు. కడపటి బహిష్కృతమైన మొదటిదినము మొదలు తక్కువైనదినము వలయును. క్రిందకనుబుదైన పటిక మొదటిపంక్తి బహువచన 1.వ తారీఖున గర్భము ధరించునొకరికి అట్లే బహువచన రి.వ తారీఖున ప్రసవించెదరు.

జనవరి అక్టోబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6 7	జనవరి నవంబరు
ఫిబ్రవరి నవంబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3 4 5	ఫిబ్రవరి డిసంబరు
మార్చి డిసంబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5	మార్చి జనవరి
ఏప్రిల్ జనవరి	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4	ఏప్రిల్ ఫిబ్రవరి
మే ఫిబ్రవరి	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 1 2 3 4 5 6 7	మే మార్చి
జూన్ మార్చి	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6	జూన్ ఏప్రిల్
జూలై ఏప్రిల్	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3 4 5 6 7	జూలై మే
ఆగష్టు మే	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6 7	ఆగష్టు జూన్
సెప్టెంబరు జూన్	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3 4 5 6 7	సెప్టెంబరు జూలై
అక్టోబరు జూలై	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6 7	అక్టోబరు ఆగష్టు
నవంబరు ఆగష్టు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6	నవంబరు సెప్టెంబరు
డిసంబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	డిసంబరు

ఈశ్వర సంకర వైశాఖ శ్లోకములు

- 1 ప|| మం సా6-25 భక్తి9-31 వసా4-41 ము6-17కు భో6-24
- 2 అ|| బు సా5-25 శత ఉ9-25 వసా3-42 ము5-16కు భో6-20
- 3 న|| గు సా4-5 పూభా ఉ9-0 వసా6-15 ము7-47కు భో6-16
- 4 ద|| కు సా2-21 ఉరాఉ8-8 వరా7-32 ము9-3కు భో6-12 తిధివ్యయం
- 5 వి|| శ ప12-18 రేఉ6-57 వరా12-46 ము2-16కు భో6-8 ద్వాదశతిధి
- 6 ద్వా|| ఆ ఉ9-55 అశ్వఉ5-32 భరతె3-58 వసా2-30 ము4-0కు భో6-4
- 7 త్ర|| సో ఉ7-40 చతుతె5-15 కృరా:-17 వసా3-7 ము4-36కు భో6-0
- 8 అనూ|| ● మం రా2-43 కోరా12-37 వసా5-10 ము6-39కు భో5-56
- 9 కు సా|| బు రా12-22 మృరా11-3వఉ5-51 ము7-21కు భో5-52
- 10 వి|| గు రా9-46 అర్చరా9-38 వఉ6-57 ము8-27కు భో5-48
- 11 త|| కు రా:-13 పువరా8-28 వఉ8-59 ము10-0కు వతె4-10 ము భో5-44
- 12 చ|| శ సా6-37 పువ్వరా7-40 శేవ5-45కు భో5-40
- 13 పం|| ఆ సా5-22 అశ్రేరా7-11 వసా4-12 ము5-56కు
- 14 మ|| సో సా4-35 మఖరా7-11 వఉ7-11 ము8-47తె
- 15 స|| మం సా4-13 పుబ్బరా7-36 వరా2-2 ము3-42కు మి భో7-42
- 16 అ|| బు సా4-25 ఉ త్తరరా8-35 వర్జ్యంలేదు భో7-38
- 17 న|| గు సా5-5 హరా19-13 వఉ5-29 ము7-11కు భో7-34
- 18 ద|| కు సా6-16 చిత్తరా11-56 వఉ6-39 ము3-23కు భో7-30
- 19 వి|| శ రా7-48 స్వారా2-11 వఉ6-27 ము8-1 కు భో7-25
- 20 ద్వా|| ఆ రా9-30 వికాతె4-44 వఉ8-23 ము10-9కు భో7-21
- 21 త్ర|| సో రా11-40 అనూ పూర్తి వఉ9-10 ము10-56కు భో7-17
- 22 చతు|| మం రా1-41 అనూఉ7-23 వప1-34 ము3-20కు భో7-13
- 23 పూ ○ బు రా3-31 శ్యేఉ9-55 వసా6-40 భో8-25కు భో7-8
- 24 బి సా|| గు తె4-53 మూప12-15 వఉ10-29 ము12-24కు వరా10-37 ము12-21కు భో7-4
- 25 వి|| కు పూర్తి పూసా ప2-13 వరా10-42 ము12-22కు భో7-0
- 26 వి|| శ ఉ5-57 ఉసాప3-44 వరా7-53 ము9-13కు భో6-56
- 27 త|| ఆ ఉ6-29 శ్రీసా4-47 వరా8-52 ము9-30కు భో6-51
- 28 చ|| సో ఉ6-33 ధసా5-19 వరా12-31 ము2-7కు భో6-46
- 29 పం|| మం ఉ6-4 మ్మి తె5-15 శతసా5-23 వరా11-40 ము1-14కు 6-42
- 30 స|| బు తె3-49 పూభాసా4-59 వరా2-16 ము3-49కు భో6-38

